

a řeka místo ryb vychrlila množství žab.

11 Později spatřili nový druh ptáků,
když puzení žádostí zatoužili po pochoutkách,
12 neboť k jejímu uspokojení přilétaly pro ně křepelky od
moře.

13 Na hříšníky však přišly tresty,
ne bez předchozích výstrah mohutného *hromobití* a
blesků v.

Právem trpěli za své zlé skutky,
protože chovali zlovolnou nenávisť k cizincům.

14 V *Sodomě* nepřijali neznámé *hosty*, kteří k nim přišli,
v *Egyptě* z hostů, svých dobrodinců, udělali otroky.
15 A nejen to — *na soudu* jim to bude připočteno —,
sodomští přijali cizince nepřátelsky hned od počátku,
16 kdežto *Egyptané* je přijali s poctami,
dali jim podíl na svých právech^w,
a *potom* je sužovali těžkými robotami.
17 Byli také raněni slepotou
jako *sodomští* u dveří spravedlivého *Lota*.
Obklopen hlubokou temnotou
hledal každý z *nich* cestu ke svým dveřím.

18 Neboť samy živly se proměňují
jako na strunném nástroji mění tóny nápěvu *svě* jméno,
ačkoli uchovávají vždycky *svůj* zvuk^x.
To je dobře patrné z pozorování toho, co se událo.
19 Pozemští živočichové se měnili ve vodní,
a ti, kteří plavali, přestěhovali se z *vody* na souš v.
20 Oheň měl ve vodě ještě větší sílu
a voda zapomněla, že má schopnost hasit z.
21 Naopak plameny nesžehly těla křehkých živočichů,

^v Tak podle židovského výkladu Ex 14,24.

^w Autor zřejmě přenáší současné postavení svého lidu v Egyptě do dávné minulosti.

^x Obraz poněkud násilný: Hudebník zahraje na svůj nástroj různé nápěvy, ačkoli každá struna má stále týž zvuk. Tak dovede Bůh volně nakládat i se svým stvořením a přetvářet je (v. 6).

^v Stáda Izraelců prošla mořem, zatímco záby zaplavily Egypt (Ex 8,1n).

když se ocitla v ohni,
ani nerozpustily snadno tající nebeský pokrm podobný
jíníz.

Závěrečný chvalozpěv

22 Ve všem tom, Hospodine, jsi zvelebil a oslavil svůj lid,
nepohrdl jsi jím, byls při něm vždycky a všude.

SÍRACHOVEC

Jediná kniha ze všech kanonických i nekanonických spisů, která nás informuje jak o pisateli, tak o překladateli, je Moudrost Ježíše Síracha neboli Ecclesiasticus.

Druhý titul, který uvádí Vulgáta a který je doložen už církevním otcem Cypriánem (+ 258), charakterizuje tuto knihu jako „církevní“ spis, který byl užíván církví (řecky ekklésia) oproti synagóze, zvláště při výchově katechúmenů. Název Ecclesiasticus ji měl tedy postavit na roveň kanonické knize Kazatel (Ecclesiastes) jako dílo sloužící vzdělávání (O. Eissfeldt). Podle jiného výkladu však označení Ecclesiasticus bylo určeno pro knihy církví sice užívané, které však nebyly součástí palestinského kánonu (A. Bentzen).

Kniha Sírachovcova byla původně napsána hebrejsky, a to pravděpodobně v Jeruzalémě začátkem 2. stol. př. Kr. Jako autor je uveden Ježíša (řecky Ježíš), syn Eleazara, syna Sírčova (50,27). Ve středověku se hebrejský originál ztratil, ale v r. 1896 byly v genize (skladišti) starokáhirske synagógy, kam byly odkládány opotřebované a znehodnocené svítky Písma, nalezeny zlomky pěti rukopisů hebrejského textu knihy Sírachovcovy. Roku 1946 byly v Kumránu nalezeny další zlomky (k. 6,20—31 a 51,12—20) a konečně v r. 1964 v pevnosti

^z „Hromobití“ nebylo uhašeno „krupobitím“ (Ex 9,23n) a zničilo úrodu Egyptanů, kdežto Boží dary Izraelcům na poušti, křepelky a mana (Ex 16,4.12n), ohněm získaly.

Masádě u Mrtvého moře byly objeveny neúplné části kapitol 39,27—44,17. Dnes tedy máme k dispozici opět dobré dvě třetiny hebrejského textu, žel, velmi nejednotně tradovaného. Podkladem našeho překladu zůstává proto text řecký uváděný Septuagintou, která byla Písmem prvotní církve.

V předmluvě knihy Sírachovcovy se píše, že spis do řečtiny přeložil v Egyptě žijící pisatelův vnuk, který tam přišel v 38. roce vlády Ptolemaia Euergeta, tj. v roce 132 př. Kr.

Svým obsahem patří Moudrost Sírachovcova k literatuře mudroslovné, jejíž jádro tvoří řada přísloví, rad, výstrah a zaslíbení. Z toho důvodu je přirovnávána ke knize Přísloví. Vedle básní opěvujících Moudrost jako poslušnost Zákona jsou v knize obsaženy i hymny slavicí Boží velebnost a krásu jeho díla, různé modlitby a tzv. „chvála otců“ (k. 44—49), v níž za příklad víry slouží velké postavy z minulosti Izraele, od Henocha až po Nehemjáše. Spis uzavírá děkonná modlitba za Boží vedení (51,1—12) a za dar moudrosti a pokoje (51,13—30).

Kniha Sírachovcova nebyla sice přijata palestinskými židy jako kanonická, bránila však pronikání helénismu a přeložena do řečtiny těšila se veliké oblibě židů v diaspoře i křesťanů. Pozoruhodné je, že už ve 2. stol. př. Kr., dávno před kanonizací, předpokládá pozdější trojdičnost palestinského kánonu: Zákon, Proroci a Spisy (začátek prologu, sr též 39,1).

PŘEDMLUVA

(1) Velká a vzácná naučení nám byla dána prostřednictvím Zákona, Proroků a ostatních spisů^a, které po nich následovaly. Pro ně je třeba chválit Izraele za výchovu k moudrosti. Ti, kteří je čtou, mají se nejen sami poučit, (5) ale kteří milují učení, mají být jak slovem, tak i písmem prospěšni i těm, kdo stojí mimo.

Můj děd Ješua se plně věnoval čtení Zákona a Proroků (10) a ostatních otcovských spisů a získal si jejich značnou znalost. To ho přivedlo k tomu, že sám napsal něco, co by slou-

^a Je to nejstarší známý náznak pozdější trojdičnosti hebrejského kánonu Zákon-Proroci-Spisy. Celek, byť ještě neuzavřený, je dokonce přeložen už i do řečtiny [Předmluva ř. 24—26].

žilo výchově k moudrosti, aby ti, kteří touží po poznání a těmito věcmi se zabývají, tím více prospívali v životě podle Zákona.

(15) Prosím vás tedy, abyste se shovívavě a pozorně věnovali četbě a prominuli, jestliže jsme přes všechnu snahu (20) nedokázali někdy přetlumočit přesně některá rčení. Nemá totiž stejný význam to, co je v nich řečeno hebrejsky, přeloží-li se to do jiného jazyka. A nejen tento překlad, ale i Zákon a Proroci (25) a ostatní knihy se nemálo liší od původního znění.

Když jsem totiž přišel do Egypta ve třicátém osmém roce vlády krále Euergeta a pobyl tam po nějakou dobu, našel jsem překlad (?) pořizovaný s nemalým vzděláním^b. (30) Proto jsem považoval za nezbytné, dát si sám pilnou práci s překladem této knihy. V té době jsem vynaložil mnoho nočního bdění a znalosti, abych tuto knihu dokončil a vydal pro ty, kteří v cizině touží po poznání a své mravy chtějí přizpůsobit životu podle Zákona.

TAJEMSTVÍ MOUDROSTI

Prvotina stvoření

- I**
- 1 Všechna moudrost je od Hospodina a je s ním navěky.
  - 2 Mořský písek a krůpěje deště a dny věčnosti kdo spočítá?
  - 3 Výšku nebe a šíři země, propastnou hlubinu a moudrost kdo probádá?
  - 4 Ze všeho první byla stvořena moudrost a rozumné poznání je od věčnosti. c
  - 6 Kořen moudrosti komu byl odhalen? A kdo poznal všechn její důvtip? d

^b Nebo: vzdělání (v Egyptě) nemálo odlišné (od našeho v Palestině). Text nejasný.

^c Některé řecké rukopisy (dále jen rpp) přidávají: ⁵ Pramen moudrosti je slovo Boha na výsostech, | její stezky, toť věčná příkázání.

^d Rpp + ⁷ Znalost moudrosti komu byla zjevena? | Její bohaté zkušenosti kdo pochopil?

- 8 Jen jediný je moudrý, ten, který budí velkou bázeň
a sedí na svém trůnu.
9 Hospodin sám stvořil *moudrost*,
pohlédl a rozdělil ji,
vlil ji do všeho, co vytvořil,
10 *aby byla* s každým člověkem podle jeho štědrosti,
a obdařil jí *zvláště* ty, kdo ho milují.

Moudrost mezi lidmi

- 11 Bázeň před Hospodinem je slávou a chloubou,
přináší veselí a věnčí jásosem.
12 Bázeň *před* Hospodinem oblažuje srdce,
dává veselí, radost a dlouhý věk.
13 Tomu, kdo se bojí Hospodina, bude dobře v poslední chvíli,
bude požehnán v den svého skonání.
14 Bázeň *před* Hospodinem je počátek moudrosti.
Věrným byla darována již v matčině lůně.
15 Usídlila se na věky mezi lidmi
a jejich potomstvem *chce* být věrně přijímána.
16 Bázeň *před* Hospodinem je naplněním moudrosti,
ona opájí *lidi* svými plody.
17 Celý jejich dům naplňuje žádoucími věcmi
a zásobárny tím, co z ní pochází.
18 Bázeň *před* Hospodinem je korunou moudrosti,
působí pokoj a *dává* zdraví.
19 *Hospodin* pohlédl a rozdělil *moudrost*,
vědění a rozumné poznání vylil jako déšť
a *vyvýšil* slávu těch, kdo jí dosahují.
20 Bázeň *před* Hospodinem je kořenem moudrosti
a dlouhý věk je její ratolestí.^e
22 Nespravedlivý hněv nebude možno ospravedlnit,
náchylnost k hněvu přivádí člověka k pádu.
23 Trpělivý vytrvá do příhodného času,
potom ho *Bůh* opět obveselí.
24 Do příhodného času skryje svoje slova
a rty mnohých rozhlásí jeho rozumnost.

^e Rpp + ²¹ Bázeň *před* Hospodinem zapuzuje hříchy, | je-li přítomná,
odvrátí každý hněv.

(9) Jb 28,27 (10) Kaz 2,26 (12) Př 4,10 (13) : Kaz 12,13 (14) Jb
28,28 Ž 111,10 Př 1,7 9,10 (17) Př 8,20n (22) Př 29,22 (27) Př

- 25 V pokladech moudrosti jsou poučná podobenství,
ale hříšníkovi se hnusí bohabojnost.
26 Dychtíš-li po moudrosti, zachovávej příkázání,
a Hospodin tě jí obdaří.
27 Bázeň *před* Hospodinem je moudrost a vědění,
ve věrnosti a mírnosti má *Bůh* zalíbení.
28 Nevzpírej se bázni *před* Hospodinem,
ani k němu nepřistupuj s obojakým srdcem.
29 Ať se o tobě nemluví jako o pokrytci;
dávej pozor na své rty.
30 Nepovyšuj se, abys nepadl
a nepřivodil si hanbu,
sic Hospodin odhalí, co skrýváš,
a poníží tě ve shromáždění^f
proto, žes nedospěl k bázni *před* Hospodinem
a že tvé srdce bylo plné přetvářky.

Stálost ve víře

- 2 1 Synu, přicházíš-li sloužit Hospodinu,
připrav svou duši na pokušení.
2 Drž na uzdě své srdce a buď vytrvalý
a nejednej ukvapeně, když tě něco postihne.
3 Přilni k *Hospodinu*, neodvracej se *od něho*,
abys nakonec dosáhl vyvýšení.
4 Přijímej všechno, co tě potká,
a jsi-li vždy znovu pokořován, buď trpělivý.
5 Vždyť zlato se zkouší v ohni
a lidé *Bohu* milí v peci pokoření.
6 Důvěřuj *Bohu*, on se tě ujme,
choď cestou přímou a doufej v něho.
7 Kdo se bojíte Hospodina, čekejte na jeho milosrdenství
a neuchylujte se od něho, abyste nepadli.
8 Kdo se bojíte Hospodina, důvěřujte mu
a *vaše* odměna se neztratí.
9 Kdo se bojíte Hospodina, doufejte v *příchod* dobrých věcí,

^f Sr Př 5,14. Míněno zřejmě shromáždění synagogální.

15,33 (30) : Př 5,14
(2,1) : Jk 1,2n Zj 2,10 (2n) : 1Pt 4,12n (5) : 1Pt 1,7 (6) Př 3,5n

- věčného veselí a milosrdenství s.
- 10 Pohlédte na dávná pokolení a vizte:
Kdo důvěřoval Hospodinu a byl zahanben?
Kdo setrval v bázni před ním a byl opuštěn?
Kdo ho vzýval a on ho opominul?
- 11 Vždyť Hospodin je plný slitování a milosrdný,
odpouští hříchy a zachraňuje v čas soužení.
- 12 Běda však mdlým srdcím a rukám ochablým *strachem*
i hříšníkovi, který chodí po dvou stezkách.
- 13 Běda *mdlobou* ochablému srdci, že nevěří,
proto se mu nedostane ochrany.
- 14 Běda vám, kteří jste ztratili vytrvalost:
co uděláte, až vás Hospodin navštíví?
- 15 Kdo se bojí Hospodina, nebudou se vzpírat jeho slovům,
kdo ho milují, budou se držet jeho cest.
- 16 Kdo se bojí Hospodina, budou usilovat o to, co jemu se líbí,
kdo ho milují, budou naplnění jeho Zákonem.
- 17 Kdo se bojí Hospodina, připraví svá srdce,
budou se před ním pokořovat:
- 18 „Chceme padnout do rukou Hospodinových,
a nikoli do rukou lidí,
neboť jaká je jeho velikost,
takové je i jeho milosrdenství.“

Úcta k rodičům

3

- 1 Slyšte mne, děti, *svěho* otce,
a jednejte tak, abyste došly spásy.
- 2 Hospodin *určil*, aby si děti vážily otce,
a zajistil matčino právo nad syny.
- 3 Kdo ctí otce, dočká se odpuštění *svých* hříchů,
4 a kdo si váží matky, jako by sbíral poklady.
- 5 Kdo ctí otce, dožije se radosti na dětech
a v den, kdy se modlí, bude vyslyšen.
- 6 Kdo si váží otce, bude živ do vysokého věku.
Kdo poslouchá Hospodina (:: otce, V),

s Rpp + neboť jeho mzda je dar trvalý a radostný.

(10) Jb 4,7 Ž 22,5n 37,25 (11) Ex 34,6n Ž 145,8n (15) : J 8,51
14,15,21,23 (18) : 2S 24,14
(3,1) : Ex 20,12 Dt 5,16 Ef 6,1—3 (8) : Mt 21,28—31 (9) : Gn 27,27—29

- připraví odpočinek své matce,
7 bude sloužit svým rodičům jako *svým* pánům.
- 8 Cti svého otce skutkem i slovem,
aby na tebe přišlo jeho požehnání.
- 9 Otcovo požehnání upevňuje domy dětí,
matčino prokletí je vyvrací ze základů i.
- 10 Nezáskávej si vážnost na úkor cti svého otce,
neboť zneuctění otce ti vážnost nepřinese.
- 11 Člověk *záskává* vážnost, když je ctěn jeho otec;
je-li matka v nevážnosti, je *to* potupa dětí.
- 12 Synu, ujmí se svého otce v jeho stáří,
nezarmucuj ho, dokud je živ.
- 13 Pozbývá-li rozumu, ber *na něho* ohled
a nepohrdej jím, když ty jsi v plné síle.
- 14 Milosrdenství k otci *ti* nebude zapomenuto,
budeš mít záštitu proti hříchům.
- 15 Bude ti to připočteno k dobru v den tvého soužení;
tvé hříchy se rozplynou jako jinovatka pod slunečním
svítem.
- 16 Kdo opouští otce, jako by se rouhal *Bohu*,
kdo hněvá svou matku, bude proklet od Hospodina.

Pokora a pýcha

- 17 Synu, v tichosti konej své práce
a budou tě mít rádi lidé *Bohu* milí i.
- 18 Čím větší jsi, tím více se pokořuj
a najdeš milost před Hospodinem. k
- 20 Neboť Hospodinova moc je veliká;
pokornými je oslavován.
- 21 Co je pro tebe příliš nesnadné, nevyhledávej,

^h Zde začíná hebrejský zlomek (dále jen Hz) „A“ ze starokáhirske genízy (do 16,24). V poznámkách jsou zachyceny jen významnější textové varianty.

ⁱ Hz: Otcovo požehnání způsobuje, že sazenice zapustí kořeny, | matčino prokletí ji vytrhuje.

^j Hz: Synu, choď v pokoře, máš-li se dobře, | a budeš milován více, než ten, který dává dary.

^k Rpp + ¹⁹ Neboť mnozí jsou vznešení a slavní, | ale *Hospodin* zjevuje svá tajemství pokorným.

48,15—20 49,3—27 (11) PŘ 17,6 (12) : PŘ 19,13 Mt 15,4—6 (18) : Mk
9,35 Mt 20,28—28 Fp 2,3—11 (21) : Ž 73,16 (26) PŘ 28,14 (30) : PŘ

- a co je nad tvé síly, nezkoumej.
- 22 Přemýšlej o tom, co ti *Hospodin* nařídil,
co *před tebou* drží v tajnosti, po tom se nepídi.
- 23 Nestarej se o to, co se tě netýká,
vždyť ti bylo ukázáno víc, než na co stačí lidský rozum.
- 24 Mnoho lidí pobloudily jejich domněnky¹
a falešné dohady zavedly na scestí jejich myšlení.^m
- 26 Zatvrzelé srdce nakonec špatně skončí,
kdo si zahrává s nebezpečím, *nakonec* v něm zahyne.
- 27 Zatvrzelé srdce bude obtíženo bolestmi,
hříšník vrší jeden hřích na druhý.
- 28 Na to, co postihne pyšného, není léku,
neboť se v něm zakořenilo zlé býlíⁿ.
- 29 Srdce rozumného pochopí podobenství
a přání moudrého je mít naslouchající ucho.
- 30 Voda uhasí planoucí oheň
a milosrdenství usmíří hříchy.
- 31 Kdo odplácí dobrodiní, myslí na budoucnost^o,
když padne, nalezne oporu.

Milosrdenství

4

- 1 Synu, neodpírej živobyťi chudákovi
a pohledy potřebných nenechávej bez povšimnutí.
- 2 Hladového nezarmucuj
a nedráždi k hněvu člověka v jeho bídě.
- 3 Roztrpčené srdce dál nezneklidňuj
a neotálej s darem potřebnému.
- 4 Neodmítej prosby člověka v soužení
a neobracej se zády k chudákovi.
- 5 Neodvracej od něho oči, když žebra^p,
a nedávej tak nikomu příležitost, aby tě proklínal.

¹ Hz: Mnohé jsou domněnky lidských synů.

^m Rpp + ²⁵ Nebudeš-li mít zřetelnici, budeš připraven o světlo, | nedostalo-li se ti poznání, nevychlouběj se *schopnostmi*.

ⁿ Hz: Nespěchej léčit zlý *úděl* svévolníka, | pro něho není léku, | jeho sazenice je ze zlé sadby.

^o Hz: Kdo prokazuje dobrodiní, setká se s ním na své cestě.

^p Vv. 4b—5a × Hz; ~ 16; též 6,23n.26 7,9 10,15 14,7n a porůznu části veršů [v textu neznačeno].

26,20 (31) : Da 4,24 1Pt 4,8

(4,1—3) Př 3,27n (6) Ex 22,22 Dt 15,9 (9) : Jb 29,15—17 (10) Ex

- 6 Jestliže tě ve své zahořklosti prokleje,
vyslyší jeho prosbu ten, kdo je jeho tvůrcem.
- 7 Jednej tak, abys byl ve shromáždění oblíben,
a před vznešeným skloň hlavu.
- 8 Nakláněj ucho k *slovům* ubožáka.
a odpovídej mu zdvořile a laskavě.
- 9 Utiskovaného vysvobozuj z rukou utiskovatele
a nebuď skleslé mysli, když musíš soudit.
- 10 Sirotkům buď otcem
a jejich matce nahraď muže.
Tak budeš jako syn Nejvyššího,
bude tě milovat více než tvá matka^q.

Na cestách moudrosti

- 11 Moudrost své syny vyvíšila
a ujímá se těch, kteří ji hledají.
- 12 Kdo ji miluje, miluje život,
kdo si kvůli ní přivstává, bude naplněn radostí.
- 13 Kdo si ji přivlastní, bude mít podíl na slávě;
místu, kam vejde, Hospodin požehná.
- 14 Kdo ji uctívají, budou sloužit Svatému,
a kdo ji milují, ty si zamiluje Hospodin.
- 15 Kdo jí^r poslouchá, bude soudit národy^s,
kdo na ni dbá, bude přebývat v bezpečí.
- 16 Bude-li jí důvěřovat, dosáhne ji,
i jeho potomci *p jí obdrží* v dědictví.
- 17 Zprvu s ním půjde *cestou* spletitou,
naplní ho děsivým strachem,
bude ho trápit svou kázní,
dokud mu nebude moci *plně* důvěřovat
a nevyzkouší ho svými příkazy^t.
- 18 Pak se k němu opět přímou *cestou* vrátí a obšťastní ho,
odhalí mu přitom i své tajemství.
- 19 Ale sejde-li z *cesty*, opustí ho

^q Hz: prokáže ti milost a zachrání tě před zkázou.

^r Hz: mne; ve vv. 15—19 mluví Moudrost v 1. osobě.

^s Hz: spravedlivě.

^t Hz: Půjdu s ním jako cizí, | zprvu ho vyzkouším v pokušeních, | dokud jeho srdce nebude *patřit* celé mně.

22,21; Ž 41,2—4 : L 6,35 J 14,21.23 (12n) Př 3,16.18.35 (14) Př 8,17

a nechá ho na pospas vlastnímu pádu.^u

- 20 Pozoruj, kdy je *k čemu* vhodná chvíle, chraň se zlého a nestyď se za své přesvědčení.
 21 Je stud, který vede k hříchu, a je stud, *ktejř vede k slávě a přízni*.
 22 Neber ohled *na to, co je* proti tvému přesvědčení, a neměň své jednání, aby *to nebylo* k tvému pádu.
 23 *Nikdy* nemlč, když je třeba *mluvit*,^v
 24 podle slov se totiž pozná moudrost a podle řeči vzdělání.
 25 Neodporuj pravdě, ale příznej svou nevzdělanost.
 26 Neostýchej se vyznat své hříchy a nesnaž se přemoci proud řeky.
 27 Hlupákovi nepodlézej a neber ohled ani na mocného^w.
 28 Až do smrti *vytrvej* v zápase za pravdu a Hospodin Bůh bude bojovat za tebe.^x
 29 Nebuď prostořeký ve svém hovoru, ani lenivý a nedbalý v tom, co děláš.
 30 Ve svém domě nedělej ze sebe lva, a nebuď postrachem pro své služebnictvo.
 31 Nenatahuj ruku v touze brát, a neschovávej ji, máš-li dávat.

Životní opory a osidla

5

- 1 Nespoléhej se na svůj majetek a neříkej: „Ničeho mi není třeba.“
 2 Nehověj svým choutkám a siláctví a nejednej podle žádostivosti svého srdce.^v
 3 Neříkej: „Jsem svým vlastním pánem“,

^u Hz + odchýlí-li se ode mne, propustím ho | a vydám v poplenní.

^v Rpp a Hz + neskrývej svou moudrost, abys *udělal* dojem.

^w Hz: neodporuj mocnému. + Nezasedej s nespravedlivým soudcem, | neboť bys soudil jako on podle jeho nálady.

^x Hz + Ať z tebe není pokrytec, | neutrhej na cti jazykem.

^y Hz zdvojuje: Neříd se vlastním srdcem a vlastním očima (sr Nu 15,39) | a nenech se zlákat zlými žádostmi.

(26) Lv 5,5 Př 28,13 Jk 5,16 (28) : J 18,37 (31) : L 6,38 Sk 20,35
 (5,1) : L 12,15—21 (3n) Ž 12,5 Kaz 8,11—14 (6n) Ex 20,5n Iz 55,6n

jinak tě Hospodin určitě ztrestá.

- 4 Neříkej: „Zhřešil jsem, a co se mi stalo?“; to jen proto, že Hospodin je *nekonečně* shovívavý z.
 5 Nespoléhej opovázlivě na odpuštění a nehromaď jeden hřích na druhý.
 6 Neříkej: „Boží slitování je tak veliké, že *mi* odpustí hříchy jakkoli početné.“
 Vždyť u něho je nejen slitovnost, ale i rozhorlení, a hříšníci pocítí tíhu jeho odplaty.
 7 Neotálej obrátit se k Hospodinu, neodkládej *to* ze dne na den! Neboť Hospodinův hněv *tě* zničehonic vyhledá a dojdeš záhuby v den odplaty.
 8 Nespoléhej na majetek nespravedlivě nabytý, nebude ti užitečný v den pohromy.
 9 Neprovívej *obilí*, když je vítr proměnlivý a, a nechoď po každé pěšině; tak *totiž jedná* obojaký hříšník.
 10 Buď pevný ve svém smýšlení a tvé slovo ať je jednoznačné.

- 11 Neotálej někoho vyslechnout, ale s odpovědí nespíchej.
 12 Rozumíš-li něčemu, odpověz bližnímu, ne-li, polož si ruku na ústa.
 13 Slávu i hanbu *přináší* mluvení a jazyk *může přivést* člověka i k pádu.
 14 Ať nejsi nazýván klevětníkem, který strojí úklady svým jazykem; neboť *jako* lpí na zloději hanba, tak špatná pověst na *člověku* obojakém.
 15 Neprohřešuj se ve velkých ani v malých věcech a z přítele se nestávej nepřitelem.
 6 1 Údělem špatného jména bude hanba a potupa. Ty *budou známkou* obojakého hříšníka.

^z Hz zdvojuje: Neříkej: „Hospodin je milosrdný, | on zahladí všechny mé hříchy“ (sr v. 6).

^a Plevy by padaly zpět do čistého zrní.

: L 12,35—40 (8) Př 10,2 (10) : Mt 5,37 Jk 5,12 (11) > Jk 1,19 (12)
 Jb 40,4 (13) : Př 18,21 (14) : Př 26,28

- 2 Nedej se strhnout vášněmi své duše,
aby tě nerozervaly jako *zdivočelost* býka^b.
- 3 Ohlodají ti listí, zničí tvé plody
a ty zůstaneš holý jako opadaný strom.
- 4 Neřestná duše zničí toho, kdo ji má,
a vystaví ho škodolibé radosti nepřátel.
- 5 Líbezná mluva si získává mnoho přátel
a přívětivé jednání dojde odměny v mnohé laskavosti.
- 6 Měj hodně těch, kdo s tebou žijí v míru,
ale *důvěrného* rádce měj jen jednoho z tisíce.
- 7 Chceš-li se s někým sprátelit, proveř ho zkouškou,
než mu začneš důvěřovat.
- 8 *Někdo* je tvým přítelem, když se *to* jemu hodí,
ale opustí tě, jakmile budeš v nesnázích.
- 9 *Některý* přítel se změní v nepřítel
a svůj rozchod s tebou přičte k tvé hanbě.
- 10 *Jiný* ti bývá u stolu společníkem,
ale nevytrvá, až budeš v soužení.
- 11 Dokud ti bude dobře, bude tvým druhým já,
bude volně nakládat i s tvým služebnictvem.
- 12 Stihne-li tě *však* ponížení, obrátí se proti tobě
a víckrát ho už neuvidíš.
- 13 Vyhýbej se zdaleka svým nepřátelům
a střež si své přátele.
- 14 Věrný přítel je pevná ochrana,
kdo ho našel, našel poklad.
- 15 Věrný přítel je k nezaplacení,
ničím nelze vyvážit jeho cenu.
- 16 Věrný přítel je elixír života,
najdou ho jen ti, kdo mají bázeň *před* Hospodinem.
- 17 Kdo se bojí Hospodina, je upřímný ve svém přátelství,
neboť bližního posuzuje jako sebe samého^c.

^b Text nejasný; Hz býka neuvádí.

^c Hz: neboť jaký kdo je, takový je jeho přítel, | a jaké je jeho jméno, takové i jeho skutky.

{6,1} : 1Tm 3,8 Jk 1,8 {5} Př 15,1,23 {8} Jb 19,19 {16} Př 17,17 {18} Př 19,20 {24} : Mt 11,29 {26} : Dt 6,5 {29n} Př 1,9 4,9 {34} Př 13,20 :: Jb 12,12 {37} : Ž 27,14

Získání moudrosti

- 18 Synu, od svého mládí se věnuj vzdělávání,
až do šedin tak budeš nacházet moudrost.
- 19 Přistupuj k ní jako orač a rozsévač
a čekej na její dobré plody.
Jen málo námahy na ni vynaložíš
a brzy budeš jíst, co z ní vzejde.
- 20 Nevychovanému se zdá příliš drsná,
pošetilý při ní nevytrvá.
- 21 Bude pro něho jako těžký zkušební kámen
a nebude váhat ji odhodit.
- 22 Moudrost je totiž hodna svého jména,
vždyť přístup k ní mají nemnozí.
- 23 Poslechni, synu, a přijmi mé mínění,
neodmítej mou radu.
- 24 Vsuň své nohy do jejích okovů
a na svou šíji *navleč* její obojek.
- 25 Sehni se a nes ji na svých ramenou,
její pouta neměj v ošklivosti.
- 26 Přístup k ní celou svou duší
a celou svou silou se drž jejích cest.
- 27 Jdi po *jejích* stopách a ona se ti dá poznat,
jakmile ji jednou pevně uchopíš, už ji nepouštíš.
- 28 Nakonec v ní najdeš odpočinutí
a promění se ti v radost.
- 29 Její okovy ti budou silnou ochranou
a její obojek límcem slávy.
- 30 Její jho^d je ozdoba ze zlata
a její pouta jsou purpurová šňůra.
- 31 *Jako* roucho slávy si ji oblečeš
a ověncíš se vítězným jásosem.
- 32 Synu, budeš-li chtít, dostane se ti vzdělání;
oddáš-li se *moudrosti celou* duší, staneš se důvtipnějším.
- 33 Budeš-li rád poslouchat, *mnohému* se naučíš,
nakloníš-li *pozorně* své ucho, staneš se moudrým.
- 34 Ocitneš-li se v zástupu starších,

^d Podle Hz :: na ní, O'.

- rozpoznej, kdo je z nich moudrý, a toho se přidrž.
- 35 Ochotně naslouchej každému vyprávění o Božích věcech
a nedej si ujít žádný moudrý výrok.
- 36 Objevíš-li rozumného, přivstaň si a *pospěš* k němu
a tvá noha ať vyšlape práh jeho dveří.
- 37 O Hospodinových příkazech přemýšlej
a vždycky se bedlivě zabývej jeho zákony.
On posílí tvůj rozum
a uspokojí tvou touhu po moudrosti.

Vztah k lidem i Bohu

7

- 1 Nečiň nic zlého a nic zlého tě nestihne,
2 odvrát se od nespravedlnosti a ona se ti vyhne.
3 Synu, nesej do brázd nespravedlnosti,
abys toho nesklidil sedminásobně.
4 Nehledej si u Hospodina vedoucí postavení
ani u krále čestné křeslo.
5 Před Hospodinem se neprohlašuj za spravedlivého
ani před králem za moudrého.
6 Nesnaž se být soudcem,
nejsi-li schopen odstranit bezpráví,
jinak bys mohl podlehnout strachu před vladařem
a přes svou přímost dát podnět k pohoršení.
7 Neproviňuj se proti shromáždění města,
nezahazuj se před davem.
8 Nedopouštěj se hříchu dvakrát,
vždyť už při jednom nezůstaneš bez trestu.
9 Neříkej: „Bůh shlédne na množství mých darů,
přijme je, až je budu odevzdávat Nejvyššímu“.
10 Při své modlitbě neumdlévej
a nezapomínej na skutky milosrdenství.
11 Neposmívej se člověku, je-li v nitru roztrpčen.
Ten, kdo ponižuje, přece též povyšuje.
12 Nerozšiřuj lži o svém bratru
a ani o příteli nešíř nic podobného.
13 Za žádných okolností se neutíkej ke lži,
zvyknout si na ni nevede k ničemu dobrému.

(7,2) : Př 22,3 27,12 (3) Jb 4,8 Př 22,8 Gn 6,7n (4n) Př 25,6n (6)
: Lv 19,15 (9) : Př 21,27 Iz 1,11—15 (10) Jk 1,6 (11) 1S 2,7 : L 1,52
(14) Kaz 5,1 Iz 1,15 Mt 6,7 (15) Př 24,27 (17) Iz 66,24 Mk 9,48

- 14 Nebuď upovídaný ve shromáždění starších,
a když se modlíš, neopakuj se v slovech.
15 Neoškliv si namáhavou práci,
ani rolnictví, kterému dal vzniknout Nejvyšší.
16 Nepřipojuj se k seznamu hříšníků e,
pamatuj, že *Boží* hněv neprodlévá.
17 Poniž se hluboce v duši,
protože odplatou svévolníku jsou oheň a červi f.
18 Nevyměň přítele kvůli zisku,
ani opravdového bratra za ofírské zlato.
19 Neopouštěj moudrou a dobrou manželku,
neboť její půvab je nad zlato.
20 Netrap otroka, který spolehlivě pracuje,
ani nádeníka, který je *práci* oddán celou duší.
21 Rozumného otroka miluj z plna srdce
a neodpírej mu propuštění na svobodu.
22 Máš dobytek? Dohlížej naň,
a přináší-li ti užitek, udržuj jeho chov.
23 Máš syny? Vychovávej je
a od mládí ohýbej jejich šíji.
24 Máš dcery? Pečuj o jejich bezúhonnost
a nebuď k nim málo náročný.
25 Vdej svou dceru, tak dokonáš velké dílo g;
avšak dej ji muži rozumnému.
26 Máš-li manželku podle svého srdce, nevyháněj ji!
Té ovšem, kterou nemáš rád, se nesvěřuj!
27 Z celého srdce měj ve vážnosti svého otce
a nikdy nezapomínej na bolesti té, která tě porodila.
28 Pamatuj, že jimi jsi byl zplozen.
Jak jim odplatíš to, co oni *dali* tobě?
29 Z celé své duše se boj Hospodina
a měj v úctě jeho kněze.

e Hz: Nedělej se *důležitým* mezi muži lidu.

f Hz: protože naděje člověka jsou červi. + Nespěchej říkat: „Jaké neštěstí!“ | Obrát se k Bohu a najdi zalíbení v jeho cestách.

g Hz: ... a budeš mít po starostech.

(20) Dt 24,14n (21) Ex 21,2 Dt 15,12—15 (22) Př 27,23 (23) Př 13,24
(25) Sír 42,9—11 : 1K 7,36—38 (27) Ex 20,12 Tób 4,3n (31) Nu
18,8—20 (32) Ž 41,2 : Př 31,20 (34) : Ř 12,15

- 30 Ze všech sil miluj toho, kdo je tvým tvůrcem,
a jeho služebníky neopouštěj.
- 31 Boj se Hospodina a měj ve vážnosti kněze,
dej mu jeho podíl, jak je ti přikázáno:
prvotiny, *oběti* za vinu, plece z *obětního* daru,
obět posvěcení a prvotiny svatých věcí^h.
- 32 Měj otevřenou dlaň k chudému,
aby se naplnila tvá blaženost.
- 33 Dar je *projev* přízně vůči každému, kdo žije,
ale neodpírej *projev* přízně ani tomu, kdo je mrtev.
- 34 Neodvracej se od plačících
a s těmi, kdo naříkají, i ty naříkej.
- 35 Neváhej navštěvovat nemocné,
neboť za takové skutky budeš milován.
- 36 Budeš-li ve všech svých úvahách pamatovat na vlastní
navěky nezhřešíš. [konec,

Rozvážnost v jednání

- 8 1 Nepouštěj se do sporů s mocným člověkem,
abys nepadl do jeho rukou.
- 2 Nehádej se s bohatcem,
aby se proti tobě nepostavil vahou *svěho majetku*.
Vždyť zlato zničilo mnohé
a zavedlo na scestí i srdce králů.
- 3 Nepouštěj se do sporů s mluvkou
a nepřikládej tak dříví na jeho oheň.
- 4 Nevtipkuj s nevychovcem,
aby tvoji předkové nebyli zneuctěni.
- 5 Nezahanbuj člověka, který pyká za svůj hřích,
ale pamatuj, že všichni jsme povinováni pokáním.
- 6 Nepohrdej člověkem za to, že zestárl,
vždyť i *někteří* z nás budou starci.
- 7 Neměj škodolibou radost ze smrti druhého,
ale pamatuj, že nám všem je souzeno zemřít.

^h Hz uvádí částečně jiné obětiny.

ⁱ Hz + a zahynul bys.

^j Hz: aby nezneuctil urozené.

(8,2) : Př 22,7 Jk 2,6 (3) Př 26,20n (5) 1J 1,8—10 (7) Jb 31,29

- 8 Neznevažuj rozhovory moudrých^k,
ale přidržuj se jejich názorů,
vždyť u nich si osvojíš vzdělání
a umění sloužit velmožům.
- 9 Nestraš se rozhovorů starců,
kteří se též učili od svých otců,
neboť u nich se naučíš rozumnosti
a tomu, jak odpovídat, když je třeba.
- 10 Nerozdmýchávej řeřavé uhlí hříšníka,
abys v plamenech jeho ohně sám neshořel.
- 11 Neustupuj drzému člověku ze *strachu*,
aby tě nechytil za slova, která jsi sám řekl.
- 12 Nepůjčuj člověku silnějšímu, než jsi ty,
a půjčíš-li, můžeš *to* odepsat jako ztracené.
- 13 Nedávej záruky nad své možnosti,
a zaručíš-li se už, starej se o to, jak zaplatit.
- 14 Neveď při se soudcem,
neboť ho budou soudit podle vážnosti jeho *postavení*^l.
- 15 Nedávej se na cestu s tím, kdo je *příliš* odvážný,
aby tě nepřivedl do nebezpečí;
bude jednat podle vlastní vůle
a zahyneš spolu s *ním* jeho nerozumností.
- 16 S prchlivcem neveď spor
a nevydávej se s ním na cestu pouští,
neboť v jeho očích *prolití* krve nic neznamena;
kde se nelze *dovolat* pomoci, tam tě napadne.
- 17 S hlupákem se nerad,
vždyť nedokáže o *žádné* věci pomlčet.
- 18 Před neznámým nedělej nic, co má zůstat skryto,
vždyť nevíš, co z *toho* udělá.
- 19 Neotvírej své srdce každému přichozímu,
nevzešlo by ti z *toho* nic dobrého.

Ženy

- 9 1 Nežárli na vlastní ženu,
a *sám* sobě na škodu ji neuč špatným způsobům.

^k Míněno ústní předávání ustanovení Zákona a svědectví o spasitelných
skutcích Božích (sr Dt 4,9 11,19 Ž 44,2 78,3n aj.).

^l Hz: neboť on bude soudit podle vlastní vůle.

(8—10) Př 13,20 (13) Př 6,1 (15) Př 22,24n

- 2 Nepoddávej se ženě celou svou duší,
aby ona *nakonec* neovládla tebe.
- 3 Nescházej se s ženou záletnou,
abys nepadl do jejích osidel.
- 4 Nestýkej se se zpěvačkou,
aby tě nepolapila do svých nástrah.
- 5 Neseznamuj se s pannou,
abys nebyl obviněn z pohoršení, až bude kárána.
- 6 Nedávej svou duši nevěstkám,
abys nepromarnil svůj dědičný podíl.
- 7 Nezevluj po ulicích města
a netoulej se po jeho opuštěných *koutech*^m.
- 8 Odvrát svůj zrak od půvabů žen,
a neseznamuj se s krásou, která ti nepatří.
Pro ženskou krásu se mnozí pomátli;
jí se láska rozpaluje jako oheň.
- 9 S provdanou ženou nesedej u stolu
a neoddávej se s ní pitkám při víně,
abys náhodou nepodlehł jejímu kouzlu
a tvá duše neupadla do záhuby.

Ještě o lidských vztazích

- 10 Neopouštěj starého přítele,
žádný nový se mu nevyrovná.
Nový přítel je *jako* nové víno.
Teprve až zestárne, budeš je s požitkem pít.
- 11 Nezávid' hříšníkovi jeho slávu,
vždyť nevíš, jaký bude jeho konec.
- 12 Nepovažuj za dobré to, co se líbí svévolníkům,
pamatuj, že ještě za života nezůstanou bez trestu.
- 13 Drž se daleko od člověka, který má moc zabíjet,
a strach ze smrti tě nebude pronásledovat.
Jestliže se však k němu přiblížíš, neudělej jediný chybný
krok,

^m Hz: abys nebyl bláznem ve vlastních očích | a nedohadoval se o ně za jejím domem.

(9,1) :: Nu 5,14 (2) : Sd 16,4—21 1Kr 11,1—4 Př 31,3 Iz 3,12 (3) Př 7,26n (4) Př 7,6—23 (5) Jb 31,1 Mt 5,28 (6) Př 29,3 : L 15,13 (10) Př 27,10 (11) Ž 37,1n Př 24,19n : Ž 73,3 (15) Ž 1,1n (16) Ž 34,3 : 1K 1,31

- jinak tě připraví o život.
Buď si vědom toho, že kličkuješ mezi osidly
a vrávoráš po městských hradbách.
- 14 Podle své schopnosti vycházej bližnímu vstříc
a žádej o radu moudré.
- 15 Rozmlouvej s rozumnými
a všechen tvůj hovor ať se týká zákona Nejvyššího.
- 16 Tvými spolustolovníky ať jsou spravedliví
a v bázni před Hospodinem ať nacházíš svou chloubu.
- 17 Dílo z rukou umělce dojde chvályⁿ,
chválou je i vůdce lidu, *jestliže* je moudrý ve svých
řečech.
- 18 Mluvka bývá v městě postrachem
a v opovržení za své ukvapené řeči.

Vrchnost

- 10** Moudrý soudce^o vychovává svůj lid
a dává mu rozumnou a spořádanou správu.
- 2 Jaký soudce lidu, takoví jeho úředníci,
jaký správce města, takoví všichni jeho obyvatelé.
- 3 Nevzdělaný král uvede svůj lid do zkázy,
ale rozumností vladařů bývá město zveleveno.
- 4 V ruce Hospodinově *leží* panství nad zemí;
on ustanoví v pravý čas toho, kdo jí bude ku prospěchu.
- 5 V ruce Hospodinově *leží* zdar člověka;
to on vkládá svou slávu na znalce Zákona.

Pýcha a pokora

- 6 Nevyčítej bližnímu kdejaké bezpráví
a nepodnikej nic pod tlakem ješitnosti.
- 7 Pýchu nenávidí Hospodin i lidé,
pro oba je bezpráví potupou.
- 8 Kralování přechází z národu na národ
kvůli bezpráví, násilnictví a hrabivosti. p

ⁿ Text nejasný; Hz jinak.

^o ‚Soudcem‘ tu je míněn správce města; je třeba jej odlišit od ‚soudců‘, o nichž pojednává kniha Soudců.

^p Rpp + Nic není nespravedlivější než člověk milující peníze; | je ochoten prodat i vlastní duši.

- 9 Proč se pyšně vypíná *ten, kdo je prach a popel*?
Vždyť už zaživa mu vnitřnosti hnijí^q.
- 10 Vleklá nemoc se vysmívá lékařů.
Dneska ještě král, a zítra umrlec.
- 11 Když člověk zemře,
zdědí jen plazy, šelmy a červy.
- 12 Pýcha člověka začíná tím, že odpadne od Hospodina^s
a odvrátí své srdce od toho, kdo je jeho tvůrcem.
- 13 Neboť původcem pýchy je hřích,
a ten, kdo se jí drží, přivodí záplavu zkaženosti.
Hospodin proto *takové* postihl varovnými ranami,
až je úplně vyhladil.
- 14 Hospodin převrátil trůny vládců
a namísto nich posadil tiché.
- 15 Hospodin vyvrátil z kořenů pronárody
a namísto nich zasadil pokorné.
- 16 Hospodin vyhladil krajiny pronárodů
a zničil je až do základů země.
- 17 Je pak z jejich *krajin* vytrhl a zničil,
a tak vymazal jejich památku na zemi.
- 18 Pýcha nebyla určena lidem,
ani zuřivý hněv těm, kdo se zrodili z ženy.
- 19 Kterému potomstvu patří čest? Potomstvu lidskému.
Kterému potomstvu patří čest? Těm, kdo se bojí
Hospodina.
Které potomstvo je beze cti? Potomstvo lidské.
Které potomstvo je beze cti? Ti, kdo přestupují příkázání.
- 20 Mezi bratry je ve cti jejich vůdce
a v očích Hospodinových ti, kdo se ho bojí: t
22 jak bohatí a vážení, tak chudí.
Jejich chloubou je bázeň *před* Hospodinem.
- 23 Není spravedlivé pohrdat chudákem *bystřého* rozumu

^q Podle Hz: vždyť už zaživa vyprazdňuje své vnitřnosti, O'.

^r Text nejasný; Hz: lékař se souží krátkou nemocí.

^s Hz: že (člověk) dojde k moci.

^t Rpp + ²¹ Bázeň *před* Hospodinem je počátek přijetí *u Boha*, | počátek zavržení je zatvrzelost a pýcha.

- a nesluší se mít ve vážnosti hříšníka.
- 24 Velmož, soudce a vladař bývají oslavováni,
ale nikdo z nich není větší než ten, kdo se bojí Hospodina.
- 25 Moudrému otroku budou sloužit i svobodní
a chápatý člověk nebude *proti tomu* reptat.
- 26 Nedělej se moudrým, když jsi vykonal své dílo,
a nedělej se slavným, když nemáš z čeho žít.
- 27 Je lépe pracovat a mít všeho nadbytek,
než chlubit se si vykračovat a mít nedostatek chleba.
- 28 Synu, tichostí si získej vážnost
a sám sebe oceňuj, jak zasloužíš.
- 29 Kdo ospravedlní toho, kdo hřeší sám proti sobě?
Kdo si bude vážit toho, kdo nemá v úctě vlastní život?
- 30 Chudého si možno vážit pro jeho vědomosti,
a bohatého pro jeho bohatství.
- 31 Je-li kdo vážen coby chudás, oč spíše, bude-li bohatý?
A je-li v nevážnosti jako bohatý, oč spíše, bude-li chudý?

Spoléhání na člověka a na Boha

- 11** 1 Poníženému pozvedne jeho moudrost hlavu
a usadí ho mezi velmoži.
- 2 Nechval člověka pro jeho krásu
a nepohrdej nikým pro jeho vzhled.
- 3 Včela je *sice* malá mezi létajícími *tvory*,
ale to, co dává, je ze všeho nejsladší.
- 4 Nebud domýšlivý na oděv, který oblékáš,
a nevynášeš se, budeš-li oslavován^u;
neboť obdivuhodné jsou skutky Hospodinovy,
lidem však zůstávají skryty.
- 5 Mnozí vládcové *byli donuceni* usednout na zem^v,
a korunu dostal ten, na něhož nikdo nepomyslel.
- 6 Mnozí vladaři byli velmi potupeni
a *mužové* proslavení byli vydáni na milost cizincům.

^u Hz: Nesměj se špatně oděnému, | netrop si posměch z toho, kdo má den smutku.

^v Hz: Mnoho ponížených usedlo na trůn.

- 7 Neobviňuj, dokud nevyšetříš vinu,
napřed hled pochopit, potom kárej.
- 8 Dokud jsi nevyslechl, neodpovídej,
neskákej nikomu do řeči.
- 9 Nehádej se o to, do čeho ti nic není,
a nevměšuj se do rozepře hříšníků.
- 10 Synu, nepouštěj se do mnoha podniků *najednou*;
vezmeš-li *jich na sebe* příliš, nezůstaneš bez viny;
třebaže se budeš honit, nestihneš *to*,
a dáš-li se na útěk, neunikneš ^w.
- 11 Někdo se pachtí, namáhá a spěchá,
a má tím větší nedostatek.
- 12 Někdo byl váhavý, potřeboval pomoc,
chyběla mu síla, chudoby měl nadbytek,
ale Hospodin na něj pohlédl dobrotivým okem.
Pozvedl ho z jeho ponižení,
- 13 vyvýšil jeho hlavu,
takže mnozí nad ním užasli.
- 14 Dobro i zlo, život i smrt,
chudoba i bohatství, to vše je od Hospodina. ^x
- 17 Dar Hospodinův setrvá při zbožných
a jeho přízeň bude přinášet zdar na věky.
- 18 Někdo bohatne šetrností a chamtivostí,
ale toto je pak podíl, jímž bude odměněn:
- 19 Řekne si: „Konečně si mohu odpočinout,
nyní budu hodovat ze svého majetku“,
ale neví, kdy mu uplyne vyměřený čas,
a to, co měl, zanechá jiným a umře.

Varování před svévolí a svévolníky

- 20 Stůj ve své smlouvě a věnuj se jí

^w Hz: ... nepoběžíš-li, nedosáhneš, | nebudeš-li hledat, nenalezneš.

^x Rpp + ¹⁵ Moudrost, rozvaha a znalost Zákona *pocházejí* od Hospodina, | láska a cesty dobrých skutků jsou od něho. | ¹⁶ Bloudění a temnota byly stvořeny pro hříšníky, | kdo se chvástají zlem, ve zlu zestárnou. — ∞ Hz.

(9) Př 26,17 (10) : Mt 6,34 (12n) Ž 3,4 (14) Dt 32,39 Iz 45,7 (18n) Jb 27,16—23 Ž 39,7 49,17—21 Kaz 2,18.21 L 12,16—21 (21) Ž 37,1—3 Př 23,17n (29n) : Gn 42,9 Jr 9,3—5

- a zestárni při svém díle.
- 21 Neobdivuj činy hříšníka.
Věř Hospodinu a vytrvej ve své dřině,
neboť Hospodinovi je snadné
nečekaně rychle obohatit chudáka.
- 22 Odměnou zbožného je požehnání od Hospodina;
on dá svému požehnání vykvést v krátké době.
- 23 Neříkej: „Čeho je mi třeba?
Co mi ještě chybí dobrého?“
- 24 Neříkej: „Mám všeho dostatek.
Co se mi může stát ještě zlého?“
- 25 Ve dnech dobrých se zapomíná na zlé
a ve dnech zlých se nevzpomene na dobré,
- 26 vždyť pro Hospodina je snadné i v den skonání člověka
odplatit mu podle jeho činů.
- 27 Chvilé přítomného strádání dává zapomenout na
všechna potěšení,
až při skonu člověka se odhalí jeho skutečná *povaha*.
- 28 Neprohlašuj nikoho za blaženého, dokud nevydechne
naposled,
až na dětech *v* se *totiž* pozná *pravý* muž.
- 29 Neuváděj každého člověka do svého domu;
nepoctivost má mnoho tváří.
- 30 Jako nastražená koroptev bývá srdce pyšného. ^z
Jako na *tvůj* pád do sklopce číhá vyzvědač
- 31 a strojí úklady, převrací dobro ve zlo,
pomluvou pošpiní i to nejvzácnější.
- 32 Z ohnivé jiskry vzniká spousta žhavého uhlí
a úklady hříšníka končí krveprolitím.
- 33 Varuj se zlosyna; osnuje zlo,
aby navěky poskvřnil tvou *pověst*. ^a
- 34 Připusť si do domu cizího, a on ti způsobí starosti
a odcizí tě *i* tvým nejbližším.

^v Zřejmě překladatelský omyl; hebrejskou předlohu lze přeložit též: na konci (t. života).

^z Za v. 30a má Hz šest stichů doložených zčásti jen v syrštině.

^a Hz + Nespolčuj se s ničemou, zvrátil by tvou cestu | a odvrátil tě od smlouvy.

Dobré a zlé

- 12** ¹ Když prokazuješ dobro, uvaž, komu *je* prokazuješ ^b, pak za svá dobrodiní sklidiš vděk.
² Prokazuj dobro zbožnému a dočkáš se odměny; pokud ne od něho, tedy od Nejvyššího.
³ Nedočká se dobra, kdo setrvává ve zlu, ani ten, kdo neprokazuje milosrdenství ^c.
⁴ Dávej zbožnému a neujímej se hříšníka ^d.
⁵ Pokornému prokazuj dobro, ale svévolníkovi nic nedávej, odepři mu *i* jeho chléb a *nic* mu nedávej, aby tak nad tebou nezískal vládu ^e.
 Postihlo by tě dvojnásobné zlo za všechno dobré, co bys mu byl prokázal.
⁶ Vždyť i Nejvyšší má v nenávisti hříšníky a svévolníky po zásluze potrestá.
⁷ Dobrým dávej, ale hříšných se neujímej. ^f

- ⁸ Máš-li se dobře, sotva objevíš *pravého* přítele, ale povede-li se *ti* zle, nepřítel se neutají.
⁹ Daří-li se člověku dobře, mají jeho nepřátelé zármutek ^g, stane-li se mu něco zlého, odtáhne se *od něho* i přítel.
¹⁰ Nevěř nikdy svému nepříteli; jako rez šíří kov, tak působí jeho zloba.
¹¹ I kdyby se ponížil a chodil shrbený, dávej si pozor a chraň se ho; chovej se k němu jako ten, kdo čistí zrcadlo, a poznáš, že rez ho nepřestává ničit.
¹² Nestav ho sobě po bok, aby tě nesvrhl a nezaujal tvé místo; neposazuj ho po své pravici, aby nezatoužil po tvém křesle ^h.

^b Hz: Působíš-li zlo dobrému člověku, komu prokážeš dobro?

^c Hz: Nedojde uznání, kdo prokazuje dobro zlému, | neznamená to udělat dobrý skutek.

^d × Hz; sr v. 7.

^e Hz (stich b.c): Odepři mu válečné zbraně, | aby jich neužil proti tobě.

^f Hz + občerství poníženého, ale nedávej nic pyšnému.

^g Hz: ... i ten, kdo ho nenávidí, mu je přítelem.

- Nakonec pochopíš má slova, ale mými výstrahami budeš *pozdě* varován.
¹³ Kdo bude litovat zaklínače, že ho uštkl had, a všechny ty, kdo si zahrávají s šelmami?
¹⁴ Právě tak se stane *člověku*, který se spolčuje s hříšníkem ⁱ a zaplétá se do jeho špatností. |
¹⁵ Chvilí sice s tebou zůstane ^k, ale jakmile zakolísáš, nechá tě na holičkách.
¹⁶ Na svých rtech má nepřítel jen sladkost, ale ve svém srdci zatím promýšlí, *jak* tě srazit do bláta. Nepřítel může mít v očích i slzy, ale dáš-li mu příležitost, neštítí se prolít krev.
¹⁷ Potká-li tě někde pohroma, bude tam dřív než ty, zdánlivě připraven ti pomoci, ale *ve skutečnosti* aby ti podrazil nohu.
¹⁸ Buďte potřásat hlavou, tleskat rukama, hodně bude vzdychat i svou tvář měnit.

Osídla bohatství a moci

- 13** ¹ Kdo se dotýká směly, umaže se, a kdo vyhledává společenství nadutce, připodobní se mu.
² Břemeno, *které je nad tvé síly*, nezvedej, a nespolečuj se s bohatším a silnějším, než jsi *sám*. Cožpak vydrží hliněná nádoba vedle kovového kotle? Sotva na něj narazí, rozbije se. ^l
³ Boháč spáchá křivdu a *přidává* k ní urážky, chudák aby se za utrpěnou křivdu *ještě* omlouval.
⁴ Dokud jsi boháčovi k užítku, projevuje o tebe zájem, ale jakmile se octneš v nouzi, nezná tě.
⁵ Pokud něco vlastníš, přiživuje se u tebe a ožebračí tě, sám se však o nic nepřičiní.
⁶ Když bude od tebe něco potřebovat, začne s přetvářkou. Buďte se na tebe usmívat a tvářit se povzbudivě, bude s tebou úlisně mluvit a ptát se: „Nepotřebuješ něco?“

^h Hz: Jednej s ním jako s někým, kdo odhaluje tajemství, | a nebude mít *možnost* ti škodit; | myslí na důsledek žárlivosti.

ⁱ Hz: ... připojuje k nestoudné ženě.

^j Hz + nepřestane, dokud ho oheň nespálí. | Dokud kráčí s tebou, neprojeví se ti, | upadneš-li však, neskloní se, aby ti pomohl.

^k Hz: Dokud stojíš pevně, neprojeví se.

^l Hz + proč by se měl boháč vázat na chudáka?

- 7 Bude tě zahanbovat svou pohostinností,
dokud tě jaksepatří neožebračí,
aby se ti nakonec vysmál.
Když tě později uvidí, přejde kolem tebe
a bude nad tebou jen potřásat hlavou.
- 8 Dej pozor a nedej se svést,
abys pro svou hloupost nezažil ponížení.
- 9 Když tě k *sobě* pozve vladař, dělej okolky,
a s tím větším naléháním tě bude zvat.
- 10 Nevnučuj se a nebudeš odehnán,
ale ani se příliš nedrž zpátky, aby se na tebe
nezapomnělo.
- 11 Nechtěj mluvit s *mocným* jako se sobě rovným
a nedůvěřuj jeho vemlouvavým slovům;
neboť svým povídáním tě bude zkoušet,
a čím *více* se bude usmívat, tím *hlouběji* tě bude
provrtávat pohledem.
- 12 Je nemilosrdný a nadrží slovo,
nezastaví se ani před týráním a vězněním. ^m
- 13 Chraň se *ho* a dávej si dobrý pozor,
neboť se pohybuješ na pokraji záhuby. ⁿ

Bohatý a chudý

- 15 Každý živočich miluje sobě podobného
a každý člověk svého bližního.
- 16 Všechno tvorstvo se sdružuje podle *svého* druhu
a člověk přílně k sobě rovnému.
- 17 Jak *může být* vlk ve spolku s beránkem?
Stejně tak je tomu s hříšníkem a zbožným.
- 18 Jak *může být* mír mezi hyenou a psem?
A jak mohou žít spolu v míru bohatý a chudý?
- 19 V pustině jsou kořisti lvů divocí osli
a podobně pastvou boháčů jsou chudáci.

^m Hz + Je-li násilník jmenován správcem, nebude znát slitování a bude ukládat o život mnohých.

ⁿ Hz: ... nechod s násilníky. — Rpp + ¹⁴ Uslyšíš-li to ve spánku, | probuď se, celým svým životem miluj Hospodina | a vzývej ho pro svou spásu.

(13,9) Př 23,1 25,6 (25) Př 15,13

- 20 Pyšný si oškliví poníženost
a stejně tak si boháč oškliví chudáka.
- 21 Když zakolísá bohatý, najde podporu u přátel,
upadne-li ubožák, přátelé ho ještě odkopnou.
- 22 Když boháč zavravorá, podepře ho mnoho pomocníků,
a když prořekne, co nemá říkat, ospravedlní ho.
Když však chudý zavravorá, ještě ho napadnou,
a když mluví rozumně, nepopřejí mu sluchu.
- 23 Boháč *jen* promluví, a všichni *hned* zmlknou,
a co řekne, vynášejí až do nebe.
Chudák promluví, a *už* se ptají: „Co je to za člověka?“
A když zakopne, ještě ho postrčí.
- 24 Bohatství je dobré, pokud na něm nelpí hřích,
a chudoba je špatná *jen* v ústech svévolníků.
- 25 Srdce mění tvář člověka
buď k dobrému nebo ke zlému.
- 26 Veselá tvář je znamením srdce, které se *obírá* dobrými
věcmi,
ale vymýšlet přísloví vyžaduje úporné přemýšlení p.

Jak užívat bohatství

- 14** 1 Blaze člověku, který se neprohřešil svými ústy
a nezakusil trýzeň zármutku pro *své* hříchy.
- 2 Blaze tomu, koho neobviňuje svědomí
a kdo neztratil naději.
- 3 Skrblíkovi není bohatství k ničemu dobrému
a nač je majetek závistivci?
- 4 Kdo hromadí a sám sobě utrhuje, hromadí pro jiné,
a jeho poklady prohýří cizí.
- 5 Kdo je na sebe zlý, na koho bude dobrý?
Nebude mít radost ani ze svého majetku.
- 6 Není horšího *člověka* než ten, kdo nepřeje sám sobě;
v tom je odplata za jeho špatnost.
- ^o Hz: Když boháč promluví, vynáší se jeho moudrost do oblak, | jeho trestuhodné výroky bývají shledány krásnými.
^p Hz: ... ale sevřený člověk má smutné myšlenky.

(14,1) : Ž 32,2 119,1 Ř 4,7 Jk 3,2 (3n) Sír 11,18n (6) Př 11,17 (11n)

- 7 ^q I když udělá něco dobrého, udělá to proto, že se zapomněl,
ale nakonec ukáže svou špatnost.
- 8 Zlý je ten, kdo se *divá* nepřejícím okem,
odvrací tvář a lidi přehlíží.
- 9 Oko chamtivce nemá dost na *svém* podílu
a nepřejícná nespravedlnost činí duši vyprahlou ^r.
- 10 Zlé oko závidí *i* chléb
a vidí nouzi na svém stole. ^s
- 11 Synu, když něco máš, využij to k vlastnímu dobru,
přitom však Hospodinu přinášej oběti, jak se sluší.
- 12 Pamatuj, že smrt nepočká
a smlouva s podsvětím ti nebyla odhalena.
- 13 Dříve než skonáš, prokazuj dobro příteli
a podle svých možností mu s ochotou dávej.
- 14 Nezbavuj se dobrodiní, které ti *nabízí* den,
a díl toho, po čem právem toužíš, ať tě nemine.
- 15 Cožpak nezanecháš plody své námahy jinému
a což nebudou výsledky tvé dřiny rozděleny losem?
- 16 Dávej i ber, dopřávej si podle chuti,
vždyť v podsvětí *žádné* rozkoše nenajdeš.
- 17 Všechno tvorstvo zvetší jako oděv;
od věků *platí* výrok: „Určitě zemřeš“.
- 18 Jako listí rašící na košatém stromu,
kde jedno opadá a druhé vypučí,
je stejné i pokolení z masa a krve;
jedno skonává, zatímco druhé se rodí.
- 19 Každé *lidské* dílo podléhá rozpadu *a* pomíjí,
a kdo na něm pracoval, odejde s ním ^t.

^q Vv. 7n × Hz; v. 8 chybí i v syrštině.

^r Hz: Kdo uchvacuje podíl svého bližního, ztrácí svůj *vlastní*.

^s Hz + Dobré oko chléb rozhojňuje | a dává z vyschlého pramene vyvěrat vodě na stůl.

^t Hz: Všechno jednání člověka je pomíjivé | a dílo jeho rukou ho bude následovat.

Ve společenství moudrosti

- 20 Blaze člověku, který hloubá o moudrosti
a rozumu užívá k přemýšlení,
- 21 který v nitru promýšlí její cesty
a uvažuje nad tím, co v sobě skrývá.
- 22 Vyjdi za ní jako stopař
a číhej na jejích cestách!
- 23 Kdo nahlíží do oken *moudrosti*
a u jejích dveří naslouchá,
- 24 kdo se utáboří blízko jejího domu,
kdo zarazí stanový kolík u jejích zdí
- 25 a těsně u ní postaví svůj stan,
ten spočine v přístřeší dobra,
- 26 svěří své děti do její ochrany ^u,
bude nocovat pod jejími větvemi,
- 27 chráněn proti žáru,
a spočine v její slávě.

Odměna spravedlivého

- 15** ¹ Kdo se bojí Hospodina, bude to *vše* dělat;
kdo se přidrží Zákona, získá *moudrost*.
- ² Ona mu vyjde vstříc jako matka,
přijme ho jako mladá nevěsta.
- ³ Nasytí ho chlebem rozumnosti
a napojí vodou moudrosti.
- ⁴ Opře se o ni a nezakolísá,
spolehne na ni a nedojde pohanění.
- ⁵ Vyvýší jej nad jeho bližní
a uprostřed shromáždění otevře mu ústa.
- ⁶ Rozjasní se veselím a ověncí se jásotem
a jako dědictví obdrží věčné jméno.
- ⁷ Ale lidé nerozumní *moudrost* nezískají
a hříšníci ji *ani* nespátří.
- ⁸ Ona je daleko od pýchy
a lháři na ni nevzpomenou.

- ⁹ Chvalozpěv nepatří do úst hříšníka,

- protože nepochází od Hospodina.
 10 Jen v moudrosti *může* zaznět chvalozpěv
 a Hospodin jej bude provázet úspěchem.
 11 Neříkej: „Hospodin zavínil, že jsem odpadl“;
 on přece nedělá to, co nenávidí.
 12 Neříkej: „On mne zavedl na scestí“,
 hříšníka přece nepotřebuje.
 13 Hospodin má v nenávisti každou ohavnost,
 a nemají ji v lásce ani ti, kdo se ho bojí.
 14 On sám na počátku stvořil člověka
 a ponechal mu možnost vlastního rozhodování.
 15 Chceš-li, můžeš plnit příkázání
 a zachovávat věrnost podle libosti. v
 16 Vodu i oheň položil před tebe,
 vztáhni svou ruku, po čem chceš.
 17 Před člověkem je život i smrt;
 a bude mu dáno, co si vybere.
 18 Neboť nesmírná je moudrost Hospodinova,
 je silný svou mocí a vidí všechno.
 19 Jeho oči *báí* nad těmi, kdo se ho bojí,
 žádný lidský skutek mu neunikne.
 20 Nikomu nenařídil jednat svévolně
 ani nedal nikomu povolení hřešit w.

Odplata svévolníka

- 16**¹ Nedychti po množství nezdárných dětí
 a neraduj se ze svévolných synů.
 2 I kdyby jich přibývalo, neraduj se z nich,
 není-li při nich bázeň *před* Hospodinem.
 3 Neskládej nadějí v jejich život
 a nespolehej na jejich množství; x
 lepší je jeden *bohobojný* než tisíc *svévolných*,
 a je lépe zemřít bezdětný, než mít svévolné děti.
 4 Jediný rozumný může povznést město,
 zatímco pokolení svévolníků *je* může obrátit v poušť.

v Hz + Budeš-li mít víru v něho, budeš žít.

w Hz rozvádí v. 20b: neposkytl oporu lhářům, | neslituje se nad pachatelé ničemnosti | ani nad těmi, kdo odhalují tajemství.

x Rpp + Budeš úpět předčasným nářkem, | až záhy poznáš jejich konec.

- 5 Mnoho takových věcí jsem viděl na vlastní oči
 a k sluchu se mi doneslo leccos ještě hroznějšího.
 6 Proti shromáždění hříšníků vyšlehne oheň
 a proti vzpurnému pronárodu vzplane hněv.
 7 Nebylo odpuštěno ani pradávným obrům,
 když se vzbouřili v *celé* své síle.
 8 Neušetřil ty, mezi nimiž pobýval Lot,
 zhnusili se mu svou pýchou.
 9 Nesmiloval se nad pronárodem, *kteřý propadl* záhubě,
naď těmi, kdo byli vyhnáni pro své hříchy. y
 10 A stejně tak nad šestkrát stotisící putujících,
 kteří se srotili v zatvrzelosti svého srdce.
 11 I kdyby *tu* byl jediný tvrdošíjný,
 bylo by divné, kdyby nebyl potrestán;
 u Boha je milosrdenství i hněv,
 je mocný nejen v odpouštění, ale i když vyleje svůj hněv.
 12 Jak mnohé je jeho milosrdenství, tak mnohé je i jeho
 kárání,
 člověka bude soudit podle jeho skutků.
 13 Hříšník neuteče se svou kořistí
 a trpělivost zbožného nepřijde zkrátka.
 14 Každému skutku milosrdenství dá *Hospodin* průchod,
 každý dojde podle svých skutků *odplaty*. z
 17 Neříkej: „Skryji se před Hospodinem,
 kdo by si na mne tam nahoře vzpomněl?
 V lidském davu nebudu poznán,
 co je má duše proti nespočetnosti tvorstva a?“
 18 Hle, *samo* nebe i nebesa nebes,
 propast i země se budou při jeho navštívení třást.
 19 Stejně i hory a základy světa
 se zachvějí strachem, až na ně upře svůj zrak.

y Rpp + Toto vše učinil pronárodům zatvrzelých srdcí, | nedal se potěšit množstvím svých svatých.

z Rpp + ¹⁵ Hospodin zatvrdil *srdce* faraónovo, aby ho nepoznal, | aby jeho (= Boží) skutky se staly známými pod nebem. | ¹⁶ Všemmu stvoření se stalo jeho milosrdenství zjevným, | když rozdělil světlo i temnotu mezi lidmi (t. v Egyptě; tak i Hz + a svou chválu mezi lidské syny).

a Hz: ... v nesmírném *počtu* duchů všech lidských synů.

(16,4) : Kaz 9,15 (6) Nu 16,1—35 (7) Gn 6,4—7 (8) Gn 19,9.14 (9) Ex 23,31—33 (10) Ex 12,37 (12) Ex 20,5n Dt 4,24.31 Ř 2,6 (19) Ž 18,8

- 20 Ale o tom ať mysl nepřemýšlí,
kdo by mohl porozumět *Božím* cestám?
21 *Jako* smršť, kterou člověk nevidí,
i množství Božích skutků zůstane utajeno ^b.
22 „Kdo bude ohlašovat jeho skutky spravedlnosti
a kdo *na ně* bude čekat? Vždyť doba smlouvy je
vzdálená.“
23 Jen omezenec takto uvažuje,
jen člověk pošetilý a svedený může uvažovat *tak* hloupě.

MOUDROST PŘI STVOŘENÍ

Stvoření člověka

- 24 Poslechni mne, synu, a uč se vědění;
nakloň své srdce k mým slovům.
25 Odhalím *ti* dobře uvážené naučení
a pečlivě *tě* obeznámím s věděním.
26 Podle Hospodinova záměru ^c jsou *tu* jeho díla od počátku,
jakmile je učinil, přidělil jim místa ^d.
27 Uspořádal svá díla navěky,
rozsah jejich vlády *určil* podle jejich druhů;
nepodlehla hladu ani nezemdlela
a nezanechala ani své práce.
28 Jedno neutlačuje druhé
a Božímu slovu neodeprou poslušnost navěky.
29 A po tom *všem* Hospodin shlédl na zem
a zahrnul ji svou dobrotou.
30 Její povrch zaplnil rozmanitým tvorstvem,
a do ní se všechno *zas* vrací.

^b Hz (vv. 20n): „Na mne si přece ani nevzpomene. | Kdo bude dbát na mé cesty? | Budu-li hřešit, nikdo mě neuvídí, | budu-li tajně klamat, kdo o tom zví?“

^c Tak podle řečtiny (*krisei*, patrně přepis za *ktisei*, sr „stvoření“, Hz). Veršem 26 končí Hz (rp A).

^d Míněna jsou nebeská tělesa (sr Gn 1,14—19).

114,7 (26) Gn 1,20n.24n (27) : Iz 40,28n (29) Gn 1,31 (30) Ž 104,29 Kaz 3,20

- 17** 1 Hospodin stvořil člověka ze země
a do ní ho zase navrací.
2 Vyměřil *lidem* omezenou délku života
a dal jim moc nade vším, co je na *zemi*.
3 Podle své *vůle* je vybavil silou,
učinil je takové, aby byli jeho *vlastním* obrazem.
4 Uložil všem tvorům, aby se *člověka* báli,
jemu pak, aby panoval *i* nad šelmami a ptactvem. ^e
6 Dal lidem jazyk a oči a uši,
schopnost rozhodování a mysl k přemýšlení.
7 Naplnil je chápavostí a rozumností
a ukázal jim, *co je* dobré a *co* zlé.
8 Svým okem bdí nad jejich srdci,
aby jim předvedl velikost svých *tvorivých* činů. ^f
10 Budou tak opěvovat jeho svaté jméno
a vyprávět o velikosti jeho díla.
11 Navíc jim dal vědění
a Zákon jako životodárné dědictví.
12 Uzavřel s nimi věčnou smlouvu
a oznámil jim svá ustanovení.
13 Na vlastní oči spatřili velikost *jeho* slávy
a jejich uši uslyšely jeho slavný hlas.
14 Řekl jim: „Střežte se každého bezpráví“,
a každému z nich přikázal, jak *jednat* s bližním.

Boží oči všechno vidí

- 15 Jejich jednání leží před ním stále jako *na dlaní*,
neskryjí je před jeho pohledem. ^g
17 Každému národu ustanovil správce,
ale Izrael je podílem Hospodinovým. ^h

^e Rpp + ⁵ Obdrželi od Hospodina do užívání pět činností; | *jako* šestou jim daroval schopnost rozlišovat | a *jako* sedmou slovo vykládající jeho činnosti.

^f Rpp + ⁹ dal *jim*, aby se navěky chlubili jeho divy.

^g Rpp + ¹⁶ jejich cesty od mládí *vedly* ke zlému | a nebyli s to změnit | svá kamenná srdce v masitá. | ¹⁷ Když totiž rozdělil pronárody po celé zemi.

^h Rpp + ¹⁸ jeho prvorozený, kterého živí kázní | a jemuž uděluje světlo lásky a neopouští ho.

(17,1) Gn 2,7 3,19 Kaz 3,20 12,7 (2n) < Gn 1,26—28 (4) < Gn 1,28 9,2 (12) Gn 9,9 17,7.19 Ž 105,10 (13) Ex 19,16—19 (14) Lv 19,16—18

- 19 Všechny jejich skutky jsou před ním *jasné* jako slunce a on nepřestává sledovat jejich cesty.
 20 Jejich nepravosti před ním nezůstanou skryty, Hospodin vidí všechny jejich hříchy.¹
 22 Milosrdný skutek člověka je u něho jako pečtidlo; lidského dobrodiní si hledí jak zřítelnice *svého oka*.
 23 Na konci povstane a všem odplatí, sešle odplatu na jejich hlavu.
 24 Těm, kdo činí pokání, dopřává návratu, a povzbuzuje ty, kdo ztrácejí vytrvalost.
- 25 Obrát se k Hospodinu a zanech hříchů, pros ho a přestaň budit pohoršení.
 26 Navrať se k Nejvyššímu a odvrhni od sebe nepravost, měj ve velké nenávisti *každou* ohavnost.
 27 Kdo bude v podsvětí chválit Nejvyššího namísto těch, kdo jsou živi a vzdávají mu chválu?
 28 Od mrtvého, který už není, chvála nezalíní, *jen živý a zdravý* bude Hospodina chválit.
 29 Jak velké je Hospodinovo milosrdenství a odpuštění pro ty, kteří se k němu obracejí!
 30 Všechno dokázat není v možnostech lidí, vždyť člověk není nesmrtelný.
 31 Což září něco víc než slunce? *A přece* i ono přestává *svítit*.

A *člověk*, pouhé tělo a krev, přemýšlí jen o zlu.

- 32 *Hospodin* dohlíží na zástupy nebeských výšin, lidé však všichni jsou *jen* země a popel.

Boží velikost a dobrota

18

- 1 Ten, který je věčně živý, stvořil všechno.
 2 Jediný Hospodin bude shledán spravedlivým.¹

¹Rpp + ²¹ Neboť Hospodin je dobrý a zná své tvorstvo, | neopomíjí je ani neopouští, *ale* šetří je.

¹Rpp + Není jiného mimo něj. | ³ Řídí svět dlaní své ruky | a všechno poslouchá jeho vůli. | On je ve své moci králem všeho a odděluje v tom svaté od nečistého.

(15) Ž 139,7—12 (16) Ez 11,19 36,26 (17) Dt 32,9 (23) Ř 2,6 (26) : Jr 4,1 (27n) Iz 38,18 (29) Ž 103,8 111,4 (31) : Jb 15,14—16 (18,2) Ex 9,27 2Pa 12,6 Jr 12,1 (5) Kaz 3,11 (6) Jb 11,7 Ž 145,3 : Iz

- 4 Nikoho nezmocnil, aby objasňoval jeho skutky, kdo tedy prozkoumá jeho veliké činy?
 5 Kdo změří sílu jeho velebnosti, kdo je schopen plně pochopit jeho slitovnost?
 6 Nelze ubrat, nelze přidat, nelze prozkoumat podivuhodné skutky Hospodinovy.
 7 Když člověk dospěje k jejich konci, je vlastně *stále* na začátku, a i když přestane, zůstává *pořád* bezradný.
- 8 Co je člověk a k čemu je? Co je na něm dobrého a co zlého?
 9 Počet lidských dnů je nanejvýš sto let.
 10 Jako kapka vody v moři a zrnko písku, tak je *těch několik* málo let v dnu věčnosti.
 11 Proto Hospodin jednal s *lidmi* shovívavě a vylil na ně své slitování.
 12 Viděl a shledal, že jejich konec je neblahý, proto znásobil své smírcí dílo.
 13 Člověk se slitovává nad svým bližním, ale Hospodin má slitování se všemi tvory: kárá, vychovává i poučuje a přivádí je *k sobě* zpět jako pastýř své stádo.
 14 Slitovává se nad těmi, kdo se podřizují *jeho* kázni, kdo jsou připraveni poslouchat jeho ustanovení.

Cena prozíravosti

- 15 Synu, neposkvřuj *své* dobré skutky a své dary *neprovázej* ponižujícími slovy.
 16 Což rosa nemírní *sluneční* žár? Tak slovo může znamenat víc než obdarování.
 17 Nevidíš, že *vliďné* slovo je dar nad dary? Obojí se dostává ušlechtilému člověku.
 18 Hlupák místo vděčnosti uráží a neochotný dar oči nerozjasní.
- 19 Uč se dřív, než budeš mluvit, a dřív než onemocníš, pečuj o své zdraví.
 40,13 (8) Ž 8,5 (9) : Ž 90,10 (10) : 2Pt 3,8 (11) Ž 103,13—18 (17)

- 20 Dřív než *dojde k soudu*, zpytuj sám sebe a v hodině účtování dojdeš odpuštění.
- 21 Poniž se dříve, než onemocníš, a když jsi zhřešil, ukaž, že ses obrátil.
- 22 Nedej si překazit včasné splnění slibu, a nečekej s ospravedlněním až do smrti.
- 23 Rozmysli si dříve, než něco slíbíš, a nebuď jako člověk, který Hospodina *jen* pokouší.
- 24 Pamatuj, že v den skonání *na tě dolehne Hospodinův* hněv, až přijde čas trestu, on *od tebe* odvrátí svou tvář.
- 25 V době hojnosti pamatuj na dobu hladu, ve dnech bohatství pak na chudobu a strádání.
- 26 Čas se proměňuje od jitra do večera a před Hospodinem vše rychle ubíhá.
- 27 Moudrý člověk bude jednat ve všem obezřetně a v hříšných dobách se vyvaruje přestoupení.
- 28 Každý rozumný člověk se obeznámí s moudrostí, a vzdá chválu tomu, kdo ji nalezne.
- 29 Kdo jsou moudří, mají porozumění i pro mudrosloví a překypují přiléhavými průpověďmi.
- 30 Nehoň se za svými vášněmi, opanuj své choutky.
- 31 Popřeješ-li své duši rozkoš z vášně, vydá tě škodolibé radosti tvých nepřátel.
- 32 Nehledej potěšení ve velké rozmařilosti a nezavazuj se k účasti na ní^k, neožebrač se hýřením za vypůjčené peníze, když *sám* v měšci nic nemáš.
- 19¹ Dělník opilec *nikdy* nezbohatne, kdo podceňuje maličkosti, zakrátko přijde k úpadku.
- 2 Víno a ženy připraví moudrého o rozum, a kdo se chytne nevěstek, ztratí všechny zábrany^l.
- 3 Zmocní se ho hniloba a červi a opovázlivec bude odklizen.
- ^k Jeden Hz: Neraduj se z bezcenného potěšení, | které tě učiní dvakrát chudším.
- ^l Hz: Nezřízenost zničí toho, kdo se jí oddává [2b].

: Př 15,23 (22) Dt 23,22—24 Ž 116,14.18 Kaz 5,3n (23) : Př 20,25 (33) Př 23,20n

Nebezpečí mnohomluvnosti

- 4 Kdo ukvapeně důvěruje, je lehkomyšlný, a hříšník uškodí *jen* sám sobě.
- 5 Kdo se škodolibě raduje *ze zlého*, bude odsouzen.^m
- 6 Kdo nenávidí klevety, zakusí méně zla.
- 7 Nikdy nesvěřuj druhému, *co ti bylo důvěrně* sděleno, a nebude ti *to* nikdy na újmu.
- 8 Nemluv o tom před přítelem ani před nepřítelem. Pokud se *mlčením* neprohřešíš, *nic důvěrného* neodhaluj!
- 9 Neboť ten, kdo tě slyšel, dá si na tebe pozor a časem tě začne nenávidět.
- 10 Vyslechl jsi něco? Ať *to* země *zároveň* s tebou! Buď klidný, ono tě *to* neroztrhne.
- 11 Hlupák bude trpět kvůli slovu jako rodička při porodu.
- 12 Šíp vězící hluboko ve stehně, *to je slovo* v nitru hlupáka.
- 13 Příteli prozrad, *co se o něm klevetí*, třeba *to* neudělal. A pokud *to* udělal, ať se *toho* napříště vyvaruje.
- 14 Vyptej se bližního, *zda to* neřekl. A pokud *to* řekl, aby *to* neopakoval.
- 15 Vyptej se přítele, vždyť často jde o pomluvu, a nevěř každému slovu.
- 16 Leckdo uklouzne, ale ne *ze zlé vůle*, a kdo nezhrěšil svým jazykem?
- 17 Vyptej se bližního, dřív než *mu* začneš vyhrožovat, dej průchod zákonu Nejvyššího *bez hněvu*.ⁿ

Moudrost pravá a zvrácená

- 20 Veškerá moudrost je v bázni *před* Hospodinem

^m Rpp + Kdo odolává rozkošem, věncí svůj život, | ⁶ kdo ovládá svůj jazyk, bude žít beze svárů.

ⁿ Rpp + ¹⁸ Bázeň *před* Hospodinem je předpokladem přijetí, | moudrost získá jeho lásku. | ¹⁹ Znalost Hospodinových přikázání, *tot* výchova k životu, | kdo činí, *co se jemu líbí*, budou sklízet ovoce stromu nesmrtelnosti.

(19,2) Sír 9,9 (3) : Př 5,5 9,18 (8n) Př 25,9n (17) : Lv 19,17 (20) Př 1,7 9,10 15,33 Jb 28,28 (26) : Mt 6,16

- a ve vší té moudrosti *jde o plnění Zákona.* °
- 22 Moudrost nespočívá v rozumění zlu, ani rozvážnost v radě hříšníků.
- 23 Je chytráctví, které je ohavností, pošetilý je, komu se nedostává moudrosti.
- 24 Lépe je mít méně rozumu a žít v bázni *před Hospodínem*, než překypovat rozumostí, a přitom přestupovat Zákon.
- 25 Je promyšlená vychytralost, která vede k bezpráví; někdo se stává nelitostným, aby mohl uplatnit *své* právo.
- 26 Je člověk nešlechtný, *chodí* shrbený a ve smutku, ale jeho nitro je plné falše:
- 27 zakrývá tvář, předstírá hluchotu, a když se nikdo nedívá, předejde tě.
- 28 I když mu nedostatek síly brání hřešit, jakmile najde *první* příležitost, bude se dopouštět zlých skutků.
- 29 Podle vzhledu se pozná člověk a podle výrazu tváře se pozná rozvážný.
- 30 Oděv člověka, jeho úsměv a chůze ukáží, jaký je.

Kárání a mlčení

- 20** 1 Je výtka vyřčená v nepravý čas, a je mlčení, v němž *se projeví* rozumnost člověka.
- 2 Oč lepší je někomu domlouvat, než se na něho osopit.
- 3 Kdo se přizná, ochrání se před zneuctěním.
- 4 *Jako* kleštětec, který by chtěl zbavit dívku panenství, tak *dopadne* ten, kdo právo prosazuje násilím.
- 5 Někdo mlčí, a je shledán moudrým, jiný je nenáviděn pro svou upovídánost.
- 6 *Někdo* mlčí, protože nenachází odpověď, a jiný mlčí, protože zná vhodný čas.
- 7 Moudrý člověk bude mlčet, dokud *nepřijde* ta pravá chvíle, avšak nerozumný mluvka *vždycky* mluví v nepravý čas.
- 8 Kdo je upovídáný, vyslouží si opovržení, kdo zneužívá moc, vzbudí nenávisť. p

° Rpp + a o poznání *Boží* všemohoucnosti. | 21 Otrok, který řekne pánu: „Neudělám, co se ti líbí“, | i když *to* potom udělá, popouzí k hněvu toho, kdo jej živí.

(20,4) Sír 30,20 (5) Př 17,28 (7) Kaz 3,7 (11) : L 1,52 (15) : Mt 6,2

Nepochopitelnosti

- 9 Někdo dochází úspěchu v neštěstí, někomu je zisk ke škodě.
- 10 Za svou štědrost nesklidí vždy dárcce vděk, jindy přinese dar dvojnásobnou odměnu.
- 11 Honba za slávou přivodí někdy ponížení, někdo však z pokoření pozdvihne hlavu.
- 12 Někdo kupuje mnoho za málo, *jiný* to zaplatí sedminásobně.
- 13 Moudrý si získá oblibu *málo* slovy, kdežto hlupáci *nadarmo* plýtvají zdvořilostmi.
- 14 Dar od pošetilce ti nepřinese užitek, vždyť on má velké q oči:
- 15 daruje málo a mnoho o tom namluví, bude svá ústa otvírat jako vyvolavač; dnes půjčí, a zítra bude žádat zpět. Takový člověk je odporný.
- 16 Hlupák bude říkat: „Nemám přítele, ba ani vděk za svoje dobrodiní.“
- 17 Kdo jedí můj chléb, zle *o mně* mluví“. Kolikrát a jak mnozí se takovému vysmějí.

Zneužívání jazyka

- 18 Je lépe uklouznout na dláždění nežli jazykem, k pádu zlých dochází naráz.
- 19 Nevychovanec je jako slovo nevhod *vyřčené*; bude stále v ústech pošetilců.
- 20 Podobenství z úst hlupáka se nesetká s ohlasem, protože je pověděl v nepravý čas.
- 21 Někomu brání chudoba, aby hřešil, ale bude mít klid a nebude trápen *výčitkami*.
- 22 Někdo ničí sám sebe ze studu *před lidmi*, i před pošetilem se bude ničit.
- 23 Někdo ze studu příteli *něco* slíbí a zbytečně si z něho udělá nepřitele.

Rpp + Jak dobré je vidět, že napomenutý činí pokání; | tak totiž p unikneš vědomému hříchu. — Vulgáta uvádí tato slova jako v. 4. q sedm, V; asi ve smyslu: má velké oči, čeká mnohonásobnou odměnu.

- 24 Lež je hanebná poskvrna člověka,
bude stále v ústech nepoctivých lidí.
- 25 Lepší je zloděj, než kdo soustavně lže,
dědictvím obou však bude záhuba.
- 26 Lhář je zvyklý na hanbu
a ostuda na něm lpí stále.
- 27 Moudrý se dostává svými slovy do popředí
a rozumný muž se líbí velmožům.
- 28 Kdo obdělává půdu, navrhuje svůj stoh,
a kdo se líbí velmožům, dosáhne odpuštění nepravosti.
- 29 Pohostinnost a dary zaslepují oči moudrých
a jako uzda v ústech umlčují káravá slova.
- 30 Skrytá moudrost a zakopaný poklad —
k čemu je to obojí užitečné?
- 31 Lepší je člověk, který skrývá svou hloupost,
než člověk, který skrývá svou moudrost.

Cesta hříchu

- 21** 1 Synu, zhřešil jsi? Už to nedělej
a za své dřívější hříchy pros o odpuštění!
- 2 Před hříchem utíkej jako před hadem,
přiblížíš-li se, uštkne tě.
Jeho zuby jsou jako zuby lva,
rozsápou duše lidí.
- 3 Jako dvojsečný meč je každá svévole,
na ránu jí způsobenou není léku.
- 4 Zastrahování a povýšenost připraví člověka o bohatství,
tak zpusťne dům pyšného.
- 5 Prosba z úst chudého dolehne až k uším Hospodinovým
a jeho soud přichází rychle.
- 6 Kdo nenávidí pokárání, jde ve stopách hříšníků,
kdo se však bojí Hospodina, obrátí se v srdci.
- 7 Mluvka se pozná zdaleka,
rozvážný však ví, kdy uklouzl.
- 8 Kdo staví svůj dům z cizího majetku,
jako by na zimu sbíral kameny.

(29) Ex 23,8 Dt 16,19 :: Př 18,16 21,14 (30) // Sír 41,14 : Mt 5,14—16
(21,3) : Př 5,4 (6) Př 12,1 (9) Sír 16,6 : Iz 50,11 66,24 (13) Př 13,14
18,4

- 9 Chumáč koudele je shromáždění svévolníků,
nakonec zajdou v plamenech ohně.
- 10 Cesta hříšníků je dlážděna kameny,
ale na jejím konci je propast podsvětí.

Moudrý a pošetilý

- 11 Kdo zachovává Zákon, je pánem svého myšlení,
a v bázni před Hospodinem vrcholí moudrost.
- 12 Kdo není chytrý, nedá se ničemu naučit,
ale je zchytralost, jež plodí plno hořkosti.
- 13 Poznání moudrého stoupá jako záplava
a jeho rada je jako životodárný pramen.
- 14 Nitro hlupáka je jako roztržitá nádoba,
žádné vědomosti neudrží.
- 15 Když chápavý uslyší moudrou řeč,
pochválí ji a doplní.
Uslyšel ji zhýralec, znelíbila se mu
a odhodil ji za hlavu.
- 16 Vyprávění pošetilce je jako cestování s břemenem,
rozhovor s rozumným je potěšením.
- 17 Ve shromáždění budou vyhledávána slova z úst rozumného
a bude se o nich v srdci uvažovat.
- 18 Moudrost je hlupákovi jako zbořený dům
a znalosti nerozumného jsou jen změtí slov.
- 19 Výchova je pošetilci jako okovy na nohou
a jako pouta na jeho pravici.
- 20 Když se směje hlupák, činí to hlasitě,
avšak chytrý muž se sotva tiše usměje.
- 21 Rozumnému je výchova jako zlatý šperk
a jako náramek na pravém zápěstí.
- 22 Hlupákova noha se žene rychle do domu,
ale člověk zkušený vstupuje s ostychem.
- 23 Pošetilec dveřmi nahlíží do domu,
ale člověk vychovaný zůstane stát venku.
- 24 Naslouchat za dveřmi je lidská nevychovanost,
rozumný člověk takovou nečestnost těžce snáší.
- 25 Rty cizinců budou vyprávět o cizích věcech,

r Některé rpp řecké a syrské: na svůj hrob.

- ale *ústa* rozumných váží každé slovo.
 26 Ústa hlupáků *odhalují* jejich srdce,
 srdce moudrých *ovládá* jejich ústa.
 27 Zlořečí-li svévolník satanovi,
 zlořečí sám sobě.
 28 Klevtník poskvřínuje sám sebe
 a tam, kde bydlí, bude v nenávisti.

Těžkosti s nemoudrými

- 22**¹ Lenoch se podobá pokálenému kamenu,
 každý si odplivne nad jeho odporností.
 2 Lenoch se podobá hromádce hnoje,
 každý, kdo jej zvedne, otřepe ruku.
 3 Je hanba být otcem nevychovaného syna;
 narození dcery *znamená* újmu.
 4 Rozumná dcera získá jako dědictví manžela,
 ale nehodná *způsobí* zármutek tomu, kdo ji zplodil.
 5 Nestoudná dělá hanbu otcí i manželů,
 u obou bude v pohrdání.
 6 *Jako* hudba v čase zármutku je hovor v nevhodnou chvíli;
 důtky a kázeň jsou v každé době *výrazem* moudrosti.^s
 9 Kdo učí hlupáka, *jako by* slepoval střepy
 anebo budil spáče z hlubokého spánku.
 10 Kdo se domlouvá s hlupákem, *jako by* hovořil s ospalcem;
 ten se nakonec zeptá: „Co je?“
 11 Naříkej nad mrtvým, že pozbyl světla,
 nad hlupákem pláč, že se mu nedostává rozumu.
 Nad mrtvým neplač tak hořce, neboť došel odpočínutí,
 ale život hlupáka *oplakávej*, vždyť je horší než smrt.
 12 Nářek nad mrtvým *trvá* sedm dní,
 ale nad svévolným hlupákem po všechny dny jeho života.
 13 S pošetilcem nenadělej mnoho řečí
 a k nerozumnému nechod!
 Varuj se ho, abys neměl těžkosti

^s Rpp + ⁷ Děti, které *vedou* dobrý život a mají co jíst, | přikryjí nízký
 původ vlastních rodičů. | ⁸ Děti, které chvástavě pohrdají *vším* a jsou
 nevychované, | poskvřínují ušlechtilý původ své rodiny.

(22,3) Př 17,21 (14) Př 27,3 (22) : Př 11,13 20,19 25,9 (27) Sir 28,25
 Ž 141,3

- a tvá pověst neutrpěla, až se s ním střetneš!
 Vyhní se mu a najdeš klid
 a nebudeš znechucen jeho ztřeštěností.
 14 Co může být těžší než olovo
 a má to snad jiné jméno než „hlupák“?
 15 Lehčím břemenem je písek, sůl i kus železa,
 než člověk bez rozumu.
 16 Vazba trámů *pevně* pojící stavbu
 ani při zemětřesení nepovolí;
 tak i srdce zpevněné promyšlenou úvahou
 se v danou chvíli nebude bát.
 17 Srdce, které je upevněno rozumným myšlením,
 je jako ozdoba z malty na hladké stěně.
 18 *Jako* kůly postavené na výšině
 neodolají větru,
 tak neodolá děsivým představám zbabělé srdce hlupáka
 při jeho rozhodování.

Přátelská věrnost

- 19 Z poraněného oka vytrysknou slzy,
 ze zraněného srdce vyjde najevo citovost.
 20 Kdo hází kamením po ptáčích, plaší je,
 kdo uráží přítele, zničí přátelství.
 21 Jestliže jsi vytasil meč na přítele,
 neztrácej naději, neboť je *možno přátelství* obnovit.
 22 Jestliže sis otevřel ústa na přítele,
 neboj se, neboť je *možné* smíření.
 Ale před potupou a pýchou,
 před vyzrazeným tajemstvím a zákeřnou ranou
 uteče každý přítel.
 23 Získej si důvěru bližního, když je v nouzi,
 abys byl spolu s ním naplněn jeho štěstím.
 V čas soužení u něho vytrvej,
 abys měl podíl na jeho dědictví.
 24 Oheň se napřed *projevuje* kouřením z komína a dýmem,
 podobně nadávky se *objevují* před krveprolitím.
 25 Nebudu mít strach chránit přítele

^t Dosl.: Když se otřeše, t. jako vepř [tak v syrštině].

a neobrátím se k němu zády.

- 26 Potká-li mě kvůli němu něco zlého,
každý, kdo to uslyší, bude se mít před ním na pozoru.

Modlitba

27 Kdo postaví stráž před má ústa
a mé rty *uzavře* pečetí obezřetnosti,
aby nepřivodily můj pád

- 23** a můj jazyk aby mne nezahubil?
1 Hospodine, Otče a vládce mého života,
neponechávej mne jejich záměru
a nedopuť, abych jejich *příčiněním* padl.

2 Kdo ovládne mou mysl kázní
a mé srdce moudrým káráním,
aby nešetřily má provinění
a *mě* hříchy aby nezůstaly bez trestu?

3 Aby se má provinění nemnožila
a mé hříchy nenarůstaly,
abych nepadl před protivníky
a aby se nade mnou neradoval můj nepřítel?

4 Hospodine, Otče a Bože mého života,
nedovol, aby se mé oči dívaly pohrdavě,

5 a odvrát ode mne žádostivost.

6 Dychtění po ženě a po obcování *s ní* ať se mě nezmocní,
nevydávej mě nestoudnému chťíči.

Přísaha

7 Děti, slyšte *poučení* o kázní úst;
kdo *je* bude zachovávat, nikdy nebude polapen.

8 Hříšník bývá postižen kvůli svým řečem,
nactiutřač i nadutec kvůli nim přicházejí k úrazu.

9 Nezvykej svá ústa, aby přísahala,
vyslovovat jméno Svatého ať se ti nestane návykem.

10 Jako otrok, který je při výslechu bez přestání bičován,
neujde podlitinám,
tak i ten, kdo přísahá a stále se dovolává *Bcha*,
nebude od hříchu očištěn.

(23,2) : Ž 141,5 (4) : Ž 131,1 (9) Lv 19,12 Oz 4,15 Mt 5,33—37 Jk 5,12

11 Člověk, který často přísahá, dopouští se mnoha nepravostí
a důtky se z jeho domu nevytratí.

Když se proviní, hřích na něm *ulpí*,
nedbá-li toho, zhřeší dvojnásob;
přísahá-li křivě, nebude ospravedlněn,
a jeho dům se naplní pohromami.

12 Jsou řeči, které zasluhují smrt,
kež se nevyskytují mezi potomstvem Jákobovým!
Ať je toto všechno od zbožných vzdáleno,
jinak se budou válet v hříších.

13 Nezvykej svá ústa na sprostou nevychovanost,
neboť používá hříšných slov.

14 Pamatuj na svého otce i matku,
když zasedáš mezi velmoži,
aby ses před nimi nezapomněl
a nezvykl si jednat pošetile.

Pak by sis raději přál, aby ses *nikdy* nenarodil,
a proklínal bys den svého zrození.

15 Člověk, který si zvykl na potupné řeči,
bude v nich pokračovat po všechny své dny.

Cizoložství

16 Dvě věci rozmnožují hříchy
a třetí přivodí odplatu.

17 Duše rozpálená *vášní* je jako hořící oheň,
nezhasne, dokud *jím* není pohlcena.
Člověk, který smilní proti vlastnímu tělu,
nepřestane, dokud ho oheň nestráví.
Smilníkovi je každý chléb příjemný^u,
nepoleví, dokud nezemře.

18 Člověk, který opouští vlastní lože,
si v duchu říká: „Kdo mě uvidí?
Obklopuje mě tma a stěny mě ukrývají.
Nikdo mě nevidí, tak čeho se bát?
Nejvyšší na moje hříchy nevzpomene.“

19 Z lidských očí má strach

^u Eufemismus za „žena“ (sr Př 9,17).

(14) : Jb 3,3 Jr 20,14 (17) : Př 9,17 (18) Ž 94,7 (19) Př 15,3.11 Žd
4,13 (20) : Př 8,22 (22) : Př 2,16 5,3 6,24 7,5 (23) : Ex 20,14 Dt
22,22

- a přitom zapomíná, že oči Hospodinovy jsou tisíckrát jasnější než slunce, že se dívají na všechny cesty lidí a pronikají i do nejskrytějších míst.
- 20 Všechno mu bylo známo, dřív než stvořil svět, a stejně tak, když vše bylo dokonáno.
- 21 Takový člověk bude potrestán na ulicích města, bude chycen tam, kde se toho nejméně naděje.
- 22 Tak se stane i ženě, která byla nevěrná svému muži a s cizím přivedla mu na svět dědice.
- 23 Předně, že neuposlechla Zákon Nejvyššího, za druhé, že se provinila na svém muži, za třetí, že smilnila v cizoložství a přivedla na svět děti od cizího muže.
- 24 Taková žena bude pranýřována před shromážděním a její děti budou podrobeny vyšetřování.
- 25 Její děti nezapustí kořeny, její ratolesti nepřinesou plody.
- 26 Zanechá po sobě památku, jež bude připomínána s kletbami, a její potupa nebude nikdy vymazána.
- 27 Ti, kdo po ní zůstanou, poznají, že není nic lepšího než bázeň před Hospodinem, a nic sladšího, než dbát na Hospodinova přikázání.

CHVÁLA MOUDROSTI

Moudrost se představuje

- 24**¹ Moudrost bude chválit sama sebe a uprostřed svého lidu dojde oslavy.
- ² Ve shromáždění Nejvyššího otevře svá ústa a promluví před jeho zástupy:
- ³ „Vyšla jsem z úst Nejvyššího a jako mlha jsem zahalila zemi.

(24,1) Př 1,20n 8,1—3 9,1—3 (4n) Př 8,27n : Jb 22,14 (9) Př 8,23

- ⁴ Na výsostech jsem přebývala, můj trůn je na sloupu oblakovém.
- ⁵ Obvod nebes jsem sama obešla a prošla i nejhlubší propasti.
- ⁶ Ve vlnách moře i po celé zemi a v každém lidu a národu jsem vládla, mezi těmi všemi jsem hledala odpočinek a toho, v jehož dědictví bych mohla přebývat.
- ⁷ Tehdy mi Stvořitel všehomíra dal příkaz, ten, který i mne stvořil a našel místo pro můj stan, mi řekl: »V Jákobovi přebývej a v Izraeli měj své dědictví!«
- ⁸ Před počátkem věků mě stvořil a nepominu navěky.
- ⁹ Ve svatém stanu jsem před ním vykonávala službu, a tak jsem se na Sijónu pevně usadila.
- ¹⁰ Našel mi tak příbytek ve městě, které si zamiloval, v Jeruzalémě vykonávám svou moc.
- ¹¹ V lidu plném slávy jsem zapustila kořeny, v podílu Hospodinově, v jeho dědictví.
- ¹² Vyrostla jsem jako cedr na Libanónu a jako cypřiš na svazích Chermónu.
- ¹³ Vyrostla jsem jako palma v Ěn-gedí a jako keře růží v Jerichu, jako spanilá oliva v údolí a jako platan zasazený u vody.
- ¹⁴ Vydávala jsem vůni jako skořice a vonný balzám, šířila jsem vůni jako vybraná myrha, jako galbanum, onyx a stakte, jako dým kadidla ve stanu.
- ¹⁵ Svě větve jsem rozprostřela jako terebinta a na nich dala vykvést slávě a milosti.
- ¹⁶ Jako vinná réva jsem se zazelenala milostí a mé květy přinesly ovoce slávy a bohatství. v
- ¹⁷ Pojďte ke mně, kdo po mně toužíte,

v Rpp + ¹⁸ Jsem matka čisté lásky, bázně, poznání i svaté naděje. | Jsem dána všem svým dětem, já věčná, těm, které on vyvolil. — Vulgáta má místo druhé věty: Ve mně je všechn půvab cesty i pravdy, ve mně je všechna naděje života a ctnosti (v. 25; sr J 14,6).

(19) Př 9,5 : Iz 55,2 (20) : Ž 19,11 119,103 (21) : Mt 5,6 11,28 J 6,35

- a nasytíte se mých plodů.
 20 Už pomýšlení na mne je sladší než med,
 mé dědictví je nad plást medu.
 21 Kdo mě jedí, budou ještě *po mně* lačnět,
 a kdo mě pijí, budou ještě *po mně* žíznit.
 22 Kdo mě poslouchá, nebude zahanben,
 kdo mnou se obírá, nezhřeší.“

Moudrost a Zákon

- 23 Toto všechno *obsahuje* kniha smlouvy Boha Nejvyššího,
 Zákon, který nám uložil Mojžíš
 jako dědictví Jákobovým pospolitostem.^w
 25 Oplývá moudrostí jako řeka Píšon vodou
 a jako Tigris v jarním období.
 26 Přetéká porozuměním jako Eufkrat vodou
 nebo jako Jordán v době žní.
 27 Výchově dává zářit jako světlu^x,
osvěžuje jako pramen Gíchon ve dnech vinobraní.
 28 Jako nedokázal první člověk poznat moudrost,
 tak ani poslední ji neprobádá.
 29 Neboť její myšlení je obšírnější než moře
 a její rada hlubší než propast. —
- 30 A já jsem jako zavodňovací říční kanál
 a jako strouha přivádějící vodu do rajské zahrady.
 31 Řekl jsem: „Zavlažím svou zahradu
 a zaliji svůj záhon.“
 A hle, zavodňovací kanál se mi stal řekou
 a má řeka se stala mořem.
 32 Způsobím, že výchova bude jako jitřenka svítit,
 rozzářím ty věci dodaleka.
 33 Jako prorocství vyleji ještě nauku

^w Rpp + 24 Nepřestávejte si udatně počínat v Hospodinu, | přimkňte se k němu, aby vás posílil; | Hospodin všemohoucí je jediný Bůh | a kromě něho není spasitele.

^x Jiní, s přihlídnutím k syrštině: V proudech vylévá poučení jako Nil. — V hebrejštině Nil = vodní tok = *je'or*, světlo = *'or*.

(23) Ex 34,27 Dt 5,2n 33,4 (25–27) Gn 2,11–14; Joz 3,15 (28n) R 11,33 (30) Iz 58,11 : J 4,14 (31) : Iz 11,9 Ez 47,1–12 J 7,38

- a zanechám ji *příštím* pokolením navěky.
 34 Hledte, nenamáhal jsem se jenom pro sebe,
 ale pro všechny, kdo moudrost hledají.

Dobrý a špatný manžel

- 25¹ Tři věci se mi líbí a prohlašuji je za ozdobu
 před Hospodinem i lidmi:
 svornost bratří, přátelství mezi bližními
 a ženu s mužem, když se vzájemně snášejí.
 2 Trojí druh lidí z duše nenávidím
 a jejich život se mi velmi hnusí:
 nafoukaný chudák, prolhaný boháč
 a chlípny stařec zbavený rozumu.
- 3 Cos v mládí nenashromáždil,
 jak bys ve stáří mohl najít?
 4 Soudnost je ozdobou šedinám
 a umění poradit *vlastností* starších.
 5 Jak ozdobí moudrost starce,
 a prozíravá rada vážené lidi!
 6 Korunou starců jsou bohaté zkušenosti
 a jejich chloubou bázeň *před* Hospodinem.
- 7 V srdci uznávám za blahoslavené devatero věcí,
 a desátou výslovně uvedu:
 člověk, který má radost ze *svých* dětí,
 a ten, kdo se dožije pádu *svých* nepřátel.
 8 Blaze tomu, kdo bydlí s rozumnou ženou, y
 kdo se neprohřešil jazykem,
 kdo neotročil člověku nehodnému.
 9 Blaze tomu, kdo našel rozumnost,
 kdo promlouvá k vnímavým uším.
 10 Jak velký je, kdo našel moudrost,
 není nad toho, kdo se bojí Hospodina.
 11 Bázeň *před* Hospodinem je nade všecko.

^y Hz a syrský pk + kdo neorá s býkem a oslem *zapřaženými* spolu (sr Dt 22,10).

(25,1) :: Př 6,16 (4) Jb 32,7 (5) :: Jb 12,12 Mdr 4,8n (16) Př 21,9.19

S kým srovnat člověka, který jí dosáhl? z

Žena špatná a dobrá

- 13 Jakoukoli ránu, jenom ne ránu do srdce!
Jakoukoli nevráživost, jenom ne nevráživost ženy!
- 14 Jakoukoli mstivost, jenom ne mstivost z nenávisťi!
Jakýkoli trest, jenom ne trest od nepřítele!
- 15 Není horší jed než jed hadí a,
a horší hněv než hněv nepřítele b.
- 16 Raději budu bydlet se lvem a drakem
než bydlet se zlou ženou.
- 17 Zášť ženy znetvořuje její vzhled,
chmuří svou tvář c jako medvědice.
- 18 Když její muž zasedne mezi svými druhy,
neudrží se a vzdychá roztrpčením.
- 19 Každá špatnost je malá proti špatnosti ženy;
ať ji stihne úděl hříšníka!
- 20 Čím je výstup písčítým *svahem* pro nohy starce,
tím je pro tichého muže povídavá žena.
- 21 Nedej se zlákat krásou ženy
a po krasavici nebaž.
- 22 Muž, který se nechá živit ženou,
musí počítat s hádkami, nestoudností a urážkami.
- 23 Pokořené srdce, sklíčená tvář
a rána do srdce, *to vše* je zlá žena;
malátné ruce a ochablá kolena
působí *žena*, která neoblažuje svého muže.
- 24 Hřích začal od ženy d,
a proto všichni umíráme.
- 25 Nenechávej vodu *volně* vytékat

z Rpp + 12 Bázeň před Hospodínem je počátek lásky k němu, | důvěra pak je počátek přimknutí k němu.

a V řečtině po obakrát ‚hlava‘ místo ‚jed‘ nepochopením za hebrejské *róš* = I. hlava, II. jed.

b Jiní: ženy (různé rpp řecké, syrské, latinské).

c Hz: Špatnost ženy zatemňuje vzhled jejího muže | a činí jeho postavu temnou jako medvědi.

d Podobně 1Tm 2,14; apoštol Pavel však mluví zpravidla o ‚prvním člověku‘, Adamu, ne o ženě (Ř 5,12 1K 15,21n).

25,24 27,15 (24) : Gn 3,1—6 1Tm 2,14 :: Ř 5,12 1K 15,22

a zlou ženu volně jednat!
26 Nejde-li s tebou ruku v ruce,
odetni ji od svého těla e.

- 26¹ Blaze manželovi dobré ženy,
počet jeho dnů bude dvojnásobný.
- 2 Statečná žena působí svému muži radost,
naplní jeho léta pokojem.
- 3 Dobrá žena je dobrý podíl;
za podíl ji dostanou ti, kdo se bojí Hospodina.
- 4 Ať bohatý či chudý, je dobré mysli,
a v každé době má úsměv na tváři.

Žena nestoudná a ctnostná

- 5 Trojí věci se uleklo mé srdce
a se čtvrtou se setkat mám strach:
pohoršení ve městě, sročení luzy
a nactiutrání: to všechno je trudnější než smrt.
- 6 Z ženy, která žárí na jinou, však bolí srdce a *pochází* žal.
Na tom všem je spoluúčasten bič jazyka.
- 7 Zlá žena, *to* je špatně upevněné volské jho,
kdo ji chce ovládnout, je jako ten, kdo chytá štíra.
- 8 Opravdu pobuřující je podnapilá žena,
ta svou hanbu ani neukrývá.
- 9 Smilná žena se pozná podle vyzývavých pohledů,
podle záblesku svých očí.
- 10 Bdí přísně nad nevázanou dcerou,
aby nenašla příležitost a nevyužila ji pro sebe.
- 11 Dávej si pozor na její nestoudné pohledy,
a nediv se, když se na tobě proviní.
- 12 Jako žízňivý pocestný otevírá ústa
a pije z každé vody, která je nablízku,
tak ona si dřepne nad každý kolík
a šípu otvírá toulec.

e V rozporu se slovy Gn 2,24, ale sr Dt 24,1.

(26,2) Př 12,4 31,10 (16) : Ž 128,3 (28) : Ga 4,9 (29) : Oz 12,8n

- 13 Půvab ženy je potěšením pro jejího muže a její schopnosti osvěžují jeho kosti.
 14 Darem od Hospodina je žena tichá, ničím nelze zaplatit její ukázněnou duši.
 15 Nad všechen půvab je cudnost ženy, čistota její duše se nedá ničím vyvážit.
 16 Jako slunce vycházející na výsostech Hospodinových je krása dobré ženy ve spořádaném domě.
 17 Jako lampa svítící na posvátném svícnu je půvabná tvář na zteplilé postavě.
 18 Jako zlaté sloupy na stříbrném podstavci jsou ladné nohy na pevných chodidlech.^f

Nebezpečí a svody

- 28 Pro dvě věci se rmoutí mé srdce a pro třetí mne přepadá hněv: strádá-li válečník nedostatkem, ocitli-li se v opovržení rozumní lidé a odvrátí-li se kdo od spravedlnosti k hříchu: toho připraví Hospodin pro meč.

^f Rpp + vv. 19—27 (i syrština):

- 19 Synu, uchovej si zdraví v květu svého mládí | a nedávej cizím ženám svou sílu.
 20 Když sis vybral nejúrodnější díl z celého pole, | sej vlastní sítě s důvěrou ve svůj dobrý původ.
 21 Tak budou tvoji potomci kolem tebe | a v jistotě dobrého původu se rozrostou.
 22 Prodejná žena je hodna jen odplivnutí, | vdá-li se, bude pro ty, kdo jí užívají, věží smrti.
 23 Svévolná žena bude dána za podíl ničemnému člověku, | ale zbožná je dána tomu, kdo se bojí Hospodina.
 24 Nestoudná žena nevyjde z hanby, | cudná dcera se však stydí i před svým mužem.
 25 Nevázanou ženu budou mít za čubku, | stydlivá se bude bát Hospodina.
 26 Žena, která si váží vlastního muže, | bude se všem jevit jako moudrá, | ale tu, která jím v pýše pohrdá, | budou mít všichni za svévolnicí. | Blaze muži, který má dobrou ženu, | počet jeho let bude dvojnásobný.
 27 Žena halasná a tlachavá | je jako válečná polnice, která zahání na útěk. | Každý muž v podobných poměrech | stráví svůj život ve válečné vřavě.

- 27²⁹ Stěží se vyhne kupec provinění s a kramář nebude prost hříchu.
 1 Mnozí zhřešili z prospěchářství; kdo hledí rozhojnit majetek, bude dělat, že nevidí nuzného.
 2 Do spár mezi kameny se vrazí kolík a mezi prodej a koupi se vetře nepoctivost.
 3 Nebude-li se kdo pevně držet bázně před Hospodinem, jeho dům se rychle zřítí.
 4 Prosívá-li se sítem, zůstává v něm smetl; tak se ukáže špína člověka, když se s ním promluví.
 5 Pěc prověří hrnčířovu nádobu a člověk je vyzkoušen v rozhovoru.
 6 Na ovoci se pozná, kdo pěstoval strom; na slovech se projeví smýšlení lidského srdce.
 7 Nechval člověka, dokud s ním nepromluvíš; tak se totiž zkoušejí lidé.
 8 Budeš-li usilovně hledat spravedlnost, dosáhneš jí, oblékneš ji jako čestné roucho.
 9 Ptáci si usedají k odpočinku při sobě rovných a pravda se druží s těmi, kdo o ni usilují.
 10 Lev číhá na kořist a hřích na ty, kdo páchají bezpráví.
 11 Ve vyprávění zbožného je stálá moudrost, ale pošetilý je měnlivý jako měsíc.
 12 Mezi nerozumnými šetří svým časem, mezi přemýšlivými prodlévej bez přestání.
 13 Vyprávění hlupáků budí ošklivost, smějí se v hříšné prostopášnosti.
 14 Při řeči toho, kdo se rád zapřisahává, vstanou vlasy, a hádky takových lidí nutí zacpat si uši.
 15 Spory pyšných vedou ke krveprolévání, je utrpením poslouchat jejich urážky.
 8 Nejde jen o běžnou obchodnickou nepoctivost, jako spíše o nebezpečí plynoucí ze styku s pohany, kdy snadno mohlo docházet k porušování Zákona.

(27,1) Sír 31,5 1Tm 6,9n (6) : Mt 7,15—20 12,33 Jk 3,12 (15) Sír 21,3

- 16 Kdo vyzrazuje tajemství, ztrácí důvěru,
nenajde pro sebe přítele.
- 17 Měj rád svého přítele a buď mu věrný,
jestliže jsi však vyzradil jeho tajemství, nevyhledávej ho.
- 18 Neboť jako ztratil člověk svého mrtvého,
tak jsi ztratil přátelství svého bližního.
- 19 Jako bys vypustil z ruky ptáka,
tak jsi přišel o bližního, a už ho nechytíš.
- 20 Nepouštěj se za ním, je už daleko,
unikl jako gazela z pasti.
- 21 Ránu je možno ovázat, urážky prominout,
avšak kdo vyzradil tajemství, nemá v co doufat.
- 22 Kdo mhouří oči, kuje něco zlého,
nikdo ho od toho neodvrátí.
- 23 Do očí ti hovoří sladce,
velice obdivuje tvou řeč,
ale když později o tobě hovoří, obrátí
a tvá slova překrucuje k tvému pohanění.
- 24 Nenávidím mnoho věcí, ale nic do té míry jako jeho,
také Hospodin ho bude nenávidět.
- 25 Kdo hází kámen do výšky, hází si jej na vlastní hlavu,
kdo dává zákeřné rány, zraní sám sebe.
- 26 Kdo kopá jámu, sám do ní padne,
kdo líčí osidlo, sám se do něho chytí.
- 27 Kdo páchá zlo, na toho se svalí,
a ani nepozná, odkud na něho přišlo.
- 28 Posmívání a urážky vyznačují pyšného,
trest na něho číhá jako lev.
- 29 Chytí se do osidla ti, kdo se radují z pádu zbožných,
bolest je umoří, dříve než zemřou.

Odpuštění a sváry

- 30 Zášť a hněv, obojí je ohavnost,
28 jen hříšný člověk v nich setrvává.
1 Kdo se mstí, okusí pomstu od Hospodina,
on pečlivě sečítá jeho hříchy.

(16) Sír 22,22 Př 20,19 25,9 (22) Ž 35,19 Př 6,13 10,10 (23) Př 26,25 (26) Ž 7,16 9,16 Př 26,27 Kaz 10,8

- 2 Odpusť svému bližnímu, pokud ti ukřivdil;
až ty budeš jednou prosit, budou i tobě hříchy odpuštěny.
- 3 Když se člověk na člověka hněvá,
může hledat uzdravení u Hospodina?
- 4 Když s člověkem sobě rovným nemá slitování,
může se modlit za odpuštění svých hříchů?
- 5 Když chová zášť, ač sám je jen smrtelník,
kdo smíří jeho hříchy?
- 6 Pamatuj na poslední věci a zanech nenávisti,
mysli na svůj konec ve smrti a dbej na přikázání.
- 7 Pamatuj na přikázání a nechovej zášť vůči bližnímu,
mysli na smlouvu Nejvyššího a přehlédni neúmyslná
provinění.
- 8 Zdržuj se sváru, budeš mít méně hříchů;
prchlivost rozněcuje svár.
- 9 Hříšný člověk zneprátelel mezi sebou přátele
a vnáší pomluvy mezi pokojné.
- 10 Oheň vzplane podle toho, jaké je dříví,
a svár vzplane podle toho, jak je tuhý.
Čím je člověk mocnější, tím je prchlivější,
čím je bohatší, tím spíše propuká v hněv.
- 11 Ukvapená hádka roznítí oheň,
náhlý svár vede ke krveprolití.
- 12 Jiskra vzplane, když na ni foukáš,
zhasne, když na ni plivneš;
přítom obojí vychází z jedněch úst.

Zlolačný jazyk

- 13 Klevetníka a člověka obojetného proklínejte,
vždyť způsobil záhubu mnoha pokojným lidem.
- 14 Štvavý jazyk h poškodil život mnohým
a hnal je z národu do pronárodu,
zničil i hrazená města
a podvrátil domy velmožů.

^h Dosl. 'třetí jazyk' — buď proto, že vstupuje jako 'třetí' mezi dva přátele, aby je rozeštvál, nebo, že zasahuje tři oběti: pomlouvaného, toho, kdo pomluvě uvěří, i samotného pomlouvače (tak Talmúd, V. 'arâkin 15b).

(28,2) Mt 5,23n 6,12 Mk 11,25 (5) : Gn 4,24 :: Mt 18,22 (7) : Ex 23,4n Lv 19,17n (9) Př 16,28 (10) Př 26,20n 29,22 (12) : Jk 3,1—12

- 15 Štvavý jazyk vyhnal statečné ženy i
a připravil je o *plody* jejich námahy.
- 16 Kdo jím se dá vést, nedojde odpočinutí,
nebude přebývat v pohodě.
- 17 Rána důtkami působí podlitiny,
rána jazykem drtí kosti.
- 18 Mnozí padli ostrím meče,
ale víc jich padlo *za oběť* jazyku.
- 19 Blaze tomu, kdo je před ním chráněn,
kdo nezakusil jeho kousavost,
kdo nebyl zapřažen v jeho jhu
a nebyl svázán jeho pouty.
- 20 Jeho jho je železné
a jeho pouta bronzová.
- 21 Smrt, kterou *způsobí*, je zlá,
i podsvětí je lepší než on.
- 22 Zbožné *zlý jazyk* neovládne,
nevzplanou v jeho plameni.
- 23 Kdo opouští Hospodina, *ti mu* padnou *za oběť*,
ohněň se v nich rozhoří a nezhasne.
Pustí se do nich jako lev,
rozsápe je jako levhart.
- 24 Jen obežeň svůj statek plotem z trní
a své stříbro a zlato ulož pod zámek.
- 25 Svá slova važ a odměřuj
a ústa zavři dveřmi na závoru.
- 26 Dej pozor, abys neuklouzl *jazykem*
a nepadl do rukou tomu, kdo *na tebe* číhá.

Peněžní záležitosti

- 29** 1 Kdo činí milosrdenství, půjčuje bližnímu,
kdo mu podává pomocnou ruku, plní přikázání.
- 2 Půjč bližnímu, když potřebuje,
a včas také bližnímu navrať!
- 3 Dodrž své slovo, buď spolehlivý *v jednání* s ním
a vždycky dosáhneš, co budeš potřebovat.

¹ Jde o sváry mezi manželkami téhož muže, které vedly k zapuzení některé z nich. Těmito sváry trpí i muž (v. 16).

(17) :: Př 25,15 (21) Jk 3,6 (25) Str 22,27 (26) Př 13,3

- 4 Mnozí mají půjčenou věc za nalezenou i
a působí tak nesnáze těm, kdo jim pomohli.
- 5 Dokud nedostane, líbá *člověku* ruce,
o peníze bližnímu pokorně říká.
Ale když má vrátit, otálí,
trapně se vymlouvá
a svaluje vinu na *krátkost* lhůty.
- 6 I když však může *zaplatit*, přinese sotva polovinu,
a bude to počítat, jako *by šlo* o věc *jím* nalezenou.
Nemůže-li *splatit*, okrade *bližního* o jeho peníze
a zbytečně si z něho udělá nepřítel.
Odplatí mu kletbami a nadávkami,
místo úcty mu odplatí urážkou.
- 7 A tak mnozí odmítli *půjčit* ne ze zlé *vůle*,
ale z obavy, že budou zbytečně okradeni.
- 8 K ponižovanému buď velkodušný
a nepomíjej ho, když činíš milosrdenství.
- 9 Podle přikázání se ujmí chudého,
a v jeho nouzi ho neodháněj s prázdnou.
- 10 Nelituj peněz pro bratra a přítele,
nenech je zničit rzí *v úkrytu* pod kamenem.
- 11 Svůj poklad si ulož tak, jak přikazuje Nejvyšší k,
a prospěje ti víc nežli zlato.
- 12 Do svých pokladnic si uzavírej milosrdenství,
to tě vytrhne z každého neštěstí.
- 13 Bude za tebe bojovat proti nepříteli
lépe než silný štít a těžké kopí.
- 14 Dobrý člověk se zaručí za bližního,
kdo ztratil stud, ten ho nechá na holičkách.
- 15 Nezapomeň na laskavost učitele,
vždyť se osobně za tebe zasadil.
- 16 Hříšník připraví učitele o majetek,
nevděčník nechá svého zachránce na holičkách.
- ⁱ Tj. takovou, kterou není třeba vrátit. Sr též v. 6., kde věřitel může být rád, že „nalezi“ aspoň část dlužné částky.
- ^k Totiž v nebesích, sr L 12,33 16,9.
- (29,1) Ex 22,24 Lv 25,35n Dt 15,7—11 Ž 37,21,26 Mt 5,42 (8) Str 4,4
7,32 (9) Dt 15,11 (10) Jk 5,3 (11) : Mt 6,19—21 L 16,9 (14) Př
6,1n (21) 1Tm 6,8

- 17 Ručení zahubilo mnoho řádných lidí,
otráslo jimi jako mořské vlnobití.
18 Bohatě muže zbavilo domova,
že se museli potloukat u cizích pronárodů.
19 Hříšník propadne ručení
a kdo se žene za ziskem, propadne soudům.
20 Ujímej se bližního, jak jen můžeš,
ale dej přitom pozor, abys *na to* nedoplatil!

Soběstačnost

- 21 Hlavní věc pro život je voda, chléb a oděv,
i dům, který poskytuje soukromí.
22 Lepší je život chudáka pod *vlastní* dřevěnou střechou
než vybrané lahůdky u cizích lidí.
23 Ať máš málo nebo nadbytek, buď spokojen,
abys neuslyšel výtku, že jsi *jen* host.
24 Zlý je to život, *toulat se* od domu k domu;
kde jsi hostem, nesmíš otevřít ústa.
25 Pohostíš, dáš napít, ani ti nepoděkují,
ba ještě uslyšíš trpká slova:
26 „Jdi, cizince, připravit mi stůl,
a máš-li co po ruce, dej mi najíst.“
27 „Ustup, cizince, před vzácnějším *hostem*,
přišel mi host, můj bratr, a dům potřebuji *pro něho*.“
28 Pro rozumného člověka je těžké
poslouchat výtky od domácích a urážky od věřitele.

Výchova dětí

- 30** 1 Kdo miluje svého syna, má na něho stále připraveny důtky,
aby z něj měl nakonec radost.
2 Kdo kárá svého syna, bude mít z něho prospěch
a mezi známými se jím bude chlubit.
3 Kdo učí svého syna, vzbuzuje závist nepřítelů,
ale před přáteli se bude z něho veselit.
4 Skonal-li jeho otec, jako by nezemřel:
vždyť po sobě zanechal sobě podobného.
5 Za svého života ho viděl a radoval se,
při svém skonu neměl zármutek.
6 Zanechal *po sobě* toho, kdo vykoná pomstu nad nepřáteli

- a splatí dobrodiní přátelům.
7 Kdo hýčká syna, bude si ovazovat rány,
a jeho nitro zachvátí děs, kdykoli *syn* vykřikne.
8 Nezkrocený kůň se stane neovladatelným,
syn ponechaný sobě stane se tvrdohlavým.
9 Mazli se s dítětem a nažene ti strach,
hrej si s ním a způsobí ti zármutek.
10 Nesměj se se *synem*, abys s ním neměl trápení
a nakonec neskřípal zuby.
11 Nedávej mu v mládí volnost *m*
12 a bij ho přes boky, dokud je nedospělý,
aby se stal neovladatelným a neposlušným *n*.
13 Vychovávej svého syna a pracuj na něm,
abys nepřišel k úrazu pro jeho hanebnost *o*.

Zdraví a radost

- 14 Lepší je zdravý a zdatný chudák
než boháč trápený *neduhy* těla.
15 Zdraví a svěžest je lepší než všechno zlato
a statné tělo *lepší* než nezměrný blahobyt *p*.
16 Není lepšího bohatství nad zdraví těla,
ani potěšení nad radost srdce.
17 Lepší je smrt než trpký život
a věčný odpočinek než trvalá nemoc.
18 Dobroty předložené před uzavřená ústa
jsou *jako* pokrmy kladené na hrob *q*.
19 Co je platná oběť modle?
Vždyť nemůže jíst a nemá čich.
Tak je to s tím,
kdo je *nemocemí* stíhán od Hospodina *r*.

¹ Zde začíná hebrejský zlomek „B“ (dále jen Hz) obsahující téměř celý zbytek knihy Sír.

^m Rpp + a jeho chyby nepřehlížej. | ¹² Ohýbej mu šíji *hned* v mládí.

ⁿ Rpp + a měl bys kvůli němu bolest *v* duši.

^o Hz: Trestej svého syna a přitěžuj mu jho, | aby ve své hlouposti nepovstal proti tobě.

^p Hz: Nad zlato je mi přednější dobré zdraví | a šťastný duch nad perly.

^q Hz: ... předkládané modle.

(30,1) Př 13,24 23,13n 29,15,17 (17) Jb 3,13 (19) Dt 4,28 Ž 115,4—7
Iz 40,20 (25) Př 15,15

- 20 Dívá se na dobroty a vzdychá,
jako si posteskne kleštěnec, když objímá pannu.
- 21 Nepoddávej se zármutku
a netýrej se starostmi.
- 22 Radost srdce je život člověka,
veselí prodlužuje věk.
- 23 Dopřávej si s a potěš tak své srdce,
daleko od sebe zapuď zármutek.
Vždyť zármutek mnohé zahubil
a žádný užitek z něho není.
- 24 Závist a hněv ubírají dny
a starost přivádí předčasně stáří.^t
- 25 Rozjasněnému srdci dobře chutná u,
může plně vychutnat to, co jí.

Majetek

31

- 1 Nespavost kvůli bohatství působí chřadnutí těla,
a starost o ně zahání spánek.
- 2 Starost v *době* bdění nedá člověku zdrímnout,
a těžká nemoc probouzí ze spánku.
- 3 Boháč se namáhá shromažďováním majetku,
a odpočívá-li, sytí se svými rozkošemi.
- 4 Chuďas se namáhá při skrovném živobyті,
a odpočívá-li, upadá do bídy.
- 5 Kdo miluje zlato, nedojde ospravedlnění,
kdo se honí za prospěchem, dostane se na scestí.
- 6 Mnozí ztroskotali kvůli zlatu,
slepě se řtili do záhuby.^v
- 7 Zlato je pastí svým ctitelům,
každý nemoudrý se do ní chytí.
- 8 Blaze bohatému, který zůstává bez úhony,

^r Hz: ... kdo má bohatství a nemůže se z něho těšit.

^s Většina rpp čte: Miluj (O^{ABS} < řec. *agapa*, přepsáno v *apata*?).

^t Všechny řecké rpp zařazují před oddíl 30,25—33,16a oddíl 33,16b—36,10a. Přidržujeme se dochovaného hebrejského zařazení textu, které je navíc potvrzeno i překladem syrským a latinským.

^u Hz: Spánek spokojeného srdce mu přináší bohaté hody.

^v Hz nabízí rozšířený text: ^{6a} + a ti, kdo důvěřují perlám, ^{6b} + nemohli se zachránit v den hněvu.

- a za zlatem se nepachtí.
- 9 Kdo je takový? Ať mu blahořečíme.
Vykonal ve svém lidu podivuhodné věci.
- 10 Kdo obstál v pokušení a zůstal neporušený?
Bude to jeho chloubou.
Kdo se mohl dopouštět přestupků, ale nedopustil se *jich*,
kdo mohl činit zlé, ale neučinil *to*?
- 11 Jeho štěstí je zajištěno
a o jeho milosrdných činech se bude vypravovat
v shromáždění.

Hostiny

- 12 Zasedls k bohatému stolu?
Neotvírej lačně svá ústa
a neříkej: „Je na něm toho tolik!“
- 13 Pamatuť, že ničemné oko je neštěstím;
co horšího bylo stvořeno než *takové* oko?
Proto vzdychá po všem, co vidí.
- 14 Nenatahuj ruku po *tom*, nač pohleděl *druhý*,
netlač se s ním u mísy!
- 15 Hleď podle sebe pochopit *úmysly* svého bližního
a při každém činu uvažuj!
- 16 Co ti předloží, pojídej jako člověk,
nejez hltavě, aby ses nezprotivil.
- 17 Ukázněně přestaň první,
nebuď nenasytný, ať nepohoršuješ.
- 18 Sedíš-li u stolu mezi četnými *hosty*,
nenatahuj svou ruku *jako* první.
- 19 Jak málo stačí ukázněnému člověku!
Nevzdychá potom na lůžku.
- 20 Kdo se nepřecpává, má zdravý spánek,
ráno vstává se svěží myslí.
Nenasytý však trpí nespavostí,
bolestmi žlučníku a zvracením.
- 21 Jestliže jsi byl donucen jíst *přes míru*,
vstaň, vyzvracej se v ústraní a uleví se ti.
- 22 Poslyš mě, synu, a nepohrdej mnou,

(31,5) Jb 31,24 (12) Př 23,1n (25) Př 20,1 23,29n Iz 5,22 28,1n
(27) Ž 104,15 (28) Sd 9,13 1Tm 5,23

nakonec shledáš, jak *pravdivá* jsou má slova.

Buď umírněný ve všem, co děláš,
a žádná nemoc tě nepotká.

- 23 Skvělého hostitele bude chválit *každý* ret,
bude to věrohodné svědectví o jeho štědrosti.
24 Proti skoupému však bude město reptat;
svědectví o jeho lakotě bude přísné.

Víno

- 25 Při *pití* vína nechtěj dělat hrdinu,
víno už mnohé zahubilo.
26 V *peci* se zkouší, jak je železo zakaleno w,
podobně víno *vyzkouší* srdce, když se holedbaví přou.
27 Víno je pro lidi jako *sám* život,
pokud je piješ s mírou.
Jaký je život, když schází víno?
Bylo stvořeno lidem pro radost.
28 Obveselením srdce a radostí duše
je víno, které se pije střídavě ve vhodné chvíli.
29 Trpkostí duši je víno, které se pije nad míru,
vede jen k urážkám a pomstychtivosti x.
30 Opilost naplňuje nemoudrého hněvem, až padne v,
zbavuje síly a způsobuje rány.
31 Při pití vína bližního nekárej
a nepohrdej jím, když je rozjařený.
Nečastuj ho výčitkami
a nevháněj ho do úzkých vymáháním *dluhu*.

Při hostině

- 32**1 Ustanovili tě *při hostině* správcem? Nevyvyšuj se!
Buď mezi ostatními jako jeden z nich,
postarej se o ně a až potom si sedni.
2 Když uděláš všechno, cos byl povinen, přisedni,
aby ses s ostatními poveselil
a dostal věnec za dobré uspořádání.

w Hz: (Výheň) pece zkouší kovářovu práci.

x Hz: Bolesti hlavy, hořkost a hanbu | působí víno, pije-li se v hádce a hněvu.

v Hz: Mnoho vína je osidlo pro hlupáka.

- 3 Promluv, starče, tobě to přísluší,
ale mluv jen k věci a hubě nepřekázej.
4 Kde je ji slyšet, neplýtvěj řečmi,
nehraj si na moudrého v nepravý čas.
5 Pečeť z drahokamu se zlatou ozdobou
je hra hudebníků při pití vína.
6 Pečeť ze smaragdu ve zlaté obrubě
je hudba se zpěvem při lahodném vínu.

- 7 Promluv, mládenče, jen když musíš,
nanejvýš dvakrát, byl-lis otázan.
8 Buď v řeči stručný, málo *slovy pověz* mnoho,
buď jako ten, kdo ví, přitom však mlčí.
9 Jsi-li s velmoži, nechtěj se jim rovnat,
mluví-li druhý, netlachej o všem možném z!
10 Před zahřměním předchází blesk,
skromného předejde obliba.
11 Včas přestaň a neotálej s *odchodem*,
pospíchej domů a nikde se nezdržuj.
12 Bav se tam a dělej, co se ti zlíbí,
ale nehřeš zpupným slovem.
13 A nadto dobrořeč tomu, který je tvým tvůrcem
a občerstvuje tě svým dobrodiním.

BÁZEŇ BOŽÍ

Poslušnost Zákona

- 14 Kdo se bojí Hospodina, přijímá *jeho* kázeň,
kdo *ho* na úsvitě hledají, dojdou *jeho* zalíbení.
15 Kdo bádá v Zákoně, bude jím prostoupen,
ale pokrytec na něm klopýtne.
16 Kdo se bojí Hospodina, dojdou práva,
jeho úsudkům dají zazářit jako světlu.
17 Hříšný člověk se vyhýbá výtkám,

z Hz: ... uprostřed starců nevstávej, abys mluvil.

a najde si výmluvu, jak se mu zachce.

- 18 Soudný člověk neopomene rozvažovat,
cizák a a nadutec si z ničeho nic nedělají.
19 Nečiň nic, aniž ses poradil,
ať nemusíš po činu litovat.
20 Nechoď cestou, na níž jsou překážky,
ať neklopýtneš na kamenech.
21 Ani na cestě, kde úraz nehrozí, si nebuď jistý,
22 a měj se na pozoru i před svými dětmi^b.
23 Ať konáš cokoli, zůstaň věrný sám sobě,
neboť i v tom spočívá zachovávání přikázání.
24 Kdo je věrný Zákonu, dbá na přikázání,
kdo spolehl na Hospodina, neutrpí škodu.

33

- 1 Toho, kdo se bojí Hospodina, nepotká nic zlého,
z pokušení ho *Bůh* zase vysvobodí.
2 Moudrý muž nebude mít odpor k Zákonu,
kdo se však má k němu pokrytecky, je jako loď v bouři.
3 Člověk rozumný bude Zákonu důvěřovat^c,
shledá jej stejně spolehlivým jako věštbu *posvátnými*
losy^d.
4 Připrav si řeč, chceš-li být slyšen,
a srovnej si myšlenky, dříve než odpovíš.
5 Nitro hlupáka je jako kolo u vozu
a jeho uvažování jako točící se osa.
6 Jako bujný hřebec je přítel posměváček,
řehťá pod každým, kdo na něj vsedne.

Život je rozmanitý

- 7 Čím vyniká jeden den nad druhým?
Vždyť každý den v roce má světlo od slunce.
8 Hospodinovým rozhodnutím byly *dny* rozděleny,
on rozlišil období a svátky.

^a Hz: svévolník.

^b Hz: dej si pozor, kudy jdeš.

^c Hz: Hospodinovu slovu.

^d Tj. urím a tumím (sr. Lv 8,8 Nu 27,21 1S 14,41n).

(33,1) Jb 5,19 Př 12,21 : Ž 1,1—3 91,1—4 (3) : Ex 28,30 1S 14,41 (12)
1S 2,6—8 L 1,51—53 (13) Iz 45,9 Jr 18,6 Ř 9,21 (15) : Kaz 3,1—8

- ⁹ Některé vyzvedl a posvětil,
jiné zařadil do počtu *všedních* dnů.
¹⁰ I všichni lidé jsou z hlíny,
ze země byl stvořen Adam.
¹¹ Hospodin je rozdělil podle svého všestranného uvážení
a určil jim odlišné cesty.
¹² Některé požehnal a povýšil,
některé posvětil a postavil sobě blízko,
jiné proklet a pokořil
a svrhl z jejich místa.
¹³ Jako hlína v rukou hrncíře,
hnětená, jak on uzná za vhodné,
tak jsou lidé v rukou toho, kdo je jejich tvůrcem,
aby jim odplatil podle svého rozhodnutí.
¹⁴ Protikladem zla je dobro,
protikladem smrti je život,
podobně protikladem zbožného je hříšník^e.
¹⁵ Tak hled' na všechna díla Nejvyššího:
jsou vždy v páru, jedno je protikladem druhého.
¹⁶ Probudil jsem se jako poslední
a byl jako ten, kdo paběrkuje po vinařích.
¹⁷ Díky Hospodinovu požehnání jsem je dohonil
a vinný lis jsem naplnil jako *každý* vinař.
¹⁸ Vězte, že jsem se nenamáhal jen kvůli sobě,
ale pro všechny, kdo hledají poučení.
¹⁹ Slyšte mě, velmožové lidu,
představitelé shromáždění, pozorně poslouchejte!

Správa majetku

- ²⁰ Ani synovi nebo ženě, ani bratru nebo příteli
nedovol, aby tě dostali do své moci, dokud jsi živ.
Nikomu svůj majetek nepředávej,
abys toho nelitoval a nemusel se o něj *znovu* doprošovat.
²¹ Dokud žiješ a dýcháš,
neměň s jiným své *postavení*.
²² Je lépe, prosí-li děti tebe,

^e Hz + protikladem světla jsou temnoty.

(16) Iz 24,13 Jr 49,9 (25) Př 26,3 (29) : Př 29,19 (31) : Ex 21,5n Dt
15,16n

- než abys ty musel vzhlížet k rukám svých synů.
 23 Ponech si vedení při každém díle
 a svou čest neposkvrňuj!
 24 Až budou dny tvého života u konce,
 ve chvíli skonání rozdej dědictví.
 25 Píce, hůl a břímě oslu,
 chléb, kázeň a práce otroku.
 26 Zaměstnej otroka a budeš mít klid^f,
 ponech mu *volné* ruce a bude hledat svobodu.
 27 *Jako* jho s otěží ohýbají šíji,
tak kláda a výprask zlovlného otroka.
 28 Ulož mu práci, ať nezahálí,
 zahálka učí mnohé špatnosti.
 29 Postav *ho* k práci, k níž se hodí;
 nebude-li poslouchat, vsaď ho do okovů.
 30 Nikoho však nepřetěžuj
 a nekonej nic bez uvážení.
- 31 Máš-li otroka, jednej s ním jako se sobě rovným;
 získal jsi ho za *cenu* krve^g.
 32 Máš-li otroka, jednej s ním jako s bratrem,
 vždyť ho budeš potřebovat jako sám sebe.
 33 Budeš-li s ním však zle nakládat, opustí *tě* a uteče,
 kde ho pak budeš hledat^h?

Omylnost snů

- 34**¹ Nerozumný si dělá liché a klamně naděje,
 sny budí v pošetilcích falešné představy.
 2 Jako člověk lapající stín a honící se za větrem
 je ten, kdo se drží snů.
 3 Vidění ve snu je jako hledět do zrcadla:
 jen obraz obličejů proti obličejům *skutečným*.
 4 Co čistého může vzejít z nečistého,
 co pravdivého se může zrodit ze lži?
 5 Na nic jsou věštby, hadačství a sny:

^f Hz: Zaměstnej otroka, aby nehledal odpočinek.

^g Snad ve válce jako zajatce (sr Nu 31,26 Dt 21,10).

^h Starý zákon zakazoval vydat uprchlého otroka jeho pánovi (Dt 23,16n).

{34,1n} : Př 6,9 20,13 {4} Jb 14,4 {5} : Kaz 5,6 {16} Ž 33,18 34,16;

- jsou* jako blouznění *ženy* v porodních bolestech.
 6 Nejsou-li poslány Nejvyšším jako navštívení,
 nepřikládej jim pozornost.
 7 Sny obloudily mnoho lidí
 a padli ti, kteří v ně skládali naděje.
 8 Zákon dojde k dokonalosti bez *takového* klamu,
 i moudrost v hodnověrných ústech je dokonalá.

Užitek z cestování

- 9 Kdo *mnoho* cestoval, mnoho poznal.
 Kdo má mnoho zkušeností, bude mluvit rozumně.
 10 Kdo *nic* nezakusil, málo ví,
 ale kdo *hodně* cestoval, oplývá chytrostí.
 11 Mnoho jsem viděl, když jsem byl na cestách,
 porozuměl jsem víc, než umím povědět.
 12 Často jsem byl ve smrtelném nebezpečí
 a zachránil jsem se *jen* díky tomuto:
 13 Duch těch, kteří se bojí Hospodina, bude žít,
 vždyť jejich nadějí je jejich Zachránce.
 14 Kdo se bojí Hospodina, nebude mít strach
 a nebude se chvět, vždyť *Hospodin* je jeho nadějí.
 15 Blaze duši toho, kdo se bojí Hospodina,
vždyť koho by se přidržel, o koho opřel?
 16 Oči Hospodinovy *hledí* na ty, kteří ho milují.
 On je jejich mocnou záštitou a silnou oporou,
 skryší před úpalem a poledním žářem,
 ochranou před úrazem a pomocí v pádu.
 17 *Hospodin* pozvedá duši, rozjasňuje oči,
 dává zdraví, život i požehnání.

Život v bázni Boží

- 18 Obětovat z *věcí* *pochybně nabytých* znamená obět
 zesměšnit,
 dary svévolníků nedocházejí zalíbení.
 19 Nejvyššímu se oběti svévolníků nelíbí,
 neodpouští hříchy ani za sebevícce obětí.
 20 *Jako ten*, kdo zabíjí syna před očima otce,
 je *ten*, kdo přináší obět z majetku chudých.
 21 Mít nedostatek chleba, to je živobytí nuzných,

- a kdo je oň připravuje, je vrah.
 22 Kdo bere bližnímu obživu, zabíjí ho,
 a kdo zadržuje mzdu nádeníkovi, prolévá krev.
 23 Jeden buduje, druhý bourá;
 co jiného jim to přinese než dřinu?
 24 Jeden se modlí, druhý proklíná;
 či hlas vyslyší Panovník?
 25 Kdo se omývá po *dotyku* mrtvoly, ale pak se jí znovu
 dotýká,

jaký má užitek ze své koupele?
 26 Právě tak člověk, který se postil za své hříchy,
 ale jde a znovu se jich dopouští:
 Kdo vyslyší jeho modlitbu?
 A nač mu bylo, že se pokořil?

- 35** 1 Kdo zachovává Zákon, *jako by* přinášel mnoho obětí,
 kdo dodržuje příkázání, *jako by* obětoval oběť pokojnou.
 2 Kdo prokazuje vděčnost, přináší oběť bílé mouky,
 kdo činí milosrdenství, obětuje oběť chvály.
 3 Hospodinu se líbí, když se vyvaruješ nešlechetnosti,
 a odpustí *ti*, když se odvrátíš od své nepravosti.
 4 Neukazuj se před Hospodinem s prázdnou.
 To vše *dělej* kvůli příkázání.
 5 Oběť spravedlivého je kladením tuku na oltář,
 její vůně stoupá před Nejvyššího.
 6 Oběť muže spravedlivého je *vždy* přijata,
 a nebude na ni zapomenuto.
 7 Štědrými dary oslav Hospodina
 a nešetři na prvotínách ze své práce.
 8 Všechno dávej s veselou tváří
 a s radostí odděluj *pro Hospodina* desátky.
 9 Dej Nejvyššímu, jak on dává *tobě*,
 štědře, podle svých možností,
 10 protože Hospodin odplácí,
 a odplatí ti sedminásobně.

Ž 121,6 (22) : Lv 19,13 Dt 24,14n Jr 22,13 (25) Nu 19,11n
 (35,1) Lv 1—7 (2) Lv 2,1; Lv 7,11—15 (3) Am 5,14n Ž 34,15; : Lv 16
 (4) Dt 16,16 (5) Lv 3,14—17 (6) Lv 2,1—3 (7) Dt 26,1—11 (8) 2K
 9,7; Dt 12,6 14,22 26,12—15 (12n) Dt 10,17 Jb 34,19 Př 24,23 Mdr 6,7

- 11 Nepodplácej *Hospodina*, vždyť on nic nepřijme,
 a nespolehej na nedůstojnou oběť,
 12 neboť Hospodin je *spravedlivý* soudce
 a nebere ohled na osobu.
 13 Nebude nikomu stranit na úkor chudáka,
 ale vyslyší modlitbu ukřivděného.
 14 Nenechá bez povšimnutí úpěnlivou prosbu sirotka
 ani vdovu, když v nářku vylévá *své srdce*.
 15 Což nestékají vdově slzy po tváři
 a nejsou obžalobou toho, kdo je vyvolal?
 16 Kdo slouží *Hospodinu* se zalíbením, bude od něho přijat
 a jeho modlitba se dotkne samých oblaků.
 17 Modlitba poníženého proniká oblaky,
 a neutíší se, dokud nedosáhne cíle.
 18 Neustane, dokud Nejvyšší nepohlédne,
 nezastane se spravedlivých a nevykoná soud.
 19 Hospodin nebude prodlévat
 ani nebude shovívavý vůči nemilosrdným,
 20 dokud jim nerozdrtí bedra
 a nevykoná pomstu nad pronárody,
 21 dokud nevyhladí množství násilníků
 a nezpřeláme žezla nespravedlivých,
 22 dokud neodplatí člověku podle jeho skutků
 a za činy lidí podle jejich úmyslů,
 23 dokud svému lidu nezjedná právo
 a nepotěší je svým slitováním.
 24 Když nastane soužení, jeho slitování *přijde* včas
 jako dešťové mraky v době sucha.

Prosba za Izraele

- 36** 1 Smiluj se nad námi, Pane, Bože veškerenstva, shlédni
 na nás
 a naplň všechny pronárody bázní *před* tebou.
 2 Pozdvihni svou ruku proti cizím pronárodům,
 ať spatří tvoji moc.
 3 Jako jsi na nás před jejich očima ukázal svou svatost,
 tak před námi na nich ukaž svou velikost,

(14) Ex 22,21 Př 23,10n
 (36,3) : Ex 28,21n (4) 1Kr 8,43; 1Pa 17,20 Iz 45,14 (11) Ex 4,22

- 4 aby tě poznali, tak jako jsme poznali my,
že není jiného Boha, kromě tebe, Hospodine.
- 5 Obnov znamení a opakuj zázraky,
prokaž slávu své paže a sílu své pravice.
- 6 Vzbud' své rozhořčení a vylej svůj hněv,
vyhleď protivníka a rozdrť nepřítele.
- 7 Zasáhni rychle a pamatuj na přísahu,
ať se vypravuje o tvých velkých skutcích i.
- 8 Ohněm hněvu ať je pohlcen ten, kdo *by se chtěl*
zachránit,
kdo zle nakládali s tvým lidem, ať propadnou záhubě!
- 9 Rozbij hlavy vládcům nepřátel i,
kteří říkají: „Není nikdo, kdo by se nám vyrovnal!“
- 10 Shromáždí všechny Jákobovy kmeny
a jako na počátku dej jim jejich dědičný podíl.
- 11 Smiluj se, Hospodine, nad lidem, který se nazývá tvým
jménem,
nad Izraelem, s nímž jsi jednal jako se svým prvorozeným.
- 12 Slituj se nad svým svatým městem,
nad Jeruzalémem, místem, kde přebýváš.
- 13 Naplň Sijón chválou svých mocných skutků,
a nad tvým lidem^k ať se skví tvá sláva.
- 14 Vydej svědectví o těch, kdo jsou od počátku tvým
stvořením,
a dej, aby se splnila prorocství pronášená v tvém jménu.
- 15 Odměň ty, kdo tě trpělivě očekávají,
a tvoji proroci ať jsou shledáni hodnými důvěry.
- 16 Vyslyš, Hospodine, modlitbu těch, kdo tebe prosí,
podle požehnání, které uděloval Áron tvému lidu,
- 17 ať poznají všichni na celé zemi,
že ty jsi Hospodin, věčný Bůh.

Volba ženy

- 18 Žaludek všelicos přijímá za pokrm,
ale není pokrm jako pokrm.

¹ Hz: Urychlí konec, rozpomeň se na určený čas, | vždyť kdo ti smí říci: „Co to děláš?“

¹ Hz :: Moába (sr Nu 24,17). Řecký text spíše ukazuje na Antiocha IV. Epifana, který si dělal nárok na božské pocy.

^k Hz: chrámem; asi záměnou *laon* za *naon* v řečtině.

- 19 Jako rozeznává jazyk chuť zvěřiny,
tak rozumné srdce lživá slova.
- 20 Lstivé srdce působí zármutek,
ale zkušený člověk mu *to* odplatí.
- 21 Žena si vezme kohokoli za manžela¹,
ale *pro muže* není dívka jako dívka.
- 22 Krása ženy rozjasňuje tvář *muže*
a předčí vše, po čem muž touží.
- 23 Má-li laskavý a mírný jazyk,
nikdo z lidí není *šťastnější* než její muž.
- 24 Kdo si bere *takovou* ženu, začíná mít jmění,
pro sebe pomoc, oporu a odpočinutí.
- 25 Kde není plot, tam bude majetek rozkraden,
kde není žena, tam bude *muž* naříkat a bloudit.
- 26 Kdo by důvěřoval ozbrojenému lupiči,
který se potuluje od města k městu?
- 27 Právě tak se nevěří člověku, který nemá domov
a přenocuje tam, kde ho zastihne soumrak.

Přítel pravý a falešný

- 37** 1 Každý přítel říká: „I já jsem s *tebou* uzavřel přátelství.“
Ale jsou i přátelé jenom podle jména.
- 2 Což *tě* nezarmoutí až k smrti,
když se *ti* druh a přítel změní v nepřítele?
- 3 Ó zlá myšlenko, odkud ses vzala,
abys klamem obestřela *celou* zemi?
- 4 *Některý* druh se raduje s přítelem v jeho štěstí,
ale v době soužení se obrátí proti němu.
- 5 *Některý* druh pomáhá příteli kvůli *svému* žaludku,
v boji *však* chrání sám sebe^m.
- 6 Nezapomínej v duši na přítele,
neztrať ho z myslí kvůli *svému* jmění.

- 7 Každý rádce vynáší *svou* radu jako nejlepší,

¹ Manžela určili dceři její rodiče, syn měl možnost volby.

^m Dosl. ... uchopí štít, tj. skrývá se za štítem. Hz: Dobrý přítel bojuje s protivníkem | a v boji se chápe štítu, tj. jde příteli na pomoc.

(16) Nu 6,22—27 (22) :: Př 6,25 31,30 (23) Př 15,4 (24) Gn 2,18
(25) : Gn 4,12
(37,1) : Př 20,6 (3) : Gn 4,7 (6) Př 27,10 (11) Př 20,14 (13—15) Př

- ale někteří radí *jen* ve svůj prospěch.
- 8 Chraň se před rádcem
a poznej napřed, co sám potřebuje.
I on bude třeba dávat radu ve svůj prospěch.
Ať nevrhá o tebe los
- 9 a neřekne ti: „Tvá cesta je dobrá“,
a zpozvdálí se pak dívá, co tě potká.
- 10 Neraď se s tím, kdo na tebe nepřívětivě hledí,
a *svůj* záměr skryj před těmi, kdo ti závidí.
- 11 *Neraď* se s ženou o té, na kterou žárli,
ani se zbabělcem o bitvě,
s obchodníkem o směně,
a kupujícím o prodeji,
se závistivcem o vděčnosti,
s nemilosrdným o laskavosti,
s lenochem o nějaké práci,
s dělníkem načas najatým o dokončení *díla*,
s nedbalým otrokem o mnoha úkolech.
Na takové nespolehej, když se o čemkoliv radíš.
- 12 Naopak trvale se přidržuj zbožného muže,
o kterém víš, že zachovává příkázání,
který smýšlí stejně jako ty,
a když klopýtneš, ponese s tebou bolest.
- 13 Dej na radu *vlastního* srdce,
nad něž nemáš *nic* spolehlivějšího.
- 14 Lidské nitro může sice mnohdy upozorovat víc
než sedm strážců, kteří sedí na vysoké věži,
- 15 ale přede vším pros Nejvyššího,
aby řídil tvou cestu v pravdě.

Rozdílná moudrost

- 16 Rozmýšlení je na začátku každého díla
a před každým činem *je třeba* se poradit.
- 17 Proměny srdce se dají vystopovat
na čtyřech věcech, jež jsou *toho* důsledkem:
- 18 na dobrou a zlu, na životě a smrti.
Ale trvale nad nimi vládne jazyk.
- 19 Někdo je obratný muž, učitel mnohých,
ale sám sobě je k ničemu.
- 20 Někdo mudruje *jen* o slovech, a je *proto* v nenávisti.

- Takový pak nemá vůbec co jíst,
- 21 Hospodin mu totiž nedal milost,
takže postrádá jakoukoliv moudrost n.
- 22 Někdo je moudrý *jen* ve svém vlastním zájmu
a plody jeho vědění mají účinek *jen* v jeho ústech.
- 23 Moudrý muž bude vychovávat svůj vlastní lid
a na plody jeho vědění je pak spolehnutí.
- 24 Moudrý muž bude naplněn požehnáním
a všichni, kdo *jej* vidí, mu blahořečí.
- 25 Lidský život je *omezen* počtem dnů,
ale dnů Izraele je bezpočet.
- 26 Moudrý si získá ve svém lidu trvalou důvěru
a jeho jméno bude žít navěky.
- 27 Synu, sám sebe zkoumej po *celý* život,
poznej, co ti škodí, a uměj si to odepřít,
- 28 neboť všechno neprospívá všem
a ne každý má zalíbení ve všem.
- 29 Nebuď nenasytný při žádném hodování
a neoddávej se cele jídlu.
- 30 V hojnosti pokrmů číhá nemoc
a nestřídmost má blízko k nevolnosti.
- 31 Mnozí skonali pro nestřídmost;
kdo se umí ovládat, prodlouží *si* život.

Lékař a nemoc

- 38** 1 Vzdávej lékaři patřičnou úctu, protože ho potřebuješ,
neboť i jeho stvořil Hospodin.
- 2 Od Nejvyššího má *schopnost* léčit
a od krále přijímá dary.
- 3 Lékařské vědění ho vyvyšuje,
i u velmožů *sklízí* obdiv.
- 4 Hospodin stvořil léčivé byliny ze země
a rozumný člověk se jich neodříká.
- 5 Což nezesládla voda dřevem,
aby byla poznána jeho síla?
- 6 On sám dal lidem vědění,
aby byl oslavován pro své obdivuhodné skutky.

ⁿ V. 21 × Hz.

16,9 (18) Př 18,21 (28) 1K 6,12 10,23 :1K 3,2 Žd 5,12

- 7 Jimi léčí^o a tiší bolest,
lékárník z nich připravuje lék,
8 aby jeho skutky nevymizely
a na zemi aby byl *stále* jeho pokoj.
- 9 Synu, svou nemoc nepodceňuj,
ale pros Hospodina, a on tě uzdraví.
10 Zanech přestoupení, vztáhni ruce k dobru
a očisti srdce od každého hříchu.
11 Přinášej *oběť zápalnou* jako libou vůni
a oběť přídavnou z bílé mouky.
Přinášej jako oběť tuk, *buď štědrý*, jak jen můžeš.
12 Pak dej lékaři příležitost, vždyť i jeho stvořil Hospodin.
Ať není daleko od tebe, když ho potřebuješ;
13 někdy je úspěch v jejich rukou.
14 Vždyť i oni budou prosit Hospodina,
aby se jim podařilo přinést *nemocnému* úlevu
a uzdravení k záchraně života.
15 Kdo hřeší před tím, kdo je jeho tvůrcem,
ať padne do rukou lékaře p.

Zármutek

- 16 Synu, nad mrtvým prolévej slzy
a začni naříkat jako ten, kdo velmi trpí.
Postarej se o jeho tělo, jak náleží,
a nezanedbej jeho pohřeb.
17 V hořkém pláči a úpěnlivém nářku
zachovávej *dny* smutku, jak se sluší,
jeden den nebo dva kvůli pomlouvání,
a *pak* se dej potěšit v zármutku.
18 Ze zármutku totiž vzniká smrt,
zármutek v srdci podlamuje sílu.
19 Přijde-li neštěstí, zármutek *časem* přejde
ale životní *úděl* chudáka *nepřestává* deptat srdce.
20 Svě srdce nevydávej na pospas zármutku,

^o Podle řeckého textu Bůh, ale Hz jmenuje lékaře.

^p Ve smyslu: Ať jej stihne nemoc jako trest za nepravost (sr Dt 28,58—61).

(38,5) Ex 15,23—25 (11) Sir 32,2—5 (16—23) Sir 22,11n : Jr 9,16—20
Am 5,16 Mk 5,38n :: Ez 24,16n (25) : Př 12,11 (31) : Ex 31,3—5

- zažeň jej tím, že si pomyslíš na *svůj vlastní* konec.
21 Nezapomeň, že cesta nevede zpět,
mrtvému nepomůžeš a sobě *jen* uškodíš.
22 Pamatuj: „*Jaký* soud *byl* vynesen nade mnou,
takový *buďe* i nad tebou,
nade mnou včera, *nad* tebou dnes.“
23 Když mrtvý odpočívá, ať odpočívá i vzpomínka na něho,
nech se brzy potěšit, když jeho duch odešel.

Chvála dobrého písaře

- 24 Moudrost písaře *roste* ve volné chvíli klidu,
a kdo je ušetřen starostí, může se věnovat moudrosti.
25 Jak se může věnovat moudrosti ten, kdo drží pluh,
a kdo se pyšní bodcem na dobytek?
Popohání stádo, je zaměstnán prací pro ně
a vypráví o mladých býčcích.
26 Má plnou hlavu toho, jak vést brázdy,
a nespí kvůli krmení jalovic.
27 Tak je to s každým řemeslníkem a mistrem,
který pracuje v noci jako ve dne.
Ti, kdo vyrývají pečetní prsteny,
trpělivě tvoří rozmanité ozdoby.
Celým srdcem se snaží, aby obraz byl jako živý,
a nespí dlouho do noci, aby dílo dokončili.
28 Podobně kovář, jenž sedí u kovadliny
a vyzná se v práci s kovem.
Oheň a dým mu vysušují tělo,
potýká se s žárem výhně,
zvuk kladiva ho ohlušuje,
očima při tom *sleduje* přesnost tvaru,
celým srdcem se snaží, aby dokončil dílo,
a nejde spát, dokud je nedokončil a neozdobil.
29 Stejně tak hrnčič, který sedí u své práce
a nohama roztáčí *hrnčičský* kruh.
Je přeplněn starostmi o své dílo,
záleží mu totiž *na tom*, aby jeho výrobků byl dostatek.
30 Svýma rukama dává hlině tvar,
nohama zdolává její tuhost,
celým srdcem se snaží, aby dokončil polevu,
a nejde spát proto, aby vyčistil pec.

- 31 Ti všichni se spolehli na své ruce
a každý si ve svém řemesle moudře počíná.
32 Bez nich není možné vybudovat město,
nejsou *tam* jako cizinci, nemusejí být *stále* na cestách.
33 Avšak do rady lidu nejsou voleni,
ve shromáždění nezaujímají přední místo,
nezasedají v soudcovském křesle,
v Zákoně a právu se nevyznají.
34 Nevykazují ani vzdělání ani *znalosti* práva
a v podobenstvích nejsou zběhlí,
ale *přesto* jsou oporou stvoření *v tomto věku*,
i když se jejich modlitba týká *jen* díla dne.

39

- 1 Naproti tomu ten, kdo se cele oddává
přemítání v zákoně Nejvyššího,
bude vyhledávat moudrost všech předků
a bude se zabývat proroctvími,
2 bude zachovávat pořekadla proslulých mužů
a ozřejmí si smysl podobenství.
3 Bude vyhledávat skrytý *smysl* přísloví
a *svůj čas* věnuje luštění podobenství.
4 Mezi velmoži bude konat službu
a bude se objevovat před správci.
Zemí cizích pronárodů bude procházet,
neboť prozkoumal dobré i zlé věci mezi lidmi.
5 Svě srdce upře hned zrána
na Hospodina, který je jeho tvůrcem;
před Nejvyšším se pokoří,
otevře svá ústa v modlitbě
a bude prosit za své hříchy.
6 Bude-li to Hospodin, *Bůh* veliký, chtít,
naplní ho duchem rozumnosti.
Jako déšť nechá padat slova své moudrosti
a ve své modlitbě bude velebit Hospodina.
7 Bude spravovat své úmysly i znalosti
a bude uvažovat o skrytých věcech *Hospodinových*.
8 Ukáže, čemu se *v Boží* výchově naučil,
a bude se honosit zákonem Hospodinovy smlouvy.

(39,1) Ž 1,2 (5n) : Iz 11,2 (13) : Ž 1,3 (16) Ž 104,24 Kaz 3,11 (35)
Ž 145,21

- 9 Mnozí budou chválit jeho rozumnost
a ta nebude navěky vymazána z *paměti*.
Jeho památka nebude odstraněna
a jeho jméno bude žít od pokolení k pokolení.
10 O jeho moudrosti budou vypravovat pronárody
a shromáždění bude zvěstovat jeho chválu.
11 Bude-li dlouho živ, zanechá jméno *slavnější* než tisíce
jiných,
vejde-li pak v odpočnutí, prospěje to jeho *slávě*.

Chvála Boha a jeho díla

- 12 Chci ještě uváženě vypravovat,
jsem toho plný jako měsíc v úplňku.
13 Poslyšte mne, zbožní synové, a rozkvetete
jako růže, která roste u tekoucí vody.
14 Vydejte příjemnou vůni jako kadidlo
a rozvíjte se jako květ lilie.
Šířte svou vůni a zpívejte píseň chvály,
dobrořečte Hospodinu za všechny jeho skutky!
15 Přiznejte velikost jeho jménu
a velebte ho chvalami,
zpěvem rtů a citarami.
Velebte ho těmito slovy:
16 „Všechna díla Hospodinova jsou velmi krásná
a na jeho rozkaz se všechno děje v pravý čas“.
Nelze říkat: „Nač je toto a k čemu zas ono?“
V pravý čas se na to vše dozvíme odpověď.
17 Na jeho slovo se voda zastavila jako hráz,
vody se nahromadily na výrok jeho úst.
18 Na jeho rozkaz *se děje* všechno, co se mu líbí,
a není, kdo by mohl omezit jeho spasitelné dílo.
19 Skutky všeho tvorstva jsou před ním *jako na dlani*
a nic se nemůže skrýt před jeho očima.
20 Jeho pohled proniká všemi věky
a nic nevzbuzuje jeho údiv.
21 Nelze říkat: „Nač je toto a k čemu zas ono?“
Všechno totiž bylo stvořeno ke svému účelu.
22 Jeho požehnání přikrylo vše jako řeka a
a napojilo suchou zemi jako záplava a.

- 23 Pronárody stihne jeho hněv,
jako když by obrátil zavláženou zemi v solné pláň.
- 24 Zbožným jsou jeho cesty rovné,
ale svévolníkům jsou plně překážek.
- 25 Dobré věci byly od počátku stvořeny pro dobré,
a špatné pro hříšníky.
- 26 Co člověk nejvíc potřebuje k životu, je:
voda, oheň, železo a sůl,
bílá pšeničná mouka, mléko a med,
šťáva z hroznů, olej a oděv.
- 27 Všechny ty věci jsou zbožným k dobrému,
ale hříšníkům se obrátí ke zlému^r.
- 28 Některé vichry byly stvořeny jako trest
a Bůh ve svém hněvu dal jejich běsnění sílu.
Až se naplní čas, svou sílu vybijí
a utiší hněv toho, kdo je rozpoutal.
- 29 Oheň, krupobití, hlad a smrt,
to všechno bylo stvořeno jako trest.
- 30 Zuby šelem, štíři, hadi
i trestající meč ke zkáze svévolníků
- 31 se budou radovat z jeho rozkazu,
pohotově připraveny, kdykoli jich bude potřeby,
ale když přijde jejich chvíle, jeho slovo nepřestoupí.
- 32 O tom všem jsem byl od počátku pevně přesvědčen,
uvažoval jsem o tom a zapsal:
- 33 „Všechna díla Hospodinova jsou dobrá
a všechno, co je potřebné, opatří včas.
- 34 Nelze říkat: »Toto je horší než ono«,
neboť všechno ve svůj čas dojde uznání.
- 35 A nyní celým srdcem i ústy zpívejte chválu
a dobrořečte Hospodinovu jménu.“

Lidská bída

40¹ Každému člověku je určena s tvrdá lopota.

^g Hz: jako Nil — jako Řeka (= Eufrat). Obě řeky svými každoročními záplavami zajišťovaly hojnou úrodu.

^r Zde začíná hebrejský zlomek Sír nalezený r. 1964 na Masádě. Zahruje 39,27—32 40,10—19.26—30 41,1—44,17.

- Těžké jho leží na Adamových synech
ode dne, kdy vycházejí z lůna své matky,
až do dne, kdy se navracejí do lůna matky všech.
- 2 Trápí je předtuchy a v jejich srdci je bázeň,
obírají se čekáním na den svého skonu.
- 3 Od toho, kdo sedí na slavném trůnu,
až po toho, kdo se plazí v prachu a popelu,
- 4 od toho, kdo nosí purpurový plášť a korunu,
až po toho, kdo se obléká do rezného plátna:
všude jen hněv a závist, soužení a neklid,
strach ze smrti, prchlivost a rozbroje.
- 5 I když člověk spí na lůžku,
noční sen mu obluzuje vědomí znovu tím vším.
- 6 Maličko, téměř vůbec si neodpočine;
i ve spánku je jako za bílého dne
pronásledován přízraky své fantazie
jako někdo, kdo utekl z bitvy.
- 7 Když je v nouzi nejvyšší, procitne
a diví se pak, že není čeho se bát.
- 8 Tak je tomu s každým tvorem, od člověka až po dobytek,
ale na hříšné to dolehne sedmkrát.
- 9 Smrt a krev, rozbroje a meč,
pohromy, hlad, zkáza a bič.
- 10 To vše bylo určeno svévolníkům,
kvůli nim nastala potopa.
- 11 Všechno, co je ze země, do země se vrací,
a co je z vod, jde zpět do moře^t.

Statky pochybné a trvalé

- 12 Každý úplatek a každé bezprávi pomínou,
ale věrnost bude trvat navěky.
- 13 Bohatství nespravedlivých vyschne jako bystrina
a dozní v dešti jako mohutné zahřmění.
- 14 Kdo štědře otvírá ruce, bude mít důvod k radosti,
kdo přestupují Zákon, nakonec zahynou.

^s Hz: Bůh určil; v řeckém textu je jméno Boží vypuštěno.

^t Hz: ... a co přichází shůry, vrací se vzhůru (sr Kaz 3,21).

(40,1) Jb 7,1 14,1 (5) Jb 7,4 Kaz 2,23 8,16 :Dt 28,66n (11) Gn 3,19
Ž 146,4 Kaz 3,20n :Kaz 1,7 (16) Jb 8,11n (19) :Gn 11,4 (23) :Př

- 15 Potomci svévolníků nemají mnoho ratolestí,
jsou jako nečisté kořeny na strmých skalách.
- 16 Sítiny všude u vody a na břehu řeky
se vytrhávají dřív než kterákoli jiná tráva.
- 17 Dobrodiní je jako požehnaná zahrada
a milosrdenství trvá na věky.
- 18 Život toho, kdo může v spokojenosti a úspěšně pracovat u,
je sladký,
ale víc než to obojí má ten, kdo najde poklad.
- 19 Děti a budování města získávají člověku nepomíjející
ale nad to obojí je ceněna bezúhonná žena. [jméno,^v
- 20 Víno a hudba obveselují srdce,
ale nad to obojí je láska k moudrosti w.
- 21 Píšťala a harfa zpřijemňují zpěv,
ale nad to obojí je příjemná řeč.
- 22 Oko touží po půvabu a kráse,
ale nad to obojí je zeleně rašící osení.
- 23 Přítel nebo druh je vítán v kterýkoli čas,
ale nad to obojí je soužití ženy s mužem x.
- 24 Bratři a pomocníci mohou podepřít v čas soužení,
ale nad to obojí přinesou záchranu skutky milosrdenství.
- 25 Zlato a stříbro postaví na nohy,
ale nad to obojí váží dobrá rada.
- 26 Majetek a síla pozdvíhují srdce,
ale nad to obojí je bázeň před Hospodinem.
Bázeň před Hospodinem nepřináší škodu,
a kdo ji má, nemusí hledat pomoc.
- 27 Bázeň před Hospodinem je jako požehnaná zahrada,
ochraňuje člověka lépe než všechno bohatství.
- 28 Synu, neved' žebavý život;
lépe je zemřít než žebrot.

^u Hz: Život s vínem a opojnými nápoji (rp B); Život v hojnosti a úspěchu (? , nebo: s vínem?) (Masáda).

^v Hz (i syrština) + ale nad to obojí je získání moudrosti. | Potomstvo (nebo: dobytek?) a polnosti činí proslulým.

^w Hz: láska milujících se.

^x Hz: žena rozumná.

17,17 (26) : Mt 13,44 (27) : Sír 40,17 (28) : Ž 37,25 (30) : Jb 20,12—14

- 29 Život člověka, který hledí na cizí stůl,
nelze považovat za pravý život.
Zneuctí svou duši cizími pokrmy;
proto muž zkušený a ukázněný se jich bude chránit.
- 30 V ústech nestydatého zní žebrání sladce,
ale v jeho nitru hoří jako oheň.

Smrt

41

- 1 Ó smrti, jak hořké je pomyšlení na tebe
člověku, který si pokojně žije mezi svými statky,
který žije bezstarostně a má ve všem úspěch
a který je ještě schopen těšit se z dobrého jídla v.
- 2 Ó smrti, jak dobrý je tvůj rozsudek
pro člověka nužného a toho, jehož síly ochabují,
pro člověka vysokého stárí, pro něhož je všechno obtížné,
všemu se brání a ztrácí trpělivost.
- 3 Neboj se rozsudku smrti,
pamatuj na ty, kdo tě předešli, i na ty, co půjdou po tobě.
- 4 Je to rozsudek vynesený Hospodinem nade vším tvorstvem.
Proč bys odporoval vůli Nejvyššího?
Ať život trvá deset, sto nebo i tisíc let,
v podsvětí se na to nikdo nebude ptát.
- 5 Jaká líheň nestoudnosti bývají děti hříšníků,
vyrůstající v příbytcích svévolníků.
- 6 Dědictví hříšného plemene zanikne
a jeho potomstvo bude trvale zneuctěno hanbou.
- 7 Otcí svévolníkovi budou jeho děti předhazovat,
že jsou kůli němu ostouzeny.
- 8 Běda vám, muži svévolní,
že jste opustili zákon Boha nejvyššího.
- 9 Když jste se narodili, přišli jste na svět k prokletí,
a až zemřete, prokletí bude vašim podílem z.
- 10 Všechno, co je ze země, do země odejde,
tak svévolníci půjdou z prokletí do záhuby a.
- ^y Hz: z rozkoše; asi záměnou trofén za tryfén v řečtině.
- ^z Hz: Rozmnožíte-li se, bude to pro zkázu | zplodíte-li děti, bude to pro zármutek, | klopýtnete-li, bude to světu k radosti, | zemřete-li, bude prokletí vašim údělem.
- ^a Hz: Všechno, co vzešlo z ničeho, obrátí se v nicotu, | tak i svévolník jde z nicoty do nicoty.

(41,2) Jb 3,21n (4) Gn 3,19; Gn 6,3 Ž 90,10 Kaz 6,6; Kaz 9,10 (6)

- 11 Lidé truchlí nad tělem *nebožtíka*,
ale nedobré jméno hříšníků bude zahlazeno ^b.
12 Pečuj o své jméno, to tě přetrvá
spíše než tisíce velkých pokladů zlata.
13 Dobrý život je přesně vyměřen,
ale dobré jméno přetrvá věky.
14 Žijte v pokoji a zachovávejte to, v čem jste byly
vychovány, mé děti ^c.

Skrytá moudrost a ukrytý poklad,
k čemu je to obojí užitečné?

- 15 Lepší je člověk, který skrývá svou pošetilost,
než ten, kdo skrývá svou moudrost.

Dvoji stud

- 16 Proto se zamyslete nad mými slovy;
není vždycky správné propadat se studem,
jako ne všechno je všemi pokládáno za hodné úcty.
17 Styďte se před otcem a matkou za smilstvo,
před knížetem nebo velmožem za lež,
18 před vyšetřovatelem a soudcem za přečin,
před shromážděním a lidem za nepravost.
19 *Styď se* před druhem nebo přítelem za křivdu,
před místem, kde přebýváš jako cizinec, za krádež;
20 před Boží pravdou a smlouvou
za to, že v náručí zadržuješ chléb ^d,
21 že urážíš, když bereš nebo dáváš ^e,
že neodpovídáš, když tě *druzí* zdraví,
22 že vrháš pohledy po nevěstce,
že se odvracíš od souvěrce,
23 že si přivlastňuješ, co právem patří jinému,
že se ohlížíš za vdanou ženou,
24 že jsi dotěrný k otrokyni jiného
— neochomýtej se kolem jejího lůžka —,

^b Hz: Tělo lidské je pomíjivé, | ale dobré jméno zbožného nezanikne.

^c Hz: Poslyšte ponaučení o studu, děti; rp B přidává i nadpisek: Ponaučení o studu.

^d Dosl. ... že se loktem opíráš o chleby.

^e Hz: že odmítáš udělit, oč tě žádají.

- 25 že jsi s přáteli jednal urážlivě,
když jsi dar znechutil výčitkami,
26 že opakuješ, co jsi slyšel,
a že prozrazuješ, co mělo zůstat utajeno.
27 Tak prokážeš pravý stud
a najdeš oblibu u všech lidí.

- 42¹ Nestyď se za tyto věci
a neohlížej se *na nikoho*, abys nezhřešil:
2 Za zákon Nejvyššího a za smlouvu,
za rozsudek, jímž bylo zjednáno právo svévolníkovi,
3 za účtování s druhem a spolecestujícími,
za rozdělení dědictví druhům,
4 za poctivé váhy a závaží,
za zisk, ať velký nebo malý,
5 za výtěžek z obchodního podnikání,
za neustálé napomínání dětí,
za to, že jsi do krve zbičoval záda špatného služebníka ^f.
6 Před všetečnou ženou je dobré *všechno* zajistit,
a kde je mnoho rukou, dej *všechno* pod zámek!
7 Spočítej a zvaž všechno, cokoli předáváš,
vydané i přijaté si zapiš!
8 *Nestyď se* pokárat nerozumného a hlupáka,
ale ani člověka vysokého stáří,
jestliže se provinil *svedením* mladých.
Tak prokážeš správné vychování
a získáš uznání všech živých.

Starost o dcery

- 9 Dcera bývá skrytou *příčinou*, že otec nespí ^g,
že *mu* starost o ni zahání spánek:
Když je mladá, aby neodkvetla *dřív*, než se *vdá*,
když je provdaná, aby se nezprotivila *muži*.
10 Dokud je pannou, aby nebyla zneuctěna
a neotěhotněla ve svém otcovském domě.

^f V. 5b.c × Hz ^B; je však obsažen ve zlomku z Masády, byť i s menší odchylkou v. 5c.

^g Hz: ... je pro otce klamavý poklad.

- Žije-li s mužem, aby se nedopustila nevěry,
anebo, *ač* provdána, aby nezůstala neplodná.
- 11 Na nevázanou dceru přísně dohlížej,
aby tě nevydala škodolibé radosti nepřátel,
pomlouvám ve městě a klevetám mezi lidmi,
a nepřivedla tě k hanbě před mnohými h.
- 12 U žádného člověka nehleď na krásu
a nevysedávej uprostřed žen ¹¹!
- 13 Neboť ze šatů vylétá mol
a od ženy *vychází* ženská špatnost.
- 14 Lepší je špatnost muže než dobrota ženy,
je to žena, kdo přivádí do hanby a zneuctění i.

NESROVNATELNOST MOUDROSTI

Doklady z přírody

- 15 Budu připomínat skutky Hospodinovy
a budu vypravovat, co jsem viděl.
Slovy Hospodinovými *byla učiněna* jeho díla:
- 16 Zářící slunce shlíží dolů na všechno
a Hospodinovy slávy je plné jeho dílo.
- 17 Hospodinovým svatým ^k nebylo dáno,
aby vyprávěli o všech jeho dívech,
kterými Hospodin, Všemohoucí zajistil,
aby vše pevně stálo v jeho slávě.
- 18 Měří propastnou tůni i *hloubku* srdce
a vyzná se v jejich zálužnosti.
Nejvyšší má totiž znalost všeho,

^h Hz: ... před shromážděním v bráně; asi záměnou *pollón* za *pylón* v řečtině. V bráně se konaly soudy, uzavíraly se smlouvy před svědky aj.

ⁱ Hz: (Dcera) ať neukazuje svou krásu žádnému muži | a ať nerozmlouvá v domě pro ženy.

^j Myslí se patrně na špatný vliv vdaných žen na nezkušenou dívku.

^k Mínení jsou andělé pobývající v blízkosti Boží. Též 45,2.

Ž 33,6—9 Gn 1,3—9 (16) Ž 19,2,5 Gn 1,16 (18) Př 15,11 (19) : Iz 41,26n (20) Ž 139,1—4 (21) Kaz 3,14

- a sleduje znamení věků ¹.
- 19 Odhaluje věci minulé i budoucí
a odkrývá stopy *všech* tajů *světa*.
- 20 Neujde mu žádná myšlenka
a jediné slovo se před ním neskryje.
- 21 Dal řád velikým skutkům své moudrosti,
on, který je od věků na věky.
Nebylo třeba nic přidat ani ubrat,
nepotřeboval žádného rádce.
- 22 Jak jsou vzácná všechna jeho díla,
i když z nich vidíme *jen* jiskřičku.
- 23 Vše to je v činnosti a trvá navěky,
vše odpovídá svému účelu.
- 24 Všechno se vyskytuje v páru, jedno je protějškem druhého,
Hospodin nestvořil nic neúplného.
- 25 Jedno druhému dopomáhá k dokonalosti;
kdo se kdy nasytí zíráním na *Boží* slávu?

43

- ¹ Chloubou výšin je čistá obloha,
pohled na nebe je slavná podívaná.
- 2 Slunce, *jak* se ukáže, vyhlašuje *už* při rozbřesku,
jakým podivuhodným nástrojem je toto dílo Nejvyššího.
- 3 O polednách vypražuje krajinu,
kdo obstojí před jeho žářem?
- 4 Při pracích *vyžadujících* žár se rozdmýchává pec,
slunce však je trojnásob žhavější, když rozpaluje hory.
Vydechuje ohnivý žár,
paprsky, které vyzářuje, oslepují oči,
- 5 Velký je Hospodin, který je učinil,
podle jeho slov pospíchá *svou* cestou.
- 6 Také měsíc vždy v pravou chvíli
určuje časy a je věčným znamením.
- 7 Měsíc je znamením, *pomocí něhož se stanoví* svátky,
od úplňku se zmenšuje, až docela zmizí.
- 8 Jeho jménem je nazván i úsek času: měsíc.
Podivuhodně roste a mění se,

¹ Hz: ... na to, co nastane až na věčnost. — 'Znamení věků' jsou hvězdy, které mohou odhalit i věci budoucí. Hospodin však zůstává jejich Pánem a tím i Pánem budoucnosti.

(43,1) Gn 1,6n Jr 51,15 : Ex 24,10 (2—5) Ž 19,5—7 74,16 104,19 136,8 (6—8) Gn 1,16—18 Ž 8,4 89,38 104,19 136,9 (9n) Gn 1,16 Ž 8,4

*jako maják pro zástupy na výšině
září na nebeské klenbě.*

- 9 Krásou nebe je nádhera hvězd m,
skvost třpytící se na výsostech Hospodinových.
10 Podle slov Svatého, podle *jeho* příkazu budou *věčně* stát,
na svých stanovištích se nikdy neunaví.
11 Pohlédni na duhu a dobrořeč tomu, kdo ji vytvořil,
je neobyčejně krásná ve svém lesku.
12 Obepíná nebe v nádherném oblouku,
ruce Nejvyššího ji napjaly.
- 13 Z jeho rozkazu se rozpoutá sněhová metelice,
sesílá rychlé blesky svého soudu.
14 Proto se otevírají *nebeské* sklady
a mraky z nich vylétají jako ptáci.
15 Svou velkou mocí nakupí mraky,
které se pak tříští v oblázky krupobití.
16 Když se ukáže, třesou se hory,
podle jeho vůle vane jižní vítr.
17 Svým hromobitím krotí zemi,
též bouřlivým severákem a větrnou smrští.
18 Jako když se ptáci slétají *k zemi*, sype *vločky* sněhu,
a ty usedají, jako by se snášela *hejna* kobylek.
Jeho krásnou bělostí je oslněno oko
a srdce žasne nad jeho přívalem.
19 Zemi posypává jíním jako solí,
to když zmrzne, je jak hroty jehel.
20 Zavane chladný severní vítr
a na vodě se utvoří led.
Objeví se všude, kde se drží voda,
a přikryje ji jako pancířem.
21 Stráví hory, sežehne poušť,
zelené osení zničí jako oheň.
22 Rychlým lékem, který vše *zahojí*, je mlha:
padne rosa a po vedru přinese osvěžení.

23 Mocí svého rozhodnutí zkrotil *Bůh* propastnou tůňi

^m Hz má jednotné číslo: hvězda (v. 9n). Snad je míněna jitřenka (Venuše).

136,9 Jr 31,35 Bár 3,34n (11n) Gn 9,12—16 : Ez 1,28 Sír 50,7 (15)
Jb 38,22n Ž 147,16—18 (23) Gn 1,9n Ž 104,5—9 : Jb 7,12 (24) Ž

a zasadil do ní ostrovy.

- 24 Mořeplavci vypravují o *moři* a jeho nebezpečích,
k ohromení všech, kdo to na vlastní uši slyší.
25 Žijí tam neuvěřitelní a podivní tvorové,
nejrůznější druhy živočichů a obrovští *vodní* netvoři.
26 *Jen* s Boží pomocí dopluje k cíli ten, koho on poslal,
jen jeho slovem to všechno tvoří řád.
- 27 Mnohé by se *ještě* dalo povědět
a přesto bychom nedošli ke konci.
Souhrnně řečeno: To vše je onⁿ.
28 Kde najdeme sílu, abychom *ho* oslavovali?
Vždyť on je větší než všechna jeho díla.
29 Hospodin budí bázeň, je převeliký,
jeho moc je podivuhodná.
30 Vy, kteří oslavujete Hospodina, vyvyšujte *ho*,
jak *jen to* dovedete, on bude i tak větší než všechna slova
chvály.
- Vy, kdo mu provoláváte slávu, přidejte na síle
a neumdlévejte, vždy *v tom* stejně neuděláte dost.
31 Kdo ho viděl o, aby *o něm* mohl vyprávět?
Kdo ho bude velebit takového, jaký *doopravdy* je?
32 Mnohá tajemství jsou *ještě* větší než tato,
neboť jsme spatřili *dosud* málo z jeho skutků.
33 Hospodin je tvůrcem všeho
a zbožným dal moudrost.

Chvála otců

44

- 1 Nuže, chvalme slavné muže,
otce *všech* našich pokolení.
2 Mnohou slávu vyjevil Hospodin *skrze ně*,
a *odkryl* svou vznešenost v každém věku.
3 Panovali ve svých královstvích,

ⁿ V tomto výroku, znějícím až příliš panteisticky, lze vidět pokus židovstva vyrovnat se se stoickou filosofií užitím jejího slovnku při zachování vlastní duchovní náplně.

^o Jde o biblický důraz na neviditelnost Boží (sr Ex 33,20 J 1,18 aj.). — V. 31 × Hz^B; není jisto, zda byl obsažen v rp z Masády.

107,23—30 (25) Ž 104,25n (28n) Ž 96,4 145,3 : Jb 5,9 26,14

- muži proslulí svou mocí;
udíleli rady pro své znalosti
a byli nositeli zvěsti pro svůj prorocký *dar*.
- ⁴ Vedli lid svými radami,
znalostí zákonů napsaných pro lidi,
moudrými slovy své výchovy p.
- ⁵ Vymýšleli nápěvy písní
a psali výpravné básně.
- ⁶ *Byli to* muži bohatí, obdařeni silou,
kteří pokojně žili ve svých příbytcích.
- ⁷ Ti všichni byli vázeni u svých současníků
a za svého života byli předmětem chlouby.
- ⁸ Někteří z nich nechali po sobě jméno,
které hlásá jejich chválu.
- ⁹ Po jiných není ani památky;
jsou mrtví, jako by nikdy nebyli žili,
jako by se nikdy nebyli narodili,
a stejně tak jejich děti.
- ¹⁰ Ale nebudou zapomenuty spravedlivé činy mužů,
jimž se dostalo milosrdenství.
- ¹¹ Zůstanou s jejich potomstvem
jako dobré dědictví *dalším* jejich potomkům.
- ¹² Jejich potomstvo setrvává v ustanoveních smlouvy
a díky jim i jejich děti.
- ¹³ Jejich potomstvo zůstane až na věky
a jejich sláva nebude vyhlazena.
- ¹⁴ Jejich těla byla v pokoji pohřbena,
ale jejich jméno žije v *dalších* pokoleních.
- ¹⁵ Lidé si budou vypravovat o jejich moudrosti
a *jejich* chválu bude opěvovat shromáždění.
- ¹⁶ *H e n o c h* se líbil Bohu a byl přenesen *do nebes*
jako příklad *účinného* pokání pro *všechna* pokolení.
- ¹⁷ *N o e* byl shledán zcela spravedlivým
a proto se v době *Božího* hněvu stal výkupným.
Kvůli němu byl na zemi ponechán zbytek *lidí*,
- ^p Hz + skládali též přísloví ... (text nejasný).
- ^q Znovu jmenován 49,14. Zde jej uvádějí všechny řecké rpp a Hz B,
chybí však v rp z Masády a v syrštině.
- {44,8n} : Kaz 2,16 (15) Str 39,10 (16) Gn 5,24 Žd 11,5 (17) Gn 6,9
Ez 14,14.20 1Pt 3,20 2Pt 2,5 (18) Gn 8,21n 9,9—11 (19) Gn 12,2 17,4

když nastala potopa r.
¹⁸ Ustanoveními věčné smlouvy bylo mu potvrzeno,
že potopou *už* nebude vyhlazeno všechno tvorstvo.

¹⁹ *A b r a h a m* je veliký otec mnoha pronárodů,
nikdo mu nebyl rovný v slávě.

²⁰ Zachovával zákon Nejvyššího,
který s ním uzavřel společenství smlouvy.

Na svém těle potvrdil smlouvu
a ve zkoušce byl shledán věrným.

²¹ Proto mu *Bůh* potvrdil přísahou,
že v jeho potomstvu budou požehnány pronárody,
že ho učiní početným jako je prach země
a jako hvězdy že vyvýší jeho potomstvo
a dá jim dědictví

od moře k moři,
od Řeky až do *posledních* končin země.

²² Také *I z á k o v i* dal stejný příslib
kvůli jeho otci Abrahamovi.

²³ Požehnání všem lidem i smlouvu
přenesl pak na *J á k o b o v u* hlavu.
Přiznal se k němu ve svých požehnáních
a dal mu *zemí* jako dědictví:
rozdělil ji na části
a ty *pak* přidělil dvanácti kmenům.

45¹ A dal z něho vzejít muži milosrdnému,
který získal milost v očích všech lidí
a Bohem i lidmi byl milován,
M o j ž í š o v i, jehož památka je požehnaná.

² Ve slávě ho postavil na roveň svatým
a učinil ho mocným, že se *ho* nepřátelé báli.

³ Jeho slovy zastavil *zlá* znamení,
oslavil ho před králi;
dal mu přikázání pro jeho lid

r Hz: pro smlouvu s ním skončila potopa. | + byla zpečetěna věčným
znaméním.

Ř 4,1.13 (20) Gn 17,10; Gn 22,1—19 Žd 11,17 (21) Gn 12,3 15,5.18
22,18 Sk 3,25 Ga 3,8n (22) Gn 17,19 26,3—5 (23) Gn 28,13—15;
Gn 49,1—27
(45,1) Dt 34,10 (3) Ex 8,4—11,10; Ex 19,1—20,17; Ex 33,20—23 (4)

- a ukázal se mu ve své slávě.
 4 Pro jeho věrnost a pokoru ho posvětil,
 vyvolil si ho ze všech lidí.
 5 Dal mu slyšet svůj hlas,
 uvedl ho do oblaku
 a *tváří* v tvář^s mu zjevil přikázání,
 zákon života a poznání,
 aby Jákoba naučil smlouvě
 a Izraele *Božím* soudům.
- 6 *Árona*, jeho bratra z kmene Lévi, svatého,
 povýšil, aby mu byl podobný.
 7 Uzavřel s ním věčnou smlouvu
 a udělil mu kněžství v lidu;
 oblažil jej důstojností^t
 a opásal ho rouchem slávy.
 8 Oděl ho v dokonalost *hodnou* chlouby
 a podepřel^u ho znaky moci:
 spodky a řízou s náramníkem.
 9 Koldokola ho ověsil granátovými jablky
 a četnými zlatými zvonečky,
 aby zněly při jeho chůzi
 a jejich zvuk aby bylo slyšet v chrámě
 jako připomínku synům jeho lidu.
 10 *Oděl ho* posvátným oděvem v *barvě* modré a nachové,
ozdobeným výšivkami ze zlata a purpuru,
dále náprsníkem *Božích* rozhodnutí s *losy* zjevujícími
 pravdu^v,
jenž byl z šarlatu utkán umělcem.
 11 *Opatřil jej* vzácnými kameny,
 na nichž byly rytiny *jako na* pečetním prstenu,
kameny do zlata zasazenými, dílem *to* kamenorytce,
 s nápisem vyrytým na připomínku,
 po jednom pro každý kmen Izraele.

^s Hz: vložil mu do rukou.

^t Hz: sloužil *Bohu* ve své slávě.

^u Dosl. utvrdil; Hz (i latina): korunoval; asi záměnou *estereósen* za *estefanósen* v řečtině.

^v Jde o posvátné losy urím a tumím (Ex 28,30).

Nu 12,3 (5) Ex 19,19n 24,18; Ex 20,1.22; Dt 4,5n 32,47 (7) Ex 29,9
 (8—12) : Ex 28 (13) Ex 29,29 (15) Lv 8,1—13 (18) Nu 16,1n (20)

- 12 *Dal mu* zlatou čelenku na turbanu,
 znak zpečetující *jeho* posvěcení,
 chloubu *jeho* cti, velkolepé dílo,
 umělecky zdobené, okouzlení pro oči.
 13 Nic tak krásného předtím nebylo;
 až na věky se nikdo cizí nebude *tak* oblékat
 kromě jeho synů a jeho dalších potomků.
 14 Jeho zápalné oběti se trvale budou přinášet
 dvakrát denně.
 15 Mojžíš *jej* uvedl v úřad
 a pomazal ho svatým olejem.
 Dostalo se mu toho na *znamení* věčné smlouvy,
jemu i jeho potomstvu, dokud nebe bude nebem,
 aby sloužil *Bohu* a vykonával kněžský úřad
 a žehnal svému lidu ve jménu *Hospodinově*.
 16 Vyvolil ho ze všech lidí,
 aby v oběť Hospodinu přinášel
 kadidlo s jeho příjemnou vůní jako připomínku
 a aby konal smířčí *obřady* za svůj lid.
 17 Ve svých přikázáních mu dal
 moc vynášet právní rozhodnutí,
 učit Jákoba svědectvím
 a osvětit Izraele Zákonem.
 18 Povstali proti němu protivníci
 a na poušti se proti němu žárlivě *spikli*,
 Dátan a Abíram se svými spřeženci
 a Kórachova sebranka, *všichni* rozpálení vztekem.
 19 Hospodin *to* uviděl a nelíbilo se *mu to*,
 proto byli zahubeni *jeho* planoucím hněvem.
 Použil *proti* nim zázraku
 a zničil je plamenem svého ohně.
 20 Áronovi však přidal slávy
 a dal mu *zvláštní* dědictví:
 Vyhradil mu podíl z prvotin raných plodů;
jim jako prvním zaopatřil chléb do sytosti.
 21 *Vždyť* jedí i oběti Hospodinovy,
 které dal *Áronovi* a jeho potomstvu.
 22 Avšak v zemi *svého* lidu nebude dědit

Nu 18,12n; Lv 24,5—9 (21) Lv 6,9—11 7,9n.32—34 Nu 18,8—19 (22)
 Nu 18,20 Dt 10,9 Joz 13,14.33 Ez 44,28 : Ž 16,5 73,26 (23n) Nu 25,7—
 —13 Ž 106,30n

ani nebude mít podíl mezi lidem,
neboť *Hospodin* sám je jeho podílem a dědictvím.

- 23 *P i n c h a s*, syn Eleazarův, je *pořadím* třetí v slávě
pro svou horlivost v bázni *před* Hospodinem,
a protože vytrval, když se lid vzbouřil,
v dobrotě své duše
pohotově vykonával za Izraele smírčí *obřady*.
- 24 Proto s ním byla uzavřena smlouva pokoje,
aby stál v čele svatyně i svého lidu,
aby jemu i jeho potomstvu zůstala
vznešenost kněžství navěky.
- 25 Podle smlouvy s Davidem,
synem Jišajovým z kmene Judova,
přechází královské dědictví na jediného syna,
dědictví Áronovo i na jeho potomstvo.
- 26 Ať *Hospodin* dá vašim srdcím moudrost,
abyste spravedlivě soudili jeho lid;
ať nevyimizí, co bylo při nich dobrého
a svou slávu ať *předají* budoucím pokolením.

46

- 1 Udatný v boji byl *J o z u e*, *syn* Núnův,
Mojžíšův nástupce v proroctvích.
Už svým jménem ^w se stal
velikým zachráncem vyvolených *Božích*:
potrestal nepřátele, kteří je napadli,
a Izraele uvedl do *jeho* dědictví.
- 2 Jak se proslavil, když pozdvihl pravici
a vytasil meč proti městům!
- 3 Kdo před ním *kdy* tak stál *?
Vždyť vedl Hospodinovy boje.
- 4 Což nebylo na pokyn jeho ruky zastaveno slunce
a jeden den nebyl jako dva?
- 5 Vzával nejvyššího Panovníka,
když ho ze všech stran tísnili nepřátelé,
a veliký Hospodin ho vyslyšel;
zasáhl mohutnou sprškou kamenného krupobití.
- 6 Rozpoutal válku proti *cizímu* pronárodu
a na *běthchorónské* stráni rozdrtil protivníky,

^w Jozue (hebr. Jehóšúa') = Hospodin je spása.

* Hz: Kdo před ním obstál?

aby pronárody poznaly jeho plnou výzbroj,
a *uvědomily si*, že svou válku *vede* před *Hospodinem* y.

- 7 Poslušně následoval Panovníka.
Už za dnů Mojžíšových prokazoval milosrdenství,
on i *K á l e b*, syn Jefunův,
když stáli před shromážděním,
když odvraceli lid od hříchu
a umlčovali jeho zlobné reptání.
- 8 Ti dva byli zachráněni
z *počtu* šesti set tisíc bojovníků,
aby je dovedli do *jejich* dědictví,
do *země* oplývající mlékem a medem.
- 9 Kálebovi dal Hospodin sílu,
a ta mu zůstala až do stáří,
aby vystoupil na výšiny *zaslíbené* země,
jež jeho potomstvo dostalo za dědičný podíl,
10 aby všichni synové Izraele viděli,
že je dobré následovat Hospodina.
- 11 Také *s o u d c o v é*, v pořadí jak jsou jejich jména
uvedena,
se svým srdcem nezpronevěřili
a neodvrátili od Hospodina;
za to *si* *zaslouží*, aby jejich památka byla požehnaná.
- 12 Jejich kosti ať vypučí tam, kde odpočívají,
a jméno těch, kteří došli slávy,
ať se obnovuje v synech.
- 13 *S a m u e l*, milovaný Hospodinem,
prorok Hospodinův, zřídil království z
a pomazal vládce nad jeho lidem.
- 14 Soudil pospolitost podle Hospodinova zákona,
a Hospodin shlédl na Jáka.
- 15 Pro svou věrnost byl uznán za proroka,
- ^y Hz: ... aby poznaly všechny pronárody oddané zkáze, | že proti nim
bojuje Bůh.
- ^z Hz: Milovaný svým lidem a příjemný svému Stvořiteli, | *na Bohu* vy-
žádaný, od matčina lůna, | Hospodinu zasvěcený jako prorok, | Sa-
muel, kněz a soudce, | na Boží příkaz zřídil království.

(46,1) Joz 1,1 (4) Joz 10,10—15 (7n) Nu 14,6—10,24 (9) Joz 14,6—15
(11) Sd 2,16—18 (13) 1S 1,11; 1S 10,1 16,13 (16n) 1S 7,9n.13 (19)
1S 12,1—5 (20) 1S 28,11—19

v jeho řečech se prokázalo, že se drží věrně vidění.

- 16 Když ho nepřátelé tísnilo ze všech stran,
vzýval Panovníka Hospodina a obětoval sajícího beránka.
17 Tu zahřměl z nebe Hospodin,
v mohutné ozvěně dal zaznít svému hlasu
18 a potřel vůdce Tyřanů
i všechny vládce Pelištejců.
19 Dříve než *mu nastal* čas věčného spánku,
dosvědčil před Hospodinem a jeho pomazaným:
„Nikomu jsem *nikdy* nevzal
majetek, ba ani *jeho* opánky.“
A nikdo ho neobžaloval.^a
20 Prorokoval i poté, co zesnul,
a předpověděl králi jeho konec;
pozdvihl ze země svůj prorocký hlas,
aby vyhladil nepravost lidu.

47

- 1 Po něm povstal N á t a n,
aby se stal prorokem za vlády Davidovy.
2 Jako se tuk odděluje od pokojné oběti,
tak i D a v i d od synů Izraele.
3 Se lvy si hrál jako s kůzlaty
a s medvědy jako s beránky.
4 Což ve svém mládí nezabil obra
a nezbavil lid pohany,
když napřáhl ruku s kamenem v praku
a srazil pyšného Goliáše?
5 Vzýval totiž Hospodina, Nejvyššího,
a ten dal jeho pravici sílu,
aby zdolal onoho válečníka zkušeného v boji
a vyvýšil roh svého lidu.
6 Tak ho oslavovali *jako vítěze* nad desetitisíci,
vzdávali mu chválu, *svolávali na něho* Hospodinova
když byl ozdoben korunou slávy; [požehnání,
7 to vše proto, že potřel nepřátele vůkol
a rozdrtil nápor Pelištejců;
srazil jejich roh, *jak je tomu až do dnešního dne.*

^a Hz + až do dne své smrti byl vážen | u Hospodina i u všech lidí.

(47,1) 2S 7,4 12,1 (2) Lv 3,5n 4,8n; 1S 16,13 (3) 1S 17,34n (4)
1S 17,49—51 (6) 1S 18,7; 2S 2,4 5,3 (8) 2S 23,1 (9) 1Pa 16,4n

- 8 Při každém svém činu velebil
Svatého, Nejvyššího, a oslavoval *jej*.
Celým svým srdcem zpíval žalmy
a miloval toho, kdo je jeho tvůrcem.
9 Ustanovil zpěváky při oltáři,
aby z jejich *úst* zněly libé písně.
10 Svátkům dodal lesk
a slavnostní chvíle *vybavil* dokonalou nádherou,
aby bylo při nich oslavováno svaté jméno *Boží*
a aby svatyně od časného rána zvučela *chválou*.
11 Hospodin prominul jeho hříchy
a na věky vyvýšil jeho roh;
obdařil ho královskou smlouvou
a trůnem slávy v Izraeli.
12 Jeho nástupcem se stal syn rozumný,
který díky svému *otci* žil v bezpečí.
13 Š a l o m o u n kraloval v pokojných časech.
Bůh mu dopřál klid *zbraní* na všech stranách,
aby mohl vystavět dům jeho jménu
a zbudovat svatyni *trvajíc* na věky.
14 „Jak jsi byl *již* ve svém mládí moudrý,
jako řeka naplněn prozíravostí!
15 Tvá duše obsáhla *celou* zemi,
naplnil jsi *ji* podobenstvími a jinotaji.
16 Daleko na ostrovy proniklo tvé jméno
a byl jsi milován pro svůj pokoj^b.
17 Tvé písně, přísloví, podobenství
a tvé odpovědi uváděly v úžas celý svět.
18 Ve jménu Hospodina, Boha,
který se nazývá Bůh Izraele c,
nashromáždil jsi zlata jako cínu
a stříbra sis opatřil tolik jako olova.
19 Měl jsi však slabost pro ženy

^b Narážka na královo jméno Šalomoun (hebr. Šelómó): *šdlóm* = pokoj, mír.

^c Hz: Byl jsi nazván slavným jménem, vzývaným nad Izraelem. Je to snad narážka na Šalomounovo pojmenován jedidjáš = Hospodinův miláček (2S 12,25).

(11) 2S 12,13,24n; 2S 7,16 (13) 1Kr 5,5; 1Kr 5,17—19 k. 6 Mdr 9,8 (14n)
1Kr 3,12 5,9—14 10,1—5 (16) : 1Kr 9,26n (19) 1Kr 11,1n

a dovolil jsi jim, aby vládly tvým tělem.

- 20 Poskvrnil jsi tak svou slávu
a způsobil úhonu svému potomstvu;
přivolal jsi *Boží* hněv na své děti
a *zavinil*, že bolestně truchlily nad tvou pošetilostí ^d.“
21 Vladařství se rozdvojilo,
z Efrajima vzešlo vzdorokrálovství.
22 Hospodin však nechtěl zanechat svého milosrdenství,
nechtěl, aby zaniklo *něco* z jeho slov,
nechtěl vyhladit potomky svého vyvoleného
a zničit potomstvo toho, který ho miloval.
Jákovovi nechal zbytek *lidu*,
odnoži z Davidova kořene ^e *dal přežít*.

23 Když Šalomoun ulehl ke svým otcům,
zanechal po sobě ze svého potomstva
vtělenou lidskou nedovtipnost, hlupáka Rechabeáma,
který svým mdlým rozhodováním vyvolal odpor lidu.

24 Potom Jarobeám, syn Nebatův, svedl Izraele k hříchu
a Efrajima zavedl na cestu hříšnosti.
Jejich hříchy se natolik rozmnožily,
že byli vyhnáni ze své země.

25 Vyhledávali kdejakou zvrácenost,
až je stihl trest.

48

- 1 Tehdy povstal Elijáš, prorok jako oheň,
a jeho slovo planulo jako pochodeň.
2 Uvedl na ně hlad ^f
a svým horlením zmenšil jejich počet.
3 Nebesa uzavřel Hospodinovým slovem,
způsobil také, že třikrát sestoupil oheň.
4 „Jak ses proslavil, Elijáši, svými divy!
Kdo se může pochlubit, že ti je podobný?
5 Ty jsi vzkřísil mrtvého ze smrti
a *přivolal ho* z podsvětí slovem Nejvyššího.

^d Hz: ... a zármutek na tvé lože (= potomstvo).

^e Je to výraz pro očekávání mesiáše (sr Iz 11,1).

^f Hz: Zlomil nad nimi hůl chleba.

(21) 1Kr 12,19 (22) 2S 7,12—16 Ž 89,31—38 (23) 1Kr 12,1.18 (24)
1Kr 12,20.26—33 13,33n 2Kr 17,21—23
(48,1n) 1Kr 17,1; 1Kr 18,2; (3) 1Kr 18,36—38 2Kr 1,10.12 (5n) 1Kr 17,17

- 6 Krále jsi srážel do záhuby
a povýšence z jejich křesel ^g.
7 Slyšel jsi na Sínaji napomenutí
a na Chorébu vynesení trestu.
8 Pomazal jsi krále, aby se *ujali* odplaty,
a proroky, aby byli tvými nástupci.
9 Byl jsi vzat *do nebes* ve vichru a ohni,
na voze *taženém* ohnivými oři.
10 O tobě je napsáno, že s výstrahou *přijdeš* v určeném čase
utišit *Boží* hněv, aby nevzplanul,
usmířit otce se synem ^h
a obrodit Jákovovy kmeny.
11 Blaze těm, kteří tě viděli
a zesnuli v *tvé* lásce;
i my jistotně obdržíme život.“
12 Když Elijáš *zmizel* ve větrném víru,
Eliša ⁱ byl naplněn jeho duchem.
Za svého života se netřásl před *žádným* vládcem
a nikdo si ho nepodrobil.
13 Žádná věc nebyla nad jeho síly,
a i když zesnul, jeho tělo *mělo schopnost* prorokovat.
14 Dokud žil, dělal zázraky,
i po skonání byly jeho skutky podivuhodné.

- 15 Přes to všechno nečinil lid pokání
a neupustil od svých hříchů,
až byli odvedeni ze své země
a rozptýleni po celé zemi.
16 Zůstal jen nepatrný *zbytek* lidu
s vládcem v Davidově domě.
Někteří z nich činili, co se *Bohu* líbilo,
jiní však *jen* rozmnožovali hříchy.

^g Dosl. lůžek; Hz: jejich žezla. Místo hebr. *matté* = žezlo četl překladatel *mittá* = lože; souhlásky obou slov jsou shodné.

^h Pozměněný citát z Mal 3,24; sr L 1,17 o Janu Křtiteli jako naplniteli elijášovského zaslíbení.

až 24 (6) 2Kr 1,16 (7n) 1Kr 19,9—14,15—18 (9) 2Kr 2,1—11 (10)
Mal 3,23 Mt 11,14 17,10n L 1,17 (12) 2Kr 2,9n.15 (14) 2Kr 2,20n.24
4,40n.43n 6,6.18 (15) Dt 28,63n 2Kr 17,23 Ž 106,27 (17) 2Kr 20,20

- 17 Chizkijáš opevnil své město
a zavedl do jeho středu vodu.
Železnými nástroji dal prokopat skálu
a vybudovat nádrže na vodu.
- 18 Za jeho panování přitáhl Sancheríb
a vyslal nejvyššího číšníka; *ten* se vypravil,
a pozdvihl ruku proti Sijónu
a ve svém velikášství jednal zpupně.
- 19 Tehdy se *lidu* zachvělo srdce i ruce
a pocítili bolest jako *ženy*, když rodí.
- 20 Vzáyvali milosrdného Hospodina
a vztahovali k němu ruce.
Svatý z nebe je ihned vyslyšel
a vysvobodil je prostřednictvím Izajáš e.
- 21 Udeřil na tábor Asyřanů
a jeho anděl je vyhladil.
- 22 Chizkijáš činil totiž to, co se líbilo Hospodinu,
chodil pevně¹ po cestách svého otce Davida,
jak mu *to* přikázal prorok Izajáš,
muž veliký a věrohodný ve svém vidění.
- 23 Za jeho dnů ustoupilo slunce nazpět
a králi byl prodloužen život.
- 24 Mocným duchem spatřil poslední věci
a potěšil truchlící na Sijónu i.
- 25 Poučil *je*, co se stane na *konci* věku,
a *odhalil jim* skryté věci, dříve než se staly.

49

- 1 Památka Jóšijášova *je* jako vonná směs,
umně připravená mastičkářem.
V ústech každého bude sladká jako med,
jako hudba při popíjení vína.
- 2 Jeho úmyslem bylo obrátit lid k
a vymýtí svévolné ohavnosti.
- 3 *Celým* srdcem byl oddán Hospodinu
a v čase svévole upevňoval zbožnost.

¹ Slovní hříčka s královým jménem: Chizkijáš = Hospodin upevnil.
² Vztahuje se na slova tzv. Druhého Izajáše (Iz 40nn), jež ovšem Sírachovec připisuje Prvnímu Izajášovi.
³ Hz: Soužil se pro naše odpadlictví.

2Pa 32,5.30 : Iz 22,11 (18) 2Kr 18,13—19,37 Iz 36,1—37,38 (23) 2Kr 20,4—11 Iz 38,4—8

- 4 Kromě Davida, Chizkijáše a Jóšijáše
všichni se těžce provinili,
opustili zákon Nejvyššího.
Králové judští zanikli.
- 5 Svou moc odevzdali jiným,
svou slávu *přenechali* cizímu pronárodu.
- 6 *Cizáci* zapálili vyvolené město, *sídlo* svatyně,
a zpusťovali cesty k němu.
- 7 Nakládali s ním zle, jak předpověděl Jeremjáš:
ten byl za proroka posvěcen *už* v *životě* matky,
aby podvracel, hubil a ničil,
ale i stavěl a sázel.
- 8 Ezechiel měl vidění slávy,
kterou mu *Bůh* ukázal na voze cherubů;
- 9 vzpomněl si na nepřátele *a seslal na ně bouři* s přívalem
deště
a dobře činil těm, kdo šli přímými cestami¹.
- 10 Kosti dvanácti proroků
ať ožijí tam, kde odpočívají.
Neboť oni potěšovali *lid* Jákobův
a vykupovali je vírou a nadějí.
- 11 A jak oslavíme Zerubábel a?
On je jako pečetní prsten na pravé ruce.
- 12 Stejně i Jošuu, syna Jósadakova.
Oni *oba* za svých dnů zbudovali *Boží* dům,
vztyčili svatý chrám Hospodinu,
připravený k věčné slávě.
- 13 I Nehemjášova památka je velká.
Opravil nám zřícené hradby,
zhotovil brány a závory
a obnovil nám domy.

¹ Hz: Připomněl i Jóba (Ez 14,14.20), který ustavičně chodil po cestách spravedlnosti. — Překladatel změnil Jóbovo jméno Ijjób za *'ójeb* = nepřítel, v hebrejštině psané stejnými souhláskami.

(49,1) 2Kr 22,1n (2) 2Kr 22,3—24,25 2Pa 34,3—35,19 (7) Jr 1,5.10 (8) Ez 1,1—3 (11n) Ezd 3,2 5,2 Ag 1,12.14 2,2.4; Ag 2,20—23; Za 3,1—5 (13) Neh 1,1; Neh 2,11—6,19 (14) Gn 5,24 Žd 11,5 (15) Gn 30,24; Gn 42—47 50,18—21; Gn 50,25 Ex 13,19 Joz 24,32 (16) Gn 6,10 9,18.26n 10,21n; Gn 4,25n

- 14 Nikdo na zemi nebyl stvořen, kdo by se vyrovnal
H e n o c h o v i ;
neboť byl ze země vzat vzhůru.
- 15 Ani jako J o s e f se nikdo nenarodil.
Byl předním mezi bratry, oporou lidu;
pečovali o jeho kosti.
- 16 Š é m i Š é t m byli slavní mezi lidmi,
ale nade vším živým ve stvoření ční A d a m.

Velekněz Šimeón

- 50** 1 Velekněz Š i m e ó n, syn Oniasův n,
opravil za svého života dům o,
za svých dnů opevnil chrám.
- 2 On dal položit základy pro hradby dvojnásob vysoké,
a navršíť val kolem chrámového okrsku p.
- 3 Za jeho dnů byla vykopána vodní nádrž,
cisterna rozlehlá jako moře.
- 4 Staral se o svůj lid, aby nepropadl zkáze,
a opevnil město pro *případ* obležení.
- 5 Jak se skvěl slávou, když obklopen lidem q
vycházel z velesvatyně r!
- 6 Byl jako jitřenka mezi mraky,
jako měsíc ve dnech úplňku,
- 7 jako slunce zářící nad chrámem Nejvyššího s,
jako duha třpytící se v oblacích slávy.
- 8 *Byl* jako květ růží v jarních dnech,
jako lilie u pramene vod,
- 9 jako oheň a kadidlo v kadidelnici,
jako nádoba z ryzího zlata
- ^m Hz (i syrština) + Enóš (sr Gn 4,26).
ⁿ Podle Josefa Flavia (Starožitnosti XII. 4,10) jde o Šimeóna II., syna
Oniase II. (řecky Onias = hebr. Jóchanan) a otce Oniase III.; zemřel
asi r. 195 př. Kr. — Hz: Největší mezi svými bratřimi a chlouba svého
lidu byl Šimeón...
^o Chrám byl těžce poškozen za bojů Egyptanů se Syřany r. 198 př. Kr.
^p Pk nejistý: Hz: Za jeho dnů byly obnoveny hradby, | útočištné (?)
věže při královském paláci (nebo Krále = Boha?).
^q Hz: ... když se ukázal u (svato)stánku.
^r Jde o obřad dne smíření (Lv 16), kdy směl velekněz vstoupit do
velesvatyně.
^s Hz: Krále (nebo: královského paláce? Sr v. 2).

- ozdobená množstvím drahokamů,
10 jako oliva obsypaná plody,
jako cypřiš tyčící se do oblak.
- 11 *Takový byl*, když na sebe bral slavnostní roucho,
a oděl se v dokonalost *hodnou* chlouby.
Když vystupoval ke svatému oltáři,
dodával lesk *celému* okrsku svatyně.
- 12 Když z rukou kněží přijímal části *obětí*
a sám se postavil k ohništi oltáře,
s věncem bratří kolem sebe,
byl jako statný cedr na Libanónu,
obklopený palmami.
- 13 Všichni ti synové Áronovi *stáli* ve své slávě,
s obětinami Hospodinu ve svých rukou,
před celým shromážděním Izraele.
- 14 Když dokončil *svou* službu u oltáře
a připravil obětní dar Nejvyššímu, Všemohoucímu,
15 vztáhl svou ruku k obětní misce
a vykonal úlitbu z červené šťávy hroznů.
Vylil *ji* k základům oltáře
jako příjemnou vůni Nejvyššímu, Králi veškerenstva t.
- 16 Nato vykřikli synové Áronovi
a zatroubili na polnice z tepaného *stříbra*;
vydali *dobře* slyšitelný mocný hlas
na připomínku před Nejvyšším.
- 17 Tu všechen lid ihned společně
padl na tvář k zemi
a klaněl se svému Hospodinu,
všemohoucímu Bohu nejvyššímu u.
- 18 Zpěváci vzdávali chvály svými hlasy,
mnohohlasně zněl lahodný zpěv.
- 19 Lid prosil Hospodina, Nejvyššího,
modlil se před Milosrdným,
dokud neskončily obřady *k počtě* Hospodina
a probíhala bohoslužba v.
- 20 Potom velekněz sestoupil *a* vztáhl ruce

^t K úlitbě vína sr Ex 28,40 Lv 23,13 Nu 15,3nn 28,7. Jindy se k úlit-
bě užívalo krve obětovaných zvířat (Lv 1—9). V. 15 × Hz, ale je do-
svědčen v syrštině.

^u Hz: ... Bohu Izraele.

^v Hz: ... a nepřinesl mu předepsané oběti.

nad celým shromážděním synů Izraele,
aby svými ústy udělil Hospodinovo požehnání
a směl vyslovit jeho jméno^w.

- ²¹ A opět se klaněli,
aby přijali požehnání od Nejvyššího.

Výzva k dobrořečení

- ²² Dobrořečte nyní Bohu *nás* všech^x,
který všude činí veliké věci,
povznáší naše dny od *zrození* z lůna *matky*
a jedná s námi podle svého milosrdenství.
²³ Kéž nám dá radostné srdce,
a *způsobí*, aby byl v Izraeli pokoj v našich dnech
i po všechny časy.
²⁴ Ať věrně zůstává s námi jeho milosrdenství
a ať nás za našich dnů vykoupí^y.
- ²⁵ Ke dvěma pronárodům měla má duše odpor —
a ten třetí není *ani* pronárodem:
²⁶ K těm, kteří sedí na hoře samařské^z, k Pelištejcům
a k hlupákům, kteří přebývají v Šekemu.
- ²⁷ Rozumné a vzdělavatelné poučení
vypsal v této knize
Jésua, syn Síracha, *syna* Eleazarova^a z Jeruzaléma,
který vylil moudrost svého srdce.
²⁸ Blaze tomu, kdo se tím bude zabývat,
a kdo to uloží do svého srdce, ten se stane moudrým.

^w Dosl. chlubit se. V den smíření (Lv 16) byl velekněz oprávněn vyslovit nevyslovitelné jméno Boží Jahve, jež v překladu nahrazujeme po vzoru Septuaginty a Vulgáty českým Hospodin (sr Mišna Jómá III. 8; VI. 2).

^x Hz: ... Hospodinu, Bohu Izraele.

^y Hz: ... s Šimeónem ... | a ať se při něm naplní smlouva Pinchasova, | nezrušitelná pro něho i pro jeho potomstvo, pokud nebe bude nebem.

^z Hz (i latina): seřské, tj. edómské, což zapadá lépe do souvislostí. Proč jmenovat Samařany vedle Šekemců?

^a Doplňeno podle Hz; chybí v řečtině, syrštině i v latině.

(50,16) Nu 10,2—10 (20) Lv 9,22 Nu 6,23—27 (26) : Ez 35,3,7,15; Oz 7,1 Iz 28,1—6; Iz 14,29—31 Ž 60,8—10 108,8—10; : L 17,11—19 J 4,1 až 30

- ²⁹ Bude-li to činit, zmůže všechno,
poněvadž Hospodinovo světlo bude *osvěcovat* jeho stezku.

PŘÍDAVKY

Modlitba Jěšuy Sírachovce

- 51**¹ Velebit tě budu, Hospodine, Králi,
chválit tebe, Boha, svého Spasitele^b,
velebit budu tvé jméno.
² Stal ses mi ochráncem a pomocníkem,^c
mé tělo jsi vysvobodil ze záhuby
a z osidel jazyka utrhačného,
od rtů páchajících lež;
proti těm, kteří povstali,
stal ses mi pomocníkem. Vysvobodil jsi mne
³ podle množství slitování a pro své jméno
ze zubů těch, kdo byli hotovi *mě* zadávit,
z ruky těch, kdo mi ukládali o život,
z četných úzkostí, které jsem měl,
⁴ od upálení na hranici,
zprostřed ohně, který jsem nezapálil,
⁵ z hlubiny útrob podsvětí,
od jazyka nečistého a slova lživého.
⁶ Králi, *je to* pomluva nespravedlivého jazyka.
Má duše se přiblížila až k smrti
a můj život byl blízko podsvětí tam dole.
⁷ Obklíčili mě ze všech stran a nebylo *nikoho*, kdo by mi
pomohl^d.
- Ohlížel jsem se po pomoci u lidí, ale *nikdo tam* nebyl.

^b Hz: ... Bože mé spásy (v. 1a); ... Boha svého otce (1b sr Ex 15,2).

^c Hz + útočištěm mého života (a další znění v. 2 odlišně od řečtiny:) vysvobodil jsi mou duši ze smrti, | zachoval jsi mé tělo před jámou, | vyprostils mou nohu z moci podsvětí, | vytrhls mne z pomluv lidu, | z utrhaní pomlouvačného jazyka | a od rtů páchajících lež.

^d Hz: Ohlížel jsem se na všechny strany, ale nebyl, kdo by pomohl.

^e Hz hovoří o Hospodinu v 3. osobě.

(51,1n) Ex 15,2 Ž 18,2—4 (3) Ex 34,6 Ž 103,8; Ž 22,22 35,4 (5)

- 8 Rozpomněl jsem se na tvé milosrdenství, Hospodine e,
a na tvé dílo, které je od věků.
Ty přece vytrhuješ ty, kteří tě očekávají,
a zachraňuješ je z ruky nepřátel.
- 9 Ze země jsem vyslal svou prosbu,
modlil jsem se, abych ušel smrti f.
- 10 Vzýval jsem Hospodina, Otce mého Pána,
aby mě neopouštěl ve dnech úzkosti,
za vlády zpupných, kdy není pomoci g.
Chválit budu tvé jméno ustavičně
a zpěvem tě velebit.
- 11 Má prosba byla vyslyšena;
zachránils mě ze záhuby
a vytrhls mě ze zlého času h.
- 12 Proto tě budu velebit a chválit,
dobrořečit jménu Hospodinovu. i

f Hz: ... modlil jsem se u bran podsvětí.

g Hz: Prosil jsem: Hospodine, ty jsi můj Otec, | ty jsi můj mocný Spasitel, | neopouštěj mě ve dnech úzkosti, | v den zkázy a zpusošení. — V řečtině je začátek v. 10 zřejmě přepracován křesťansky („Otce mého Pána“).

h Hz: Rozpomenuj jsem se v modlitbě na tebe | a Hospodin uslyšel můj hlas | a naklonil ucho k mé prosbě. | Zachránil mě ze všeho zla, | vysvobodil mě v den úzkosti.

i Hz^B + Chvalte Hospodina, neboť je dobrý, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Boha chval, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte strážce Izraele, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Stvořitele všehomíra, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Vykupitele Izraele, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte toho, který shromažďuje rozptýlené z Izraele, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte stavitele svého města a své svatyně, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte toho, který dává vypučet rohu v Davidově domě, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte toho, který vyvolil za kněze Sádokovy syny, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Štít Abrahamův, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Skálu Izákovu, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Mocného Jákovova, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte toho, který si vyvolil Sijón, | jeho milosrdenství je věčné.

Chvalte Krále králů, | jeho milosrdenství je věčné.

On vyvýší roh svého lidu,

důvod k chvále pro všechny jeho věrné,
pro syny Izraele, lid jemu blízký. Haleluja.

Báseň o hledání moudrosti

- 13 i Ještě jako jinoch, dříve než jsem se vydal na cesty,
jsem si otevřeně ve svých modlitbách vyprošoval
moudrost.
- 14 Před chrámem jsem o ni prosil
a až do konce života ji budu vyhledávat.
- 15 Když rozkvétala a jako hrozen zrála,
radovalo se z ní mé srdce.
Má noha vykročila na rovnou cestu,
od svého mládí jdu v jejích stopách.
- 16 Maličko jsem naklonil své ucho a přijal ji
a mnoho poučení jsem v tom pro sebe nalezl.
- 17 Učinil jsem v ní pokroky.
Tomu, kdo mi dává moudrost, vzdávám čest.
- 18 Umínil jsem si, že budu podle ní jednat,
horlil jsem pro dobro a nebyl jsem zahanben.
- 19 Usiloval jsem o ni,
byl jsem pečlivý v plnění Zákona.
K Nebi jsem vztáhl ruce
a želel jsem hříchů spáchaných z neznalosti.
- 20 Celou svou duší jsem se na ni zaměřil
a v očišťování^k jsem ji nacházel.
Od počátku jsem srdcem při ní,
proto mě neopustila.
- 21 Mé nitro planulo úsilím ji vyhledat,
a tak jsem získal dobrý majetek.
- 22 Hospodin mi dal jazyk jako odměnu,
jím ho budu chválit.
- 23 Přistupte ke mně, nevzdělání,
a přebývejte u mne v domě, kde dojdete vzdělání.
- 24 Proč naříkáte, že máte nedostatek
a že vaše duše velice žízní?
- 25 Otevřel jsem ústa a řekl jsem:
Získejte si ji bez peněz.
- 26 Svou šíji vložte pode jho

i Verše 13—20 se v dochovaném kumránském zlomku silně liší od textu zde přeloženého.

k Text nejasný: svém či jejím?

Ž 18,17n Jon 2,3n (8) Ž 25,6 (13—15) : Ž 25,5 26,3 Mdr 8,2 (24)
: Am 8,11 (25) Př 4,5,7 : Iz 55,1 (28) :: Př 16,16 Mt 13,44—46

a vaše duše ať si osvojí vzdělání.

Je snadné nalézt je¹.

²⁷ Na vlastní oči se přesvědčte, jak málo jsem se namáhal, a přesto jsem našel pro sebe hojně odpočinutí.

²⁸ Přivlastněte si vzdělání, ať stojí sebevíc stříbra, ono vám tu částku mnohonásobně vrátí ve zlatě.

²⁹ Ať se vaše duše raduje z *Hospodinova* milosrdenství a nestydí se ho chválit.

³⁰ Svě dílo konejte, dokud je čas, a on vám dá vaši mzdu ve svůj čas.

(Moudrost Jéšuy, syna Sírachova.)

BÁRUK

Kniha Bárukova nás uvádí do doby babylónského zajetí. V *Septuagintě* je zařazena mezi proroctví Jeremjášovo a Pláč, kdežto *Vulgáta* ji umísťuje za Pláč.

Hlavní postavou je Jeremjášův druh a písař Báruk (sr Jr 32,12 36,26.32 45,1—5), který se (na rozdíl od Jr 43,6) dostal do Babylóna. Odtud posílá svůj spis lidu, který zůstal po deportaci v Judsku (sr 2Kr 25,12 = Jr 52,16).

V úvodu (1,1—14) je popsán účinek slov knihy na babylónské zajatce. Odezvou je pak sbírka poslaná na oběti do Jeruzaléma spolu s výzvou modlit se za Nebúkadnesara a jeho nástupce (sr Jr 29,7).

Další dva oddíly (1,15—3,8 a 3,9—5,9), které tvoří vlastní jádro spisu, obsahují jednak kající žalm, jednak didaktickou báseň o Moudrosti, připomínající oddíly Př 1—9 a Jb 28. Na ni pak bezprostředně navazuje slovo útěchy a naděje adresované zosobněnému Jeruzalému. Některá jiná místa z knihy Bárukovy jsou ohlasem biblických textů (Da 9,5—19 a Deuteroizajáše). Oddíl 5,5—9 se téměř doslovně shoduje se Žalmy Šalomouno-

¹ Nebo: ji. — Hz: + Je blízká (t. moudrost) těm, kdo ji hledají | a kdo přikládají svou duši k tomu, aby ji našli.

vými. Proto někteří badatelé datují vznik spisu do 1. stol. př. Kr.; pravděpodobnější však je 2. stol. př. Kr.

Šestá kapitola knihy Bárukovy, která je ve Vulgátě přiřazena k předcházejícím pěti, tvoří v Septuagintě samostatný spis čítající 72 veršů a označený jako List Jeremjášův.

Autor se v něm obrací k babylónským zajatcům, které varuje před modloslužbou a jejími důsledky. I když podle nadspisu je pisatelem listu Jeremjáš, ve skutečnosti jím byl babylónský Žid, který napsal spis hebrejsky. Ten pak byl asi v 2. stol. př. Kr. přeložen do řečtiny. Zdá se, že 2. kniha Makabejská (2,2) obsahuje narážku na toto dílo.

ČETBA KNIHY

Kniha čtena králi i lidu

I ¹ Toto jsou slova knihy, kterou v Babylóně a napsal Báruk, syn Nerijáše, syna Machsejáše, syna Sidkijáše, syna Chasadjáše, syna Chilkijášova. ² Bylo to v ten čas, po pěti letech, sedmý den toho měsíce, co Kaldejci dobyli Jeruzalém a vypálili jej. ³ Tehdy předčítal Báruk slova této knihy Jekonjášovi^b, synu Jójakíma, judského krále, a všemu lidu, který přišel, aby slyšeli tu knihu, ⁴ též velmožům a královským synům i starším, zkrátka všemu lidu od nejmenšího po největšího, všem, kteří bydleli v Babylóně při řece Súd. ⁵ Když to slyšeli, plakali, postili se a modlili k Hospodinu.

Sbírka na chrám

⁶ Sebrali peníze, co kdo mohl dát, ⁷ a odeslali do Jeruzaléma knězi Jójakimovi^c, synu Chilkijáše, syna Šalomova, i kněžím a všemu lidu, kteří s ním byli v Jeruzalémě. ⁸ Desátého dne měsíce sivánu převzal Báruk posvátné nádoby domu

^a Podle Jr 43,6n byl Báruk i s prorokem Jeremjášem Judejci odveden do Egypta.

^b Jde o krále Jójakína (sr 2Kr 24,12).

^c Odjinud není znám; jde o syna Chilkijáše jmenovaného v 2Kr 23,47

(1,1) Jr 32,12 36,4 43,6 (2) 2Kr 25,8 : Jr 52,12 : Za 7,5 (3) : Ex 24,7 2Kr 23,2 Jr 36,6.13n (5) : Ezd 10,1 Jl 1,14 2,12 (7) 2Kr 23,4 (8)